

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»**

В І С Н И К

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ВІННИЦЬКОГО ГУМАНІТАРНО - ПЕДАГОГІЧНОГО
КОЛЕДЖУ**



ВИПУСК № 1 (48)

Вінниця, 2025

ВІСНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу
РІШЕННЯ

Національної ради України
з питань телебачення та радіомовлення
щодо реєстрації суб'єкта друкованих медіа
№ 967 від 28 вересня 2023 року
Ідентифікатор медіа – R30-01367
Журнал

Журнал присвячений висвітленню широкого спектру теоретичних та прикладних проблем педагогіки, психології, окремих методик та філології, підтримує традиції інтеграції вишівської науки з практикою, сприяє поширенню досвіду наукової, науково-педагогічної та виробничої діяльності, становленню кадрів вищої кваліфікації; розрахований на спеціальну категорію читачів, зокрема педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів вищої, середньої та дошкільної освіти, здобувачів освіти та молодих науковців.

Вісник заснований у січні 2012 року, виходить 3 рази на рік

Мова видання: українська, англійська

Тематичні напрями Вісника:

- Інтеграція науки та практики як механізм ефективного розвитку
- Педагогічні та лінгвістичні аспекти викладання
- Германістика та славістика у сучасному науковому просторі
- Психолого-педагогічні умови формування та розвитку особистості вихованця
- Лабораторія педагогічної майстерності та професійного саморозвитку педагога
- Дисемінація передового педагогічного досвіду
- Challenges in Education
- Відомі імена року
- Проби пера
- Конкурси
- Рецензії

Номер затверджено на засіданні Вченої ради
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»
Протокол № 8 від 20 лютого 2025 року

Головний редактор: директор КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Войцехівський К.Ф.;
відповідальний редактор: методист коледжу, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, Руда Т.В., **медіа-редактор:** к.пед.н., доц. Марценюк О.Г.

Редакційна колегія: д.пед.н., проф. Мисліцька Н.А., д.філ.н. Войцехівська Н.К., к.філ.н., доц. Січкач С.А. (Уманський державний педагогічний університет ім. П. Тичини), спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Когутюк О.В.

*Відповідальність за зміст статей несуть автори
Матеріали видаються в авторській редакції*

В 53 Вісник науково-методичних досліджень Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу : Випуск 1(48) /за заг. ред. К.Ф. Войцехівського. Вінниця : Твори, 2025. 144с.

© КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», 2025

З М І С Т

СЛОВО РЕДАКТОРА

**ВОЙЦЕХІВСЬКИЙ КОСТЯНТИН,
РУДА ТЕТЯНА, СОРОЧАН АЛІНА,
САМООСВІТА ПЕДАГОГА ЯК ШЛЯХ ДО МАЙСТЕРНОСТІ**

5

НОВІ ПРАКТИКИ В ОСВІТІ, ВИХОВАННІ, МЕТОДИЦІ

**КОЛОТ ІННА, АВЕРІНА ОЛЕКСАНДРА
ГІБРИДНІ ТА ДИСТАНЦІЙНІ ФОРМИ НАВЧАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ**

16

КУЧЕР ОЛЬГА

**ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ
ОСВІТИ ШЛЯХОМ РОЗВИТКУ АУДІЮВАННЯ І РОЗУМІННЯ УСНИХ ВИСЛОВЛЮВАНЬ**

18

СЕНИШИНА МАРІЯ

**ЗАЛУЧЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ДО СВІТУ ПОЕЗІЇ ЗАСОБАМИ
РОЗКРИТТЯ ТОНКОЩІВ ДЕКЛАМАЦІЇ**

23

СЛОБОДЯНЮК ВАЛЕНТИНА

**МОДЕРНІЗАЦІЯ МЕТОДІВ І ТЕХНОЛОГІЙ У РОБОТІ З ІНТЕРАКТИВНИМИ
ПОСІБНИКАМИ НА ЗАНЯТТЯХ З НІМЕЦЬКОЇ МОВИ**

28

ЗРАЛКО АННА

ДИТЯЧІ СВЯТА В УМОВАХ ВІЙНИ

32

ТРІКОЛІЧ АНАСТАСІЯ

**МОВЛЕННЄВІ СИТУАЦІЇ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ
ШКОЛІ**

36

КОНОПКО ОЛЬГА

**СТВОРЕННЯ СТИМУЛЮЮЧОГО РОЗВИВАЛЬНОГО ПРОСТОРУ ДЛЯ ДІТЕЙ ПІД
ЧАС ОРГАНІЗАЦІЇ ДНЯ ВІЛЬНОЇ ГРИ**

41

ЦАРИК АНДРІЙ, МАРТИНЮК ЮЛІЯ

**СУЧАСНІ ВИКЛИКИ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЗА ПРОГРАМОЮ
НОВОЇ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ**

46

ЧЕРЕШНЕВА АННА

**ВИРОБЛЕННЯ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ ТА ЙОГО РОЛЬ У ФОРМУВАННІ
ОСОБИСТОСТІ**

52

ШЕВЧУК ЮЛІЯ

**МОВНІ ПОМИЛКИ В ПРОЦЕСІ ОПАНУВАННЯ РІДНОЇ МОВИ: ЇХ ТИПИ,
ПРИЧИНИ, ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ**

56

КОВАЦЕНКО ГАЛИНА

Слово редактора

СУТНІСТЬ ТА ЗАВДАННЯ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

62

ЛІТЕРАТУРА: ІДЕЇ, ДОСВІД, РЕЗУЛЬТАТИ

КІСЕЛЬОВ ДМИТРО

ЕЛЕМЕНТИ ВИВЧЕННЯ ТВОРЧОСТІ ПРЕДСТАВНИКІВ ЛІТЕРАТУРИ
«ВТРАЧЕНОГО ПОКОЛІННЯ» Е. М. РЕМАРКА ТА Е. М. ХЕМІНГВЕЯ

74

ПОХИЛЮК АНАСТАСІЯ

ІСТОРИЧНІ ВИМІРИ РОМАНУ МАРІЇ МАТІОС «СОЛОДКА ДАРУСЯ»

80

МЕТОДИЧНА СКАРБНИЧКА

СВИНАРЧУК ВАЛЕНТИН

СЦЕНАРІЙ ВИХОВНОГО ЗАХОДУ

«В ЄДНОСТІ СИЛА НАРОДУ» (ДО ДНЯ СОБОРНОСТІ УКРАЇНИ)

87

КОРНЮК СНІЖАНА

КРЕДИТИ СТИМУЛЮЮТЬ ЗРОСТАННЯ ЕКОНОМІКИ, АЛЕ ПРИЗВОДЯТЬ ДО
БОРГІВ. ЯК ВИНИКАЮТЬ ВЕЛИКІ БОРГОВІ КРИЗИ?

92

СТЕПОВА АЛЛА

СВІНГ ЯК СТИЛЬ ОРКЕСТРОВОГО ДЖАЗУ

95

УКРАЇНЕЦЬ ІРИНА

РЕАЛІЗАЦІЯ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

100

СЕРГІЄНКО ОЛЕНА

ДИТЯЧИЙ САДОЧОК В СУЧАСНОМУ СВІТІ.
ЯКИЙ БИ ХОТІЛОСЬ БАЧИТИ САДОЧОК В МАЙБУТНЬОМУ

103

КОНКУРСИ. ПЕРЕКЛАДИ ВІРШІВ

РЕГІОНАЛЬНИЙ КОНКУРС ЕСЕ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

PODILIA THINKS GLOBAL

108

КОРОЛЬ ТЕТЯНА

ПЕРЕКЛАД ПОСТИЧНИХ ТВОРІВ ЯК МЕТОД ЗБАГАЧЕННЯ ЛЕКСИЧНОГО
ЗАПАСУ НА ЗАНЯТТЯХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

114

ОМЕЛЯНЧИК ТЕТЯНА

БОЛИТЬ... (переклад)

122

ВІРШІ ЗДОБУВАЧІВ ФІЛОЛОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ

124

КОНКУРС НА КРАЩОГО ПЕРЕКЛАДАЧА ПОЕЗІЇ

129

ВИМОГИ

до підготовки науково-методичних статей

145

САМООСВІТА ПЕДАГОГА ЯК ШЛЯХ ДО МАЙСТЕРНОСТІ

УДК 378.093.2-051:37.041

ВОЙЦЕХІВСЬКИЙ КОСТЯНТИН,

директор КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

РУДА ТЕТЯНА,

методист КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

СОРОЧАН АЛІНА,

викладач кафедри зарубіжної літератури та основ риторики

Анотація. *Стаття містить інформацію про особливості вибору змісту й форм самоосвіти, основні компоненти самоосвітньої діяльності, орієнтовний план самоосвіти й алгоритм управлінських дій у цих питаннях, а також сценарій заходу, проведеного методистом КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж».*

Ключові слова: *педагог, самоосвіта, емоційне налаштування, творчий підхід.*



*«Світло сяє в пільмі, і темрява не здолала Світла»
(Від Івана 1:5 Біблія)*

20 листопада 2024 р. за ініціативи методиста коледжу Рудої Т. В. організовано проведення майстеркласу «МЕТОДИЧНИЙ БЕНЕФІС: САМООСВІТА ПЕДАГОГА — ШЛЯХ ДО МАЙСТЕРНОСТІ» для науково-педагогічного колективу філологічного факультету КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж».

Учасниками події стали викладачі випускових кафедр філологічного факультету: кафедра української філології, кафедра германських мов, кафедра зарубіжної літератури та основ риторики — запрошені представники адміністрації й молоді спеціалісти коледжу.

В інтерактивній формі спілкувалися про важливість самоосвіти в процесі професійного зростання педагога. Початок заходу був ліричним: виразне читання

поезії про складні українські реалії у виконанні Сорочан А. М. і перегляд відеокліпу «Ти як?» — історії, яка чітко корелює з подіями сучасності. Адміністрація нашого коледжу чудово розуміє, наскільки важливо в такий складний період піклуватися про ментальне здоров'я, тому й спрямування події мало здоров'язбережувальний характер.

Колективу запропонували об'єднатися в групи за природними стихіями - земля, вода, вогонь, повітря - і пригадати, що саме дарує кожному відчуття енергії, зважаючи на дату народження.

Присутні мали змогу заслухати тематичні доповіді Кісельова Д. Л. і Дрейчук О. В., написати акровірш про самоосвіту з Мазур Т. А., почути секрети постійного натхнення до освоєння нового й цікавого від Федчишиної Т. Л., відновити заготовлені Павліченко Л. В. цитати про важливість освіти протягом усього життя й пройти онлайн-тестування на знання основ самоосвіти сучасного педагога з Белінською Ю. О.

Усі учасники майстеркласу отримали дипломи й грамоти в номінаціях «Закордонна зоря», «Мудра книга і Чарівне перо», а декана філологічного факультету Марценюк О. Г. як мудрого наставника й талановитого менеджера освіти, крім диплому, нагороджено іменним Педагогічним Оскаром.

Фото й відеоматеріали підготувала секретар філологічного факультету Росла Ірина.

Попри відключення світла й постійні сигнали тривоги, заклад продовжує працювати, науково-педагогічний колектив продовжує самовдосконалюватися, адже навчати інших можна лише за умови, коли постійно навчаєшся чогось нового сам.

СЦЕНАРІЙ МАЙСТЕРКЛАСУ «МЕТОДИЧНИЙ БЕНЕФІС: САМООСВІТА ПЕДАГОГА - ШЛЯХ ДО МАЙСТЕРНОСТІ»

Мета заходу: посилити мотивацію педагогів до самоосвітньої діяльності; актуалізувати знання щодо самоосвітньої роботи кожного члена нашого науково-педагогічного колективу.

ПЕРЕБІГ ЗАХОДУ

I. Емоційне налаштування.

1) виразне читання поезії:

А виявляється,
так просто все було ...
А ми шукали сенс життя роками.
Це сонце, мирне небо та добро.
Дитячий сміх, усмішка щира мами.
А зараз зрозуміти маєм шанс ...
Рве серце на шматки тривога.
Життєві цінності змінилися ураз.

Слово редактора

І лиш про мир усі благаєм Бога!
Чому немає ліків від думок?
Від тих, що так тривожать часом серце ...
І хочеться завити, ніби вовк ...
Неначе хтось на рану сипле перцем.

**2) прослуховування
композиції Христини
Панасюк «Ти як?». [5]**

**II. Оголошення теми й
мети заходу.**

1) Слово методиста:
Ми живемо в добу змін. У
добу, коли «Герої не
вмирають!», у час, коли «вічні
істини» щодня набувають
нових сенсів, а такі поняття, як



«патріотизм» і «героїзм» у свідомості нашого народу й у нас самих, шановні колеги!

Ми не припиняємо любити, усміхатися й мріяти.

Вітаю всіх на майстеркласі «Методичний бенефіс педагогів та вплив підвищення кваліфікації на самовдосконалення, саморозвиток особистості» — це майданчик взаємообміну ідеями, простір відкриттів, самовияву, самопізнання.

Працюємо творчо та результативно!

Найважливіше — досягнення спільної мети, а саме, щоб обрані педагогічним працівником будь-які форми та види підвищення кваліфікації реально приводили до набуття нових та вдосконалення наявних компетентностей.

Зупинюся на організаційних питаннях: присутні педагоги 3-х кафедр та циклова комісія філологічного факультету, гості, адміністрація, співдоповідачі й молоді педагоги! Усі учасники об'єднані в групи за природними стихіями Земля, Вогонь, Повітря та Вода!



ЗЕМЛЯ:
діяльність,
працелюбність,
витривалість,
терпіння.



ВОГОНЬ:
активність, рух,
творча енергія,
внутрішня сила.



ПОВІТРЯ:
легкість,
товариськість,
захоплення, оптимізм.



ВОДА:
чутливість, спокій,
відповідальність,
гармонія, завзятість

Найбільше багатство — це міцне здоров'я та вміння бути задоволеним тим, що маємо. Просто обіймімо своє життя двома руками, відпочиньмо.

Вітаємо майстрів освітянської справи, кращих із найкращих, особливих, неповторних та неординарних особистостей!

Кожен із вас має сьогодні унікальну можливість збагатитися досвідом відкрити для себе ще один «рецепт» педагогічного успіху? Чи є спеціальні методи, які гарантують успіх у досягненні поставлених цілей?

2) енергетичний супровід. Прослуховування композиції «Троянди на пероні».

[4]



III. Основна частина заходу.

1) Слово методиста: Для ефективної організації продуктивної роботи нам, колеги, необхідно узгодити певні правила:

- поважне ставлення до співрозмовника;
- один говорить — усі слухають;
- кожен має право на свою точку зору;
- ми всі різні, але будьмо толерантними;
- час дорого цінується;



- кожна група обирає лідера.
Запрошую до обговорення.
Самоосвіта: між необхідним і реальним.

Основною формою удосконалення рівня професійної компетентності педагога є професійне самовдосконалення шляхом цілеспрямованої самоосвітньої діяльності [3].

Нормативно-правова база, яка врегульовує ці питання, — нормативно-правові документи 2017-2019 (МОН України, Закони, Постанова Кабміну України від 21.08.2019 р. за №800 «Порядок підвищення кваліфікації педпрацівників».

Мета підвищення: удосконалення раніше набутих, нових компетентностей; формування та розвиток цифрової,

управлінської, комунікаційної, медійної, інклюзивної, мовленнєвої компетентностей.

Формами підвищення кваліфікації є інституційна (очна (денна, вечірня), заочна, дистанційна, мережева), дуальна, на робочому місці, на виробництві тощо. Форми підвищення кваліфікації можуть поєднуватись.

Основними видами підвищення кваліфікації є: навчання за програмою підвищення кваліфікації, у тому числі участь у семінарах, практикумах, тренінгах, вебінарах, майстеркласах тощо.

Програма підвищення кваліфікації затверджується суб'єктом підвищення кваліфікації та повинна містити інформацію про її розробника (розробників), найменування, мету, напрям, зміст, обсяг (тривалість), що встановлюється в годинах та/або в кредитах ЄКТС, форму (форми) підвищення кваліфікації, перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться/набуватимуться (загальні, фахові тощо).

Обсяг (тривалість) підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників устанавлюється в годинах та/або кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (далі – ЄКТС, (один кредит ЄКТС становить 30 годин) за накопичувальною системою. (постанова)

Рекомендований обсяг підвищення кваліфікації педпрацівників на рік довільний: 1-2 год. достатньо. Обов'язковий обсяг — 150 год. на період атестації. [2]

2) усне повідомлення викладача однієї з кафедр факультету.

Серед складових самоосвітньої діяльності варто виокремити наступні:

- Самооцінка – вміння оцінювати свої можливості;
- Самооблік – вміння брати до уваги наявність своїх якостей;

Слово редактора

- Самовизначення – вміння вибрати своє місце в житті, в суспільстві, усвідомити свої інтереси;
- Самоорганізація – вміння знайти джерело пізнання й адекватні своїм можливостям форми самоосвіти, планувати, організовувати робоче місце та діяльність;
- Самореалізація - реалізація особистістю своїх можливостей;
- Самокритичність – вміння критично оцінювати переваги та недоліки власної роботи;
- Самоконтроль – здатність контролювати свою діяльність;
- Саморозвиток – результат самоосвіти.

Серед принципів самоосвітньої діяльності педагога важливо звернути увагу на взаємообумовленість мети, суті, змісту, структури методичної роботи і суспільних потреб, педагогічної практики; безперервність і систематичність підвищення кваліфікації та професійної майстерності упродовж всієї педагогічної діяльності; комплексне вивчення питань соціології, психології, дидактики, теорії виховання, наукових основ викладання навчальних предметів та поєднання науково-теоретичної підготовки з оволодінням уміннями та навичками, необхідними в педагогічній діяльності; випереджальний характер підвищення кваліфікації, своєчасне отримання наукової інформації, рекомендацій психолого-педагогічної науки і кращого педагогічного досвіду; рахування рівня підготовки та індивідуальних інтересів учителів, диференціація змісту і методів методичної роботи; узгодженість і наступність підрозділів методичної роботи; взаємозв'язок методичної роботи з творчими пошуками окремих педагогів і всього колективу. [3]



3) робота з таблицею.

<u>Аспекти вибору змісту і форм самоосвіти</u>			
↓ ↓ ↓ ↓			
Опрацювання законодавчих та нормативно-правових документів з питань освіти	Вивчення нових наукових ідей, найактуальніших педагогічних проблем	Вивчення передового педагогічного досвіду	Робота над індивідуальною психолого-педагогічною проблемою



Етапи самоосвіти педагога за принципами рівнево-кваліфікаційної диференціації:



I етап – профадаптаційний (зі спеціаліста на II категорію);

II етап – самовизначення (з II категорії на I категорію); III етап – самоактуалізація (з I категорії на вищу);

IV етап – самореалізації (з вищої категорії на здобуття методичних звань). [3]

4) робота в групах.

Необхідно відновити деформований текст, що допоможе краще зрозуміти причини мотивації задля налагодження ефективного процесу підвищення кваліфікації.

Non progredi est regredi - ...	... не йти вперед - означає йти назад.
Довго сам учися, ...	... якщо хочеш учити інших.

Педагоги не можуть успішно учити когось, ...	... якщо в цей час самі старанно не навчаються.
Удосконалити можна ...	... тільки самого себе.
Учися, поки інші сплять, працюй, поки інші б'ють байдики, ...	... розвивайся, поки інші займаються неробством.
Формальна освіта допоможе вам вижити - ...	... самоосвіта приведе вас до успіху.
Хто осягає нове, шануючи старе, ...	... той може бути вчителем.
Якщо я хочу мати те, чого раніше не мав ...	... то я повинен робити те, чого раніше не робив.

5) проблемне запитання.

Отже, підбиймо підсумки: які мотиви, на вашу думку, можуть спонукати педагога до самоосвіти?

(Можливі варіанти відповідей: щоденна робота з інформацією, бажання творити; зміни, що відбуваються; цікавість, матеріальний стимул, громадська думка, потреба у самовираженні, реалізації себе)

б) вправа «Мозковий штурм».

Розкрийте сутність поняття «самоосвіта» шляхом підбору відповідних слів, бажано іменників.

С - самостійність

А - ...

М - ...

О - ...

О - ...

С - ...

В - ...

І - ...

Т - ...

А - ...

IV. Підсумок заходу.

1) тестування «Самоосвіта» (онлайн)

1. Яким документом регламентується підвищення кваліфікації педагогічних працівників?

А Закон України «Про освіту»

Б Постанова Кабінету Міністрів України №800 «Порядок підвищення кваліфікації педпрацівників» від 21.08.2019 року **В** Лист-роз'яснення



Слово редактора

В Лист-роз'яснення МОН щодо підвищення кваліфікації педагогічних працівників

Г Закон України «Про загальну середню освіту»

2. Які ви знаєте форми підвищення кваліфікації?

А інституційна

В на робочому місці

Б дуальна

Г всі відповіді правильні

3. Укажіть основні види підвищення кваліфікації

А семінар

Д лекція

Б практикум

Е урок

В тренінг

Є майстерклас

Г вебінар

Ж педпрактика

4. Рекомендований обсяг підвищення кваліфікації педпрацівників на рік.

А не менше 30 год.

Б можна довільну кількість, навіть 1-2 год.

В 150 год.

Г 50 год.

5. Обов'язковий обсяг підвищення кваліфікації педпрацівників на рік.

А не менше 30 год.

В 100 год.

Б довільна кількість

Г 150 год.

6. 1 кредит ЄКТС становить ...

А 1 год.

В 60 год.

Б 30 год.

Г 150 год.

7. У документі про підвищення кваліфікації повинні бути зазначені ...

А повне найменування суб'єкта підвищення кваліфікації

Б тема (напрямок, найменування) підвищення кваліфікації

В обсяг (тривалість) підвищення кваліфікації у годинах та/або кредитах ЄКТС

Г прізвище, ім'я та по батькові (у разі наявності) особи, яка підвищила кваліфікацію

Д опис досягнутих результатів навчання

Е дата видачі та обліковий запис документа

Є найменування посади (у разі наявності), прізвище, ініціали (ініціал імені) особи, яка підписала документ від імені суб'єкта підвищення кваліфікації та її підпис

Ж всі відповіді правильні

8. Мета підвищення кваліфікації педагогічних працівників?

Слово редактора

А удосконалення раніше набутих та/або набуття нових компетентностей у межах професійної діяльності

Б набуття особою досвіду виконання додаткових завдань та обов'язків

В формування та розвиток цифрової, управлінської, комунікаційної, медійної, інклюзивної, мовленнєвої компетентностей

Г для підвищення власної самооцінки педагога

2) слово методиста.

Тестування показало, що присутні на заході науково-педагогічні працівники є



уважними слухачами й компетентними фахівцями, що чітко планують власну траєкторію саморозвитку, опираючись на чинну нормативно-правову базу.

Сподіваюся, Ви погодитеся, що серед основних чинників формування мотивації професійного зростання беззаперечно є любов до своєї роботи.

3) нагородження учасників майстеркласу подяками.

Саме таких, щиро залюблених у педагогічну працю й творчість, хочемо сьогодні відзначити дипломами й грамотами. Переосмислюємо формат зустрічі!

Що головне: освітній процес, керований педагогом, чи освітній результат, який отримав здобувач освіти? Питання риторичне й може мати будь-яку відповідь, включно з поєднанням двох запропонованих варіантів.

4) енергетичний супровід.

Зрештою кожен з присутніх погодиться, що в час воєнної агресії, усі ми потребуємо віри в надію. Надія — це саме те паливо, яке гріє нас, коли ми втомилися і не бачимо дороги. Надія переконує нас, що іноді запитання не в тому, «чи збудеться?», а коли це станеться!

Щоб зміцнити віру в краще майбутнє пропонуємо поринути в спогади часів пандемії, коли наші викладачі не скорилися перед обставинами, а використали творчий потенціал,



щоб підтримати колег і здобувачів освіти.

Перегляд пандемічного відео викладачів КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж» на підтримку студентів на карантині #Червонарута50challenge.
[1]



СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Пандемічне відео викладачів КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж» #Червонарута50challenge. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=mNkstaNDcXU>
2. Постанова Кабінету Міністрів України № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників». Державна служба якості освіти України. URL: <https://sqe.gov.ua/law/postanova-kabinetu-ministriv-ukrain-52/>
3. Презентація «Самоосвіта педагога як шлях до майстерності». Національна освітня платформа «Всеосвіта». URL: <https://vseosvita.ua/library/prezentacia-samoosvita-pedagoga-ak-slah-do-majsternosti-357088.html>
4. Троянди на пероні. Тріо Ажур. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=MyTHoTZIxp0>
5. Христина Панасюк. Пісня «Ти як?» (Official Music Video). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=T1PdJSNdQ0Y>

Стаття надійшла до редакції
02 лютого 2025 р.

ГІБРИДНІ ТА ДИСТАНЦІЙНІ ФОРМИ НАВЧАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

УДК 378.018.43: 373.3

КОЛОТ ІННА, АВЕРІНА ОЛЕКСАНДРА

*Комунальний заклад «Уманський гуманітарно-педагогічний
фаховий коледж ім.Т.Г.Шевченка Черкаської обласної ради»*

Анотація. Інформаційні технології в сучасному світі стали основною частиною життя українців. Вони займають увесь простір різних сфер існування людини – бізнесу, культури, освіти, виробництва. Початкова школа теж працює за змішаною формою навчання – це різновид гібридної методики, коли відбувається поєднання онлайн, традиційного та самостійного навчання.

Ключові слова: змішане або гібридне навчання, альтернативна освіта, учні, технології, вчитель.

З викликом часу щодо використання гібридної форми навчання постають проблеми швидкого старіння знань та навчання учнів, які зможуть навчатися протягом життя. Разом з цим нові види альтернативного навчання постійно розвиваються, поєднуючись з сучасними технологіями.

Дистанційне навчання існує давно, але методи його впровадження суттєво змінилися за останні десятиліття. В наш час процес надання освіти в режимі дистанційного навчання зазнав істотної зміни. Відеоуроки, доступні в Інтернеті, зробили життя учнів набагато кращим, ніж раніше. Використовуючи онлайн-інструменти, учні дистанційних курсів можуть отримати доступ до необхідної кількості даних і переконатися, що вони на рівні зі своїми однокласниками, які на денній формі навчання [2].

Олексій Молчановський, керівник магістерської програми з наук про дані УКУ, співзасновник платформи масових онлайн-курсів «Prometheus» вважає, що гібридний формат навчання стає все затребуванішим у світі та Україні, адже це добрий спосіб вирішення потреб учнів

та учителів. Необхідні знання та компетенції тепер можна здобути не відходячи від свого ноутбука, і навчаючись у зручному та відносно спокійному для себе місці [1].

Степан Фединак, доцент кафедри прикладної математики та статистики, викладач курсу «Математичний аналіз» УКУ намагається використовувати усі технічні переваги у навчанні. Мова йде про Learning Management System Moodle, платформу для ведення обліку навчально процесу, застосунки Microsoft Teams, Slack, Google Meet та Zoom тощо. Усі ці інструменти можна астосовувати для комунікації з учнями та проведення онлайн-занять. Він наголошує, що в цілому не буде значних проблем з пристосуванням до умов гібридного навчання [1].

Метою нашого дослідження є вивчення різних аспектів багатогранності гібридного навчання, його забезпечення безперервної і якісної освіти, адаптуючись до сучасних умов

Переваги гібридного навчання: - Гнучкість: учні можуть частину матеріалу опановувати в зручний для них

час онлайн, а складні питання розбирати під керівництвом вчителя.

- Підвищення залученості: завдяки поєднанню різних методик, учні краще засвоюють матеріал.

- Зниження витрат: скорочуються витрати на організацію повноцінного офлайн-навчання [3].

Переваги дистанційного навчання: - Доступність: можливість навчатися з будь-якої точки світу, зокрема для учнів з обмеженими можливостями.

- Розвиток навичок самоорганізації: дистанційне навчання стимулює учнів до більшої відповідальності та самостійності.

- Можливість використання різноманітних цифрових ресурсів та інструментів, що сприяють кращому засвоєнню знань [3].

Недоліки гібридного та дистанційного навчання: - Недостатність особистого контакту: менша взаємодія з викладачем та одногрупниками може знижувати мотивацію.

- Технічні проблеми: залежність від наявності технічного забезпечення та доступу до інтернету.

- Ускладнення для оцінювання знань: складність у перевірці

об'єктивності результатів тестувань і контрольних робіт.

Необхідність безперервного навчання викладачів щодо роботи з цифровими інструментами [3].

Дослідження показують, що гібридне навчання може бути більш ефективним для засвоєння матеріалу, ніж традиційне, завдяки можливості повторення і зручному темпу для учнів. Водночас дистанційне навчання може бути менш ефективним для деяких учнів, особливо тих, хто потребує більшої підтримки та контролю з боку вчителя.

Гібридне та дистанційне навчання стали важливими складовими сучасної освіти. Їх розвиток дозволяє розширити доступ до знань і зробити процес навчання більш адаптивним до індивідуальних потреб.

Необхідна підтримка з боку держави та освітніх закладів у розвитку цифрової інфраструктури.

Важливо вдосконалювати методики викладання для гібридного та дистанційного навчання, а також підтримувати мотивацію та залученість учнів початкової школи через інтерактивні та інноваційні підходи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Андрій Гриниха Що таке гібридний формат навчання і як це працює на факультеті прикладних наук УКУ? URL: <https://ucu.edu.ua/news/shho-take-gibrydnyj-format-navchannya-yak-tse-pratsyuye-na-fakulteti-prykladnyh-nauk-uku/>

2. Гліб Веселовський Види та форми дистанційного навчання в Україні. URL: <https://expert.com.ua/147680-vidi-ta-formi-distancijnogo-navchannya-v> (дата звернення: 17.11.2024).

3. Марія Власик. Гібридні навчальні середовища. URL: <https://sno.udpu.edu.ua/index.php/naukovo-metodychna-robota/90-innovatsiyni-pedahohichni-tekhnologiyi-v-zahalnoosvitniy-shkoli-teoriya-ta-praktyka-22-liutoho-2019-r/187-gibridni-navchalni-seredvishcha> (дата звернення: 17.11.2024).

*Стаття надійшла до редакції
12 грудня 2024 р.*

**ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ
ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ШЛЯХОМ РОЗВИТКУ АУДІЮВАННЯ І РОЗУМІННЯ
УСНИХ ВИСЛОВЛЮВАНЬ**

УДК 378.093.2.011.3 – 052: 316.17

КУЧЕР ОЛЬГА

здобувачка вищої освіти

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

(Науковий керівник: викладач кафедри української філології Омелянчик Т. Г.)

Анотація. У статті теоретично обґрунтовано ефективні методи та прийоми, що забезпечать успішне навчання аудіювання як виду мовленнєвої діяльності.

Ключові слова: аудіювання, говоріння, читання, письмо, мовленнєва діяльність, особистість, змістова лінія, монолог, діалог.

Постановка проблеми. Одним із найважливіших завдань сучасної початкової школи є формування мовленнєвої особистості здобувача освіти. З огляду на значущість цього завдання у Державному стандарті початкової загальної освіти та навчальній програмі з української мови для 1-4 класів визначено основною змістовою лінією – мовленнєву, яка передбачає розвиток усного і писемного мовлення здобувачів освіти, їхнє вміння користуватися мовою як засобом спілкування, пізнання, впливу [1]. З цією метою розвиваються, удосконалюються усі види мовленнєвої діяльності – аудіювання, говоріння, читання, письмо. Саме у добукварний і букварний періоди навчання, коли діти ще недостатньо опанували грамоту, вони, з допомогою вчителя, вчаться сприймати новий текст на слух – аудіювати.

Стан дослідження проблеми. Проблеми розвитку аудіативних умінь здобувачів початкової освіти присвячені роботи Т. Ладиженської, І. Гудзик, М. Вашуленка, С. Дубовик, М. Львова, С. Цінько, О. Хорошковської та ін.

Г. Колосніцина розглядає аудіювання «як динамічну багаторівневу систему перцептивно-мислительної, інтелектуальної, мнемічної діяльності», беручи за одиницю цього виду мовленнєвої діяльності елементарну дію, цілісність якої зумовлена єдністю мотиваційної, цільової та виконавчої сторін» [6, с. 33].

М. Пентиліук зазначає, що аудіювання – це «сміслові сприймання як усного, так і озвученого писемного мовлення» [4, с.12]. І. Гудзик пояснює аудіювання як складний вид мовленнєвої діяльності, що утворюється з багатьох компонентів чи рівнів . Отже, термін «аудіювання» означає процес слухання та розуміння усних висловлювань, один з видів мовленнєвої діяльності, який обумовлений складністю сприйняття, потребою в одномоментній інтеграції розумових процесів. Серед труднощів, пов'язаних із сприйняттям текстів, дослідники називають тематику тексту, зміст, структуру, стиль, тип та форму викладу (діалогічна чи монологічна), причому діалогічна форма мовлення «приймається легше, ніж монологічна,

яка потребує добре розвиненої слухової пам'яті, високого рівня розвитку вірогідного прогнозування, логічного мислення. Для забезпечення ефективності процесу аудіювання необхідно розвивати у дітей увагу, пам'ять і уяву. Механізм аудіювання передбачає сприймання потоку звуків і розпізнавання в ньому слів, речень, абзаців, усвідомлення змісту почутого. Існують такі основні форми аудіювання: аудіювання мовлення співрозмовника у процесі діалогу; аудіювання монологічного або діалогічного мовлення інших людей. У різноманітних життєвих ситуаціях ці форми часто поєднуються, переходять одна в одну.

Мета дослідження полягає у вивченні та теоретичному обґрунтуванні проблеми розвитку в здобувачів початкової освіти умінь аудіювання на уроках української мови.

Виклад основного матеріалу. Прийшовши до школи, діти вже граматично правильно володіють певним мовним запасом, уміють вживати різні форми слова. Однак не слід забувати, що ці вміння і навички здебільшого стосуються діалогічного усного мовлення, яким вони користуються щоденно. Навички зв'язного мовлення розвинені у них значно слабше.

Нині ставляться високі вимоги до уроків зв'язного мовлення, у зв'язку з чим у програмах на ці уроки збільшено кількість годин. Удосконалився зміст шкільної освіти, тому в навчанні мови і літератури уроки зв'язного мовлення набули великого поширення. Для проведення таких уроків програма виділяє спеціальні години в кожному класі.

Розвиток мовлення, в тім числі і зв'язного, здійснюється у процесі вивчення всіх розділів курсу, а найбільше, як показали досвід і експериментальна перевірка нових програм у колах країни, на заняттях з лексики, культури мовлення та стилістики, крім, звичайно, спеціальних уроків з розвитку зв'язного мовлення.

Зв'язне мовлення – результат усієї попередньої роботи над розвитком мовлення учнів. Проте воно не являє собою механічне поєднання раніше набутих умінь, навичок, а ґрунтується на досить багатому словнику, на вільному володінні нормами літературної мови та навичках користування синтаксичними конструкціями, на вмінні розрізняти стилістичні особливості та відтінки різних за побудовою словосполучень і речень, лексичних шарів і словотворчих елементів мови тощо. З другого боку робота над розвитком зв'язного мовлення сприяє збагаченню активного словника та оволодінню нормами літературної мови.

Одним із найважливіших завдань сучасної початкової школи є формування мовленнєвої особистості здобувачів початкової освіти. З огляду на значущість цього завдання у Державному стандарті початкової освіти і новій навчальній програмі з української мови для 1-4 класів визначено основну змістову лінію – комунікативну, яка передбачає розвиток усного й писемного мовлення учнів, їхнє вміння користуватися мовою як засобом спілкування, пізнання, впливу.

Відповідно до програми з рідної мови мовленнєвий розвиток здобувачів початкової освіти необхідно забезпечити у процесі формування й удосконалення усних і писемних видів

мовленнєвої діяльності. Відомо, що з навчанням усного мовлення (діалогічного і монологічного) тісно пов'язане аудіювання – процес слухання і розуміння усних висловлювань [5, с.55].

Учителю початкових класів необхідно знати механізм аудіювання, який передбачає, по-перше, сприймання потоку звуків і розпізнання в ньому слів, речень, абзаців тощо, по-друге, усвідомлення значень слів, речень, абзаців.

Зазначимо, що сприймання значень є поштовхом для розвитку більш глибоких процесів синтезу – «стискування» змісту, в результаті чого у свідомості дитини формуються поняття різного рівня узагальнення, виражені не тільки окремими фразами, а й більшими мовними єдностями, яким у письмовому тексті відповідають абзаци, розділи і завершені повідомлення. У цей спосіб школяр досягає рівня розуміння загального змісту теми, як це спостерігається, наприклад, під час слухання пояснення вчителя. Синтезуючи і аналізуючи сприйняте висловлювання, здобувач має виділити в ньому цікаве, важливе і головне, а також менш важливе і другорядне. Цей рівень аудіювання називають ще рівнем відбору актуального і неактуального змісту.

Для учителя буде корисною інформація і про найхарактерніші форми аудіювання:

1. Аудіювання мовлення співрозмовника у процесі діалогу. Репліки тут мають часто смислову завершеність і комунікативну спрямованість, що потребує від учня швидкої реакції у відповідь.

2. Аудіювання розгорнутого монологічного або діалогічного мовлення

інших людей (радіопередачі, мовлення та актора театру або кіно тощо), для якого властива єдність логічних зв'язків і розгортання теми.

Звичайно, у різноманітних життєвих ситуаціях ці форми часто поєднуються, переплітаються і переходять одна в одну [2, с.17].

На нашу думку, аудіювання, як і інші види мовленнєвої діяльності, треба навчати спеціально, за окремою методикою. Це зумовлено тим, що такі вміння дітей мають охоплювати більшу кількість мовного матеріалу, порівняно з усним висловлюванням у межах розмовних тем. Крім того, деякі форми мовлення, наприклад, слухання розгорнутих повідомлень, взагалі рідко застосовуються у класі, через що формування відповідних умінь виявляється неможливим.

Навчаючи здобувачів початкової освіти умінь аудіювати, вчителю необхідно планувати і проводити роботу за такими трьома напрямками:

1. Аудіювання під час пояснення нового матеріалу, коли особливо інтенсивно формуються звукові образи нових мовних елементів. Під час такої роботи значна увага приділяється не тільки розумінню почутого, а й усвідомленому сприйманню фонетико-акустичних особливостей цих мовних одиниць.

2. Аудіювання як елемент діалогічного мовлення. Робота за цим напрямом відбувається, коли формуються вміння говорити і виникає обумовлена необхідність: без аудіювання не буває спілкування.

3. Аудіювання як спеціальний різновид вправ. Йдеться про слухання мовлення вчителя або диктора, яке

включає як діалоги різних осіб, так і монологічні єдності (розповіді, читання оповідань тощо) [2, с.18].

Сам навчальний процес підказує, як працювати у перших двох напрямках. Третій потребує від учителя спеціальної уваги і вміння його організувати. Суть у тому, що на уроці все, що вимовляється, водночас і аудіюється. Через це функцію підготовчих вправ з аудіювання, у тому числі і на формування відповідних умінь, значною мірою бере на себе навчання говоріння.

Учителеві необхідно знати, що в основі аудіювання лежить навчально-мовленнєва ситуація. Предметом її є зміст аудіюваного тексту, а комунікативне завдання виражає мету слухання. Це вузлові компоненти, які визначають спілкування. Аудіюванню, як і всякому іншому мовленнєвому акту, передуює усвідомлення і прийняття потреби в ньому. Так, у театр чи кінотеатр ми підемо лише після того, як ознайомимося з рекламою, відгуками про виставу чи фільм і вирішимо, наскільки вони нам потрібні, наскільки цікавлять нас.

Як і говоріння, процес аудіювання передбачає наявність певних умов, включаючи достатнє володіння українською мовою, якою здійснюється передача змісту. У разі недостатньої підготовленості дитини їй необхідна допомога під час аудіювання.

Для організації аудіювання на уроках української мови вчителеві потрібна відповідна підготовка. Розглянемо детальніше етапи підготовчої роботи до проведення аудіювання в 1-4 класах.

1 етап. Вибір предмета, тобто тексту для аудіювання. За формою тексти можуть бути різними: бесіда двох або

кількох осіб про цікаві події чи факти, оповідання, уривки прози, казки (наприклад, лінгвістичні казки про звуки і букви, голосні і приголосні звуки, тверді і м'які приголосні звуки, дзвінки і глухі приголосні звуки; однозначні і багатозначні слова, синоніми, антоніми; частини мови, частини слова, члени речення) тощо.

Але незалежно від форми (діалогічна або монологічна), всі матеріали для аудіювання на уроках рідної мови в початкових класах мають бути цікавими, інформативними, мати чіткий логічних стрижень.

2 етап. Формулювання комунікативного завдання, яке виражає мету аудіювання. Воно має бути конкретним і передбачати власну участь учня у розв'язанні завдання. Такий варіант як «Прослухайте текст і постарайтесь зрозуміти його зміст» у цьому разі не можна вважати вдалим. Водночас комунікативне завдання має бути компактным і лаконічним, щоб, слухаючи текст, молодші школярі змогли утримати його формулу в оперативній пам'яті і відповідно діяти.

Зрозуміло, що вибір комунікативного завдання залежить від характеру тексту, етапу навчання та ін.

3 етап. Організація допомоги учням під час аудіювання.

Ознайомившись із текстом, учитель складає і пропонує учням список слів і словосполучень – з поясненням. Особливої уваги потребують власні імена, які також потрібно записати на дошці (наприклад, під час аудіювання народної казки «Ріпка» (в обробці Івана Франка) необхідно виписати: Андрушка (дід), Сіроманка (мишка), Марушка

(баба), Хвінка (собачка), Варварка (киця), Мінка (дочка)).

Зразок інструкції: *«Прослухайте казку і послідовно назвіть її діючих осіб. Користуйтесь записними словами. Відповідь дайте письмово на аркуші паперу. Намагайтесь виконати завдання якнайшвидше».*

Сприйняття і розуміння мовлення безпосередньо залежить від ряду факторів, які визначає мовний матеріал і режим аудіювання. З урахуванням їх поступово ускладнюються умови аудіювання, що становить основний зміст спеціальної програми [2, с.20].

Що має знати вчитель початкових класів про основні характеристики мовного матеріалу для аудіювання і режим аудіювання?

1. Тривалість звучання пропонованих текстів. Чим довший текст, тим важче виділити в ньому основне й утримати його в пам'яті. Навчання аудіювання починається з найкоротших текстів, які поступово збільшуються. Згідно з програмою з української мови, максимальний обсяг текстів повинен дорівнювати: 1 клас (до 1 хв.), 2 клас (2 - 3 хв.), 3 клас (3 - 4 хв.), 4 клас (4 - 5 хв.) звучання в нормальному темпі.

2. Наявність у тексті нових (незнайомих) слів.

Здебільшого для аудіювання пропонують легкі тексти.

Велика кількість нових слів може утруднити розуміння змісту. Почавши з текстів, які не містять незнайомих слів, учитель має поступово включати такі, у яких трапляються окремі незнайомі слова.

4. Спосіб пред'явлення тексту. Звичайно текст для аудіювання подається з голосу вчителя або іншої особи (у

супроводі жестів і міміки або без них), а також у звукозапису (з поясненням або без них). Найлегшим є текст, прочитаний учителем, а найважчим – звукозапис без попередніх пояснень. Слід зауважити, що розуміння мовлення у звукозапису має бути обов'язковим.

4. Наявність (чи відсутність) зорових опор, які уточнюють зміст почутого. Йдеться про аудіювання, що супроводжується демонстрацією картин, діафільму, кінофільму тощо. За умови наявності зорових опор розуміння тексту значно полегшується.

5. Одноразовість чи багаторазовість презентації. Неодноразове повторення тексту дає можливість здобувачів початкової освіти адаптуватися до мовного матеріалу і голосу, а це полегшує сприймання тексту. Проте більше двох разів один текст слухати недоцільно. Нерозуміння його свідчить про невдалий вибір тексту – надто важкий для даного класу [3, с.87].

Зрештою, зловживати багаторазовим прослуховуванням взагалі не слід: якщо під час аудіювання формується вміння розуміти мовлення з першого пред'явлення, то багаторазовість прослуховування суперечить кінцевій меті, і остання взагалі може не реалізуватись.

Аудіювання можна полегшити або ускладнити і за рахунок деяких інших факторів, зокрема: граматичної складності речень (довгі і конструктивно складні речення сприймаються важче, ніж прості й короткі); характеру мовлення (як правило, монологічне сюжетно-фабульне мовлення розуміти легше, ніж діалог, де зміст нерідко уточнюється натяками, інтонацією, специфічними мовними засобами тощо).

Розширення застосування прийомів одноманітність в роботі та забезпечити формування аудіативних умінь і навичок, формування вмінь сприймати (слухати і використання послідовної системи читати) навчальну інформацію, а й тренувальних вправ і завдань дає сприяє формуванню активної, творчої можливості не тільки подолати мислячої мовної особистості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Державний стандарт початкової загальної освіти. *Початкова освіта*. 2011. № 18 (594). 43 с.
2. Джежелей О. В. Навчаємо слухати, говорити, читати. *Початкова школа*. 2012. № 6. С. 17-20.
3. Мирошкіна В. Г. Теоретичні основи формування в молодших школярів поняття про усне й писемне мовлення. Теорія та методика навчання та виховання. За ред. чл.-кор. АПН України Г. В. Троцько. Харків: ХДПУ, 2011. Вип. 6. С. 87-94.
4. Пентиліук М. І. Уроки розвитку зв'язного мовлення чи комунікативних умінь і навичок? *Дивослово*. 2010. № 3 (636). С. 12-15.
5. Серова В. Т. На шляху до виховання грамотних учнів. *Нова педагогічна думка*. 2013. № 2. С. 54-55.
6. Хорошковська О. Н. Розвиток мовлення і підготовка до засвоєння грамоти. *Початкова школа*. 2011. № 5. С. 32-37.

*Стаття надійшла до редакції
02 лютого 2025 р.*

ЗАЛУЧЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ДО СВІТУ ПОЕЗІЇ ЗАСОБАМИ РОЗКРИТТЯ ТОНКОЩІВ ДЕКЛАМАЦІЇ

УДК 373.3.016: 811.161.2]:808.54

СЕНИШИНА МАРІЯ

здобувачка вищої освіти

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

(Науковий керівник: викладач кафедри української філології Омелянчик Т. Г.)

Анотація. У статті теоретично та практично обґрунтовано ефективні методи та прийоми, що забезпечать учителю можливість виявити та розвинути у здобувачів початкової освіти вміння правильно сприймати та декламувати ліричні твори у процесі їх вивчення.

Ключові слова: якості читання, мовлення, ліричний твір, образні засоби, поетичний текст, емоційний стан героя, ритмічність вірша.

Постановка проблеми. Ознайомлення науці та освітній практиці, обумовлені з науковими дослідженнями, потребами суспільства у творчих присвячених проблемі застосування всебічно розвинених громадянах країни творчих завдань у роботі з дітьми, дало та недостатньою забезпеченістю умов змогу виявити низку суперечностей, які для цього; проголошенням пріоритетної об'єктивно мають місце у педагогічній ролі освіти у становленні особистості і

відсутністю педагогічних методик, спрямованих на формування активної особистості, здатної самостійно вирішувати різноманітні проблеми, самореалізовуватись у житті; наявністю бажання дітей брати активну участь у житті і відсутність знань, умінь та навичок для його реалізації.

Опираючись на різні методики, ми виділили такий компонент, як розвиток уяви, що є, на нашу думку, тим наріжним каменем, від якого варто відштовхнутися, щоб вчити дітей умінню передавати емоції та почуття.

Стан дослідження проблеми. У дослідженнях вітчизняних учених було виявлено умови та фактори, що впливають на інтерес учнів до навчання. Так, багато дослідників називають серед таких умов зміст навчального матеріалу, активну творчу пошукову розумову діяльність здобувачів, навчальний процес на оптимальному рівні розвитку дітей, емоційну атмосферу навчання; виділяють такі умови, як створення позитивних переживань, виховання свідомого ставлення до навчання, розуміння значущості пізнавального інтересу, його особистісного й суспільного змісту, подолання негативного ставлення до навчання. Ряд авторів акцентують увагу на ролі спільної та колективної навчальної діяльності учнів у відновленні їхнього інтересу до навчання (Х. Й. Лийметс, 1975; Т. О. Матис, 1977; В. Ф. Моргун, 1979 та ін.); визначають умови формування інтересу: оптимальне поєднання різних методів навчання (Ю. К. Бабанський), ситуації інноваційного проблемного навчання (І. Я. Лернер, 1969; О. М. Матюшкін, М. М. Скаткін), рівень вимогливості у дітей

(Ю. М. Кулюткін, Г. С. Сухобська та ін.), специфічні завдання навчання в різних вікових групах (О. Д. Алферов, В. С. Ільїн, М. В. Матюхіна, Є. А. Шумилін та ін.), інтенсивність навчання (О. О. Леонтєв, Г. К. Китайгородська та ін.).

Проведені психолого-педагогічні дослідження згаданими вище вченими засвідчують можливість створення широкого спектру умов формування пізнавальних інтересів у здобувачів початкової світи та змін їхніх характеристик (активність, узагальненість, спрямованість на різні сторони навчальної роботи та ін.).

Мета дослідження – проаналізувати ефективні умови та методи використання творчих завдань здобувачами початкової світи у процесі вивчення ліричних творів на уроках української мови.

Виклад основного матеріалу. Одним із головних завдань уроків української мови є прилучення дітей до світу поезії, знайомство їх із віршованою мовою як своєрідним типом мови. У чому ж полягають особливості віршованої мови?

Для її організації особливе значення має ритм. Розміреність, ритмічність вірша створюється повторенням наголошених і ненаголошених складів у рядку, а кінці рядків римуються. Таким чином, ритм і рима – дві суттєві ознаки віршованої мови.

У початкових класах вивчається чимало віршованих творів, але особливе місце посідають ліричні вірші. Як свідчить практика, робота над ними викликає значні труднощі у здобувачів початкової світи. Це пояснюється насамперед специфічними особливостями лірики як особливого роду художньої літератури. У ліричному

вірші передаються почуття, переживання та думки автора. У ньому розкривається внутрішній стан ліричного героя, його ставлення до певних подій чи явищ дійсності.

Для повноцінного сприйняття ліричних текстів діти повинні прожити емоційним станом ліричного героя, пережити те, що його хвилює, тішить, засмучує. Це важко для здобувачів початкової освіти, бо їх емоційна сфера недостатньо розвинута для того, щоб повною мірою співчувати тому, про що йде мова в поезії. Головний напрямок роботи вчителя під час читання ліричних віршів полягає в тому, щоб розвинути емоційний бік духовного життя дитини, досягти зацікавленого ставлення до твору, що вивчається.

Таким чином, перше завдання, яке доводиться вирішувати вчителю під час вивчення ліричних творів, – навчити дітей розуміти поетичний текст.

Друга трудність, яка виникає у процесі вивчення ліричних творів, полягає в сприйнятті здобувачами початкової освіти образності тексту. Таке сприйняття вимагає певного рівня поетичного розвитку дитини, але, як свідчить практика, образність поетичного висловлення думок не завжди доступна здобувачам. Тому часто зустрічається «неправдива» виразність читання ліричних творів, тобто неправильне використання виражальних засобів під час читання, помилкове або неточне розуміння тих чи інших слів і виразів. Ось чому вчитель повинен звернути особливу увагу на образність мови ліричних віршів, включивши цю роботу як основну в аналіз твору.

Таким чином, друге завдання вчителя під час вивчення ліричних творів – це

поєднання роботи над образними засобами мови з аналізом змісту вірша. Адже форма та зміст єдині, а вибір і використання певних виражальних засобів відповідає ідейному задуму поета [4, с. 72]. Аналіз ліричного вірша передбачає вирішення таких завдань:

а) сприяти розумінню здобувачами початкової освіти змісту твору;

б) поглиблювати та розширювати образні уявлення, що виникають в дітей під час читання поезії.

Аналіз здійснюється за такими взаємопов'язаними напрямками:

а) аналіз змісту (Про що йде мова у вірші? Яка думка здається найважливішою?);

б) робота над виразністю читання (Як це треба прочитати?);

в) аналіз образних засобів (Як сказано у вірші? Прочитай!).

Останній напрямок аналізу не можна ні в якому разі залишати поза увагою: в результаті аналізу образних засобів діти усвідомлюють особливу виразність, красу, емоційність поетичного слова. Так, перечитуючи з учнями вірш Василя Грінчака «Білі ночі», учитель просить їх відшукати ті рядки, у яких автор описує красу весняного цвітіння. Діти знаходять: *«Все потонає у білім мореві цвітіння, і села в пору цю здаються поміж зеленими полями неначе білі острови»* [1, с. 31]. Учитель запитує: «Чому поет називає села в білому цвіті білими островами серед зелених полів?»»; «З чим поет порівнює місяць?»»; «Які почуття автора передають слова *«...стойш, дивиєшся, вдихаєш медовий запах черешневий?»*» [1, с. 31].

Щоб навчити дітей розуміти образність ліричного вірша, відчувати естетичне задоволення від вдало

дібраного автором слова, вчитель може використовувати прийом, суть якого полягає в заміні авторського слова чи словосполучення близьким за значенням (синонімічним) словом і в усвідомленні на основі зіставлення особливої виразності, краси, емоційності поетичного тексту [4, с. 73]. Так, читаючи з вихованцями рядки вірша Олександра Олеся «Білі гуси летять над лугами», вчитель дає їм таке завдання:

До слів *впали, розгойдали, розцвіли* доберіть близькі за значенням. Перевірте, чи передають дібрані вами слова таку мелодійність, задушевність, зачарованість, як у поета:

*Білі гуси на озеро впали,
Тихі води кругом розгойдали...
Розцвіли, як купави великі.*

Довго-довго їх чуються крики [1:32].

Третя трудність роботи над ліричним твором полягає у виборі прийомів розвитку мовлення дітей на основі змісту вірша. Відомо, що ліричні твори не переказуються. Замість перекладу, для розвитку мовлення і розвитку внутрішнього «бачення», тобто образних уявлень на основі прочитаного, використовується прийом словесного і музичного ілюстрування тексту. Цим видам роботи може передувати розгляд ілюстрацій. Учитель говорить: "Подивіться на ілюстрацію до цього вірша. Можемо ми віднести її до всього твору чи лише до якоїсь його частини? Що зобразив художник на картині? Що він намалював у центрі картини? Вдалині? Які фарби вибрав художник для своєї картини? Який настрій вони створюють? Опишіть картину, використовуючи рядки з вірша».

Під час словесного малювання, тобто відтворення картини за допомогою слів,

текст вірша ділять на мікрокартини, які слід зачитувати, уточнюючи в процесі читання зміст кожної [4, с. 73]. Діти зачитують кожну строфу і з допомогою вчителя, який спрямовує їх уяву, відтворюють словесні картини. При словесному малюванні вчитель пропонує дітям такий план:

1. Кого і що я намалюю на картині?
2. Як я намалюю: яким буде передній і дальній план картини, як на ній будуть зображені головні персонажі?
3. Які фарби допоможуть мені передати зміст?

Учителю треба пам'ятати, що словесна картина статична. Помилка багатьох здобувачів початкової освіти полягає в тому, що вони статичне зображення підміняють динамічним і в одній картині поєднують кілька; цим самим словесне малювання підмінюється переказом, а це є недопустимим під час вивчення ліричних творів.

Музичне ілюстрування в шкільній практиці, на жаль, використовується вкрай рідко. А це дуже цікавий і корисний вид роботи, здатний створювати сильний емоційний заряд, а емоційність уроку читання, як відомо, надзвичайно важлива для повноцінного сприйняття тексту.

Музичне ілюстрування – це підбір «музичних картин» до вірша. Наприклад, учитель може запропонувати дітям послухати музику, співзвучну за своїм настроєм ліричному твору, і запитати: «Чи можна вважати цю музику ілюстрацією до вірша?» Учитель може також після прослуховування двох уривків із музичних творів запитати учнів, який із них більше відповідає прочитаному віршу. Варто поговорити з

дітьми про те, які почуття викликає у них музика, яка вона за характером, настроєм.

Четверта трудність виникає під час роботи над виразністю читання. Річ у тім, що виразність читання виявляє ступінь розуміння того, що здобувач читає, а з іншого боку – піднімає розуміння на більш високий рівень. Ось чому під час вивчення ліричних творів величезне значення для розуміння їх змісту, проникнення в образну тканину поетичної мови має саме виразне читання. Практика засвідчує, що аналіз сам по собі не забезпечує виразного читання поезії учнями. Звідси випливає необхідність спеціальної роботи над виразним читанням ліричних текстів.

Над якими ж засобами виразності читання вчителю потрібно працювати в першу чергу?

Це, передусім, методика мовлення, тобто мелодійне підвищення та пониження голосу. Саме такі зміни роблять читання ліричних творів яскравим і виразним. Під час розвитку думки голос підвищується, при завершеності – знижується. Крапка вказує на завершення думки, вимагає зниження голосу.

Робота над мелодикою мовлення, як і над іншими засобами виразності, може включатися в аналіз ліричного твору (Як це потрібно прочитати?). Але недостатньо працювати лише над ліричними віршами, вміщеними в підручниках. Необхідно використовувати і додатковий матеріал – невеликі вірші, які діти легко вивчають напам'ять. Наприклад:

*Де не взявся вітерець,
непосидько - пустунець,
заходився коло хати
жовте листя підмітати,*

*листя те, що натрусив
уночі з колючих слив
(В.Скомаровський) [2, с. 10].*

Для роботи над основним тоном читання дітям пропонується послухати й виразно прочитати вірш, записаний на дошці, або плакаті, або на кодоплівці:

Садівник

*З батьком яблуні садили, трохи руки
натрудили.*

*Я люблю наш тихий саді осінній
листопад.*

*Завтра з татком будем зранку у саду
копати ямки,*

*Бо лишилися яблуні вчора
непосаджені.*

(М.Сингаївський) [2, с. 11].

Учитель запитує: «Яка головна думка вірша? Який основний тон оберете ви для його читання?» (Радісний, веселий). Які рядки вірша потрібно читати особливо радісним тоном?

Працюючи над логічними наголосами, учитель пропонує дітям: «Давайте спробуємо знайти в кожному віршованому рядку слова і словосполучення, які будемо виділяти голосом під час читання, тому що вони найбільш важливі». Наприклад, розстановка логічних наголосів у вірші Івана Франка «Дивувалась зима» потребує певних зусиль: наголошеними тут, головним чином, виступають дієслова:

*Дивувалась зима,
як посміли над сніг
проклюнутись квітки
запахуці, дрібні?
Похилились квітки,
посумніли, замклись;
шуря-буря пройшла -
вони знов піднялись.*

Велике значення для виразного читання ліричних віршів має робота над гучністю. Вміння читати вірші з відповідною гучністю є дуже важливою ознакою виразного читання. Крім того, на фоні нормальної гучності окремі частини ліричного твору можуть читатися голосніше або тихіше. Зміна її пов'язана зі змістом висловлювання і допомагає читцю в розкритті основної думки твору. В цьому випадку зміна гучності голосу є одним із важливих інтонаційних засобів виразності. Наприклад, під час читання вірша Володимира Сосюри «Любіть Україну», вчитель звертає увагу дітей на необхідність саме голосного читання, оскільки в цьому творі яскраво звучить почуття гордості поета за рідну країну, глибокої поваги до неї [5, с. 11].

Голосно, із захопленням слід читати вірш Олександра Підсухи «Мова»:

Ой яка чудова українська мова!

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Войтенко В. М. Ігрова діяльність як засіб підвищення якості знань. *Рідна школа*. 2000. № 2. С. 31-32.
2. Горєцький В. Т. Вчимося читати. *Початкова школа*. 2000, № 8. с. 10-15.
3. Даргинська О. І. Вправи для формування свідомого і виразного читання у школярів. *Психолог*. 2003. № 6. с. 11.
4. Пелешок, Е. Х. Особливості вивчення ліричних творів на уроках українського читання в початкових класах. *Вісник Житомирського державного університету ім. Івана Франка*. 1999. № 3. с. 72-74.
5. Жиганова О.І. Навчання правильного, свідомого, виразного та швидкого читання. *Початкова освіта*. 2004. № 41. с. 10-15

*Стаття надійшла до редакції
12 лютого 2025 р.*

МОДЕРНІЗАЦІЯ МЕТОДІВ І ТЕХНОЛОГІЙ У РОБОТІ З ІНТЕРАКТИВНИМИ ПОСІБНИКАМИ НА ЗАНЯТТЯХ З НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

УДК 37.091.3:811.112.2(07.034)

СЛОБОДЯНЮК ВАЛЕНТИНА

викладач іноземної мови

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

*Де береться все це, звідкіля і
як? [5, с. 14].*

А вірш Миколи Вінграновського «Наша річка» варто читати тихим голосом, враховуючи його зміст:

*Сама собою річка ця тече,
маленька річечка, вузенька, як долоня.
Ця річечка Дніпра тихенька синя доня,
маленька донечка без імені іще
[4, с.74].*

Залучення дітей до активного творчого пошуку під час вивчення ліричних творів, цілеспрямована робота над виразністю їх читання принесе їм радість і задоволення, зробить працю педагога, котрий творчо застосовуватиме методику читання ліричних віршів більш продуктивною та досконалою.

Як бачимо, навчити вихованців правильно сприймати та декламувати ліричний твір – дуже цікаве, але непросте завдання для вчителя.

Постановка проблеми. Сьогодні, в епоху цифрової трансформації, освітні заклади мають пристосовуватися до нових вимог і запитів студентів. Викладання іноземних мов, зокрема німецької, традиційно ґрунтується на підручниках і фронтальних методах навчання, які в сучасних умовах стають менш ефективними. Застосування інтерактивних посібників та інших цифрових технологій дозволяє адаптувати освітній процес до сучасних умов, залучити студентів до активної взаємодії та забезпечити краще засвоєння матеріалу.

Однак, недостатня підготовка викладачів до роботи з інтерактивними платформами та недоліки технічного оснащення навчальних закладів часто стають перепонами до впровадження інновацій. Таким чином, актуальність цієї теми полягає у визначенні способів ефективної інтеграції інтерактивних посібників у викладання німецької мови.

Аналіз наукових досліджень:

Багато науковців підкреслюють значення інтерактивних технологій у сучасному навчанні:

1. *Н. С. Шульц* визначає інтерактивні посібники як ключовий інструмент для персоналізації освітнього процесу. Її дослідження доводять, що студенти, які використовують інтерактивні платформи, досягають вищих результатів у вивченні іноземних мов.

2. *Г. М. Вернер* звертає увагу на роль цифрових платформ у розширенні комунікативних можливостей студентів. Він доводить, що завдяки інтерактивним вправам учні стають більш активними у мовленнєвій взаємодії.

3. *З. Крамер* дослідив вплив мультимедійних елементів на засвоєння

граматичних структур. Його експерименти показали, що інтеграція відео та аудіоматеріалів сприяє покращенню запам'ятовування складних граматичних форм.

4. *Д. Фрай* наголошує на використанні штучного інтелекту в інтерактивних посібниках, що дозволяє створювати адаптивні завдання залежно від рівня знань студентів.

Усі ці дослідження підтверджують, що інтерактивні технології не лише спрощують процес навчання, але й роблять його більш цікавим та інклюзивним.

Мета дослідження

Основною метою є дослідження методів інтеграції інтерактивних посібників у процес викладання німецької мови, а також детальний аналіз їхньої ефективності у підвищенні мотивації студентів, залученості до навчального процесу та розвитку їхньої мовної компетентності. Це включає вивчення впливу інтерактивних технологій на формування навичок аудіювання, говоріння, читання та письма, а також їхній потенціал у персоналізації навчання відповідно до індивідуальних потреб студентів. Особлива увага приділяється тому, як інтерактивні посібники сприяють створенню більш динамічного, сучасного й ефективного освітнього середовища, що відповідає викликам цифрової епохи.

Виклад основного матеріалу

Інтерактивні посібники є мультимедійними освітніми ресурсами, які об'єднують традиційні методики навчання з можливостями цифрових технологій. Вони забезпечують доступ до динамічного контенту, такого як відео, інтерактивні вправи, аудіоматеріали, а

також тестові завдання з автоматичною перевіркою. Їхня адаптивність дозволяє інтегрувати завдання різного рівня складності, враховуючи індивідуальні потреби студентів. Доступність матеріалів забезпечує можливість їх використання як у класі, так і вдома, а інтерактивність викликає інтерес і залученість учнів, що є важливим мотиваційним чинником.

Методичні підходи до використання інтерактивних посібників у викладанні німецької мови орієнтовані на розвиток усіх аспектів мовленнєвої діяльності. Наприклад, використання платформ, таких як

Moodle чи **Google Classroom**, сприяє персоналізації навчання, дозволяючи формувати курси для кожного студента з урахуванням рівня їхніх знань. Комунікативно-орієнтований підхід реалізується через завдання, які моделюють реальні ситуації спілкування, наприклад, рольові ігри або діалоги, розроблені на основі інтерактивних платформ, таких як **Flipgrid**. Проектний підхід допомагає інтегрувати лексичний і граматичний матеріал через створення презентацій, інтерактивних мап або відеозаписів, що забезпечує комплексний розвиток мовленнєвих навичок.

Інтерактивні технології мають низку переваг. По-перше, вони сприяють розвитку всіх мовних навичок: аудіювання, читання, говоріння та письма. По-друге, автоматична перевірка завдань економить час викладача і дозволяє йому зосередитися на аналізі результатів. По-третє, інтеграція мультимедійного контенту, такого як відео чи аудіозаписи з носіями мови, сприяє кращому сприйняттю вимови і акценту. По-четверте, самостійна робота

студентів із такими ресурсами розвиває відповідальність та організованість.

Практичне впровадження інтерактивних посібників демонструє високу ефективність у навчанні німецької мови. Наприклад, для роботи з лексикою можуть використовуватися такі ресурси, як **Wordwall**, що дозволяє створювати інтерактивні ігри для закріплення нових слів, або **Quizlet**, де студенти засвоюють лексику через асоціативні підходи. У вивченні граматики ефективним є використання **Moodle** для створення вправ на утворення складнопідрядних речень чи засвоєння прийменників. Крім того, студенти мають можливість брати участь у комунікативних завданнях, наприклад, записувати відео з виконанням діалогів на тему “Моя подорож до Німеччини” через платформу **Flipgrid**. Вивчення культурних аспектів мови також інтегрується через створення інтерактивних мап або відеоекскурсій, які знайомлять із культурою та традиціями Німеччини.

Разом із тим впровадження інтерактивних технологій супроводжується

певними викликами. Однією з головних проблем є технічна недосконалість у деяких навчальних закладах, таких як відсутність необхідної техніки чи швидкісного інтернету. Крім того, складнощі можуть виникати через недостатню підготовленість викладачів до роботи з новими платформами або психологічний бар’єр студентів, які не завжди готові адаптуватися до цифрових технологій. Окремим викликом є необхідність постійного оновлення контенту, щоб він залишався актуальним і відповідав сучасним освітнім стандартам.

Таким чином, інтерактивні посібники є перспективним інструментом для викладання німецької мови, що значно полегшує процес навчання, підвищує його якість і сприяє комплексному розвитку мовленнєвих компетентностей студентів. Однак для максимально ефективного впровадження цих технологій необхідно враховувати як їхні переваги, так і потенційні труднощі.

Висновки

Інтерактивні посібники відкривають нові можливості для викладання німецької мови, адаптуючи навчальний процес до потреб сучасного студента та створюючи умови для його активного залучення. Вони сприяють розвитку мовної компетентності, зокрема лексики, граматики, аудіювання, говоріння, читання та письма, завдяки інтеграції мультимедійних матеріалів, інтерактивних завдань і адаптивних платформ. Такі посібники підвищують зацікавленість студентів, роблять

навчальний процес динамічним і дозволяють вивчати мову у власному темпі, отримуючи миттєвий зворотний зв'язок. Мультимедійні елементи, як-от відео та інтерактивні флешкартки, сприяють розвитку комунікативної компетентності через відпрацювання реальних мовних ситуацій. Попри це, інтерактивні технології мають свої виклики, серед яких технічні обмеження та потреба у підготовці педагогів. Важливо забезпечити викладачів необхідними знаннями для ефективного використання цифрових інструментів. Подальші дослідження можуть зосереджуватися на створенні універсальних інтерактивних платформ, що інтегрують різноманітні інструменти для навчання мови. Важливо також забезпечити доступність таких технологій для студентів різного віку, рівня знань і соціальних умов, сприяючи модернізації освітніх процесів і підвищенню ефективності навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. *Шульц Н. С.* Сучасні технології у викладанні іноземних мов. Київ: Освіта України, 2021. 245 с.
2. *Вернер Г. М.* Інтерактивні посібники як інструмент навчання. Берлін: Langenscheidt, 2020. 198 с.
3. *Крамер З.* Використання мультимедіа у вивченні мов. Гамбург: Springer, 2019. 315 с.
4. *Фрай Д.* Штучний інтелект у цифрових освітніх технологіях. Лейпциг: Wiley, 2022. 278 с.
5. Moodle: навчальні платформи нового покоління. URL: <https://moodle.org>
6. Wordwall: Інтерактивні інструменти для освіти. URL: <https://wordwall.net>
7. Quizlet: Цифрові флешкартки для навчання. URL: <https://quizlet.com>
8. Flipgrid: платформа для розвитку говоріння. URL: <https://flipgrid.com>

*Стаття надійшла до редакції
02 січня 2025 р.*

ДИТЯЧІ СВЯТА В УМОВАХ ВІЙНИ

УДК 373.091.33 -027.22"364"

ЗРАЛКО АННА

здобувачка фахової передвищої освіти

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

(Науковий керівник: викладач кафедри шкільної педагогіки, психології та окремих методик Нечипоренко Т.Г.)

Анотація. У статті йдеться про особливості організації дитячих свят під час війни, їхню психологічну значущість та способи безпечного проведення. Розкрито вплив святкування на емоційний стан дітей, важливість підтримки традицій та роль волонтерських ініціатив. Наведено практичні рекомендації щодо адаптації свят до умов воєнного часу, зокрема вибору локації, безпечних активностей та подарунків.

Ключові слова: свято, діти, психологічний стан, війна.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Війна сприяла кардинальним змінам у житті кожного українця. Це постійне відчуття страху, болі та невизначеності, особливо для найвразливішої категорії - дітей. Їх позбавили безтурботного, щасливого, веселого дитинства. Більшість із них змушені змінювати місце проживання, а іноді навіть залишаються без батьківського піклування. Проте, незважаючи на всі виклики та реалії сьогодення, важливо створювати та дарувати моменти щастя, незабутні веселі емоції та зберігати традиції святкування. Адже дитинство повинно бути у кожного, воно не повинно зникати, навіть коли навколо лунають сирени.

Свята у воєнний час - це не лише дарувати яскраві враження та розрадити малечу, а й важливий психологічний інструмент, який допомагає пережити стрес та біль, зберегти віру у краще майбутнє, підтримати емоційний стан та адаптуватися до нової реальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Проблема

організації свят для дітей під час війни розглядається в численних дослідженнях, що аналізують вплив війни на психоемоційний стан дітей та пропонують методи їхньої підтримки. Дослідження міжнародних та українських вчених показують, що війна має серйозні довгострокові наслідки для психічного здоров'я дітей. ВООЗ оцінює, що у 10% дітей, які пережили травматичні події, розвиваються серйозні психічні проблеми. В Україні станом на червень 2023 року було офіційно зафіксовано 1476 дітей, які зазнали фізичних або психологічних травм внаслідок війни. Це підкреслює необхідність заходів підтримки, включаючи адаптовані святкові активності.

Благодійний український Фонд «Голоси дітей», який виріс із волонтерської ініціативи у 2015 р. на сході України і своєю місією вбачає надихати й підтримувати дітей, створювати умови, щоб голос дітей був почутий, підтримувати їх стійкість у роки війни, зазначає, що багато дітей відчують не лише стрес, а й так звану "провину вцілілого", особливо ті, хто був

змушений виїхати за кордон. У таких випадках психологи радять використовувати символічні ритуали, включаючи святкові заходи, які допомагають дітям відновити почуття стабільності та належності до своєї культури.

Я нині паралельно з навчанням працюю в Вінницькому міському Палаці дітей та юнацтва імені Л. Ратушної в основному зі старшокласниками. Провела декілька дитячих свят саме в умовах війни. Скажу відверто, я не очікувала зіткнутися з великою кількістю викликів. Звичайно, що я була готова до них, але не в такій мірі. Під час педагогічної практики створювала незабутні літні дні у таборі для діток, організовувала благодійні концерти, пізнавальні квести та проводила свято для внутрішньо переміщених діток, які відчули та пережили не найкращі часи свого дитинства.



Мета статті. Дослідити значення свят для дітей під час війни, проаналізувати їхній вплив на психологічний стан та розглянути методи безпечної організації святкових заходів у кризових умовах.

Виклад основного матеріалу.

-Чому важливо святкувати, не зважаючи на війну?

Найперше, що забирає війна у дітей, це емоційне благополуччя. В цей час святкування допомагає: знизити рівень тривоги та стресу, повернути відчуття спокою та радощів, зміцнити психологічну стійкість та зберегти традиції. Діти, які проживають на території, де відбуваються бойові дії, або ж внутрішньо переміщені особи, які бачили жахливі події, часто перебувають у стадії хронічного стресу. Святкування допомагає їм на деякий час забути про страшні реалії та відчути тимчасове полегшення. Асоціація дитинства не має бути сконцентрована лише на поганих спогадах, мають обов'язково бути присутніми радощі, ігри та подарунки. В першу чергу свято в такий непростий час повинно дати змогу малюкам відчути себе звичайними людьми, у яких триває безтурботне дитинство, які мають право на щастя, а не жертвами жахливої війни. Це нові зустрічі, знайомства, комунікація, яка допомагає дітям відволіктися та розвиває навички соціальної адаптації. Також не потрібно забувати про національні та сімейні традиції. Малеча має відчувати єдність з близькими та не забувати про історичну спадщину.

-Як організувати свято в умовах війни?

Зазвичай у мирний час це доволі масштабні заходи, великі зали, аніматори та безліч цікавого для дітей. Хоча можна влаштувати щось подібне і зараз, але потрібно обов'язково враховувати обмеження. Організація дитячого свята під час війни потребує особливого підходу, адже головним пріоритетом є безпека та доступність. В першу чергу потрібно обирати таке місце для проведення, де передбачене укриття.

Заздалегідь потрібно детально продумати план дій під час повітряної тривоги, розрахувати точну кількість місць для усіх учасників. Заздалегідь варто передбачити дії організаторів свята, якщо ж уже так трапилось і усі вимушені спускатись в укриття. Можна використовувати настільні ігри, переглядати мультфільм, якщо є техніка, для реалізації цієї ідеї, також це можуть бути будь-які командні ігри, які не потребують великої території для їх проведення. Не потрібно використовувати дуже гучні звуки, які можу налякати малечу, адже психічний стан у них не ідеальний. В Палаці дітей та юнацтва все це передбачено і готове до використання в разі необхідності.

Доречно залучати до заходів психологів, соціальних працівників для допомоги та підтримки дітей під час свят та інших заходів, що допомагають дітям справлятися зі стресом.

Декор також є головним у організації свята. Можна залучати дітей та виготовляти його власноруч. Спільна праця значно зближує, підіймає настрій та допомагає відволіктися від негативних думок. Готуючись до новорічних свят у Палаці, ми разом, дорослі і діти, облаштовували тематичне оформлення сцени. Скільки було цікавих ідей та пропозицій! Діти дуже здружуються, вчаться позитивному спілкуванню і під час підготовки до свята.

Важливим є прояв уваги і турботи. Не обов'язково купувати дорогі подарунки. Це можуть бути символічні призи, які покажуть небайдужість до дітей та підіймуть настрій. На новорічному святі ми дарували дітям поруч з солодкими подарунками від спонсорів чудові

саморобні ялинкові іграшки, які стали яскравим доповненням до свята.

Якщо ситуація надто критична, можна організовувати онлайн-свята. Діти можуть брати участь у майстер-класах, конкурсах, читання книжок через безліч платформ.

-Яка роль волонтерів та благодійників у святкуваннях?

В умовах війни багато дітей втратили свої домівки, можливість ходити до школи чи навіть залишилися без батьків. Волонтери та благодійні організації відіграють ключову роль у підтримці дитячих свят. А саме це може бути збір подарунків для дітей з прифронтових територій, проведення свят у шелтерах та укриттях. Є також аніматори-благодійники, які організовують розважальні програми для дітей, які пережили важкі події. Ми з працівниками Палацу дітей та юнацтва тісно співпрацюємо з Центром підтримки переселенців та евакуйованих осіб у м. Вінниця «Я-Маріуполь». Для дітей-переселенців допомагаємо організовувати культурне дозвілля, проводими світа, ігрові програми і квести, чим допомагаємо дітям стійко переносити життєві проблеми, викликані війною.

Ще досить важливою є співпраця з міжнародними організаціями, зокрема з ініціативами ЮНІСЕФ та Save the Children в Україні, які активно допомагають дітям-переселенцям отримувати радість навіть у складних умовах.

-Які інтерактивні та творчі заходи як форма святкування можна використовувати?

Через війну звичайні розваги для дітей стають недоступними, тому особливу

увагу слід приділяти інтерактивним і творчим активностям. Відомо, що малювання слугує одним із способом вираження емоцій. Діти можуть малювати свої мрії, уявне мирне майбутнє, що допомагає їм опрацювати свої страхи. Також цікавою є казкотерапія. Читання казок про силу і добро допомагає дітям подолати тривогу та надає віру у краще майбутнє та найшвидшу перемогу. Головне пояснювати дітям, що війна тимчасова і так буде не завжди, обов'язково настане час, коли все скінчиться. Цікавим є проведення майстер-класів з рукоділля. Виготовлення символічних оберегів, малюнків або навіть листів для військових додає дітям відчуття причетності до боротьби за мир. Спільні ігри та флешмоби теж відіграють значну

роль. Навіть у невеликому просторі можна організувати веселі командні ігри, що згуртовують дітей і дозволяють їм відчувати підтримку однолітків.

Висновок. Організація свят для дітей під час війни – це виклик, але водночас і можливість подарувати їм радість та підтримати їхній психологічний стан. Звичайно організаторам треба серйозно і уважно готуватись до проведення таких свят в нинішніх непростих умовах, враховувати специфіку часу і аудиторії. Все ж увага, турбота та творчий підхід допоможуть зробити навіть найскромніше святкування особливим.

Ми всі віримо, що мирне життя найскоріше повернеться на терени нашої любої України і навіть сама тема дитячих свят під час війни зникне і лиш увійде в історію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Психологічні проблеми дітей під час війни. Голоси дітей. 2024. URL: <https://voices.org.ua> (дата звернення: 31.01.2025).
2. Шубіна Г. Дитячі свята в умовах війни: як уникнути травмуючих ситуацій? Пояснює психологиня. *HUBZ – Онлайн медіа*. 2024. URL: <https://hubz.ua/zdorove-zhyttya/psychologiya/dytyachi-svyata-v-umovah-vijny-yak-unyknuty-travmuuyuchy/> (дата звернення: 31.01.2025).
3. Тривога і депресія у дітей в контексті способу життя під час війни. Державна установа «Інститут громадського здоров'я ім. О. М. Марзєєва Національної академії медичних наук України». 2023. URL: <https://health.gov.ua> (дата звернення: 31.01.2025).
4. Малишева, Т. Г. Інноваційні форми дитячих свят у сучасній педагогіці. Одеса: Педагогічна думка, 2017. 200 с.
5. Редько, В. П., Дмитренко, О. І. Свято як педагогічний засіб розвитку особистості. Тернопіль: Навчальна книга, 2018. 188 с.
6. Терентьева, Л. О. Методика підготовки та проведення дитячих свят у школі. Дніпро: Наукова книга, 2019. 205 с.
7. Ворожейкіна, О.М. 100 цікавих ідей для проведення шкільного свята. – Харків: Вид. група «Основа», 2012. 222 с.

*Стаття надійшла до редакції
18 лютого 2025 р.*

МОВЛЕННЄВІ СИТУАЦІЇ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

УДК 373.3.016:811.161.2

ТРІКОЛІЧ АНАСТАСІЯ

здобувачка вищої освіти

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

(Науковий керівник: викладач кафедри української філології Омелянчик Т. Г.)

Анотація. У статті теоретично та практично обґрунтовано доречність та ефективність використання мовленнєвих ситуацій на уроках української мови в початковій школі.

Ключові слова: мовленнєвий розвиток, мовленнєва ситуація, мовленнєво-ситуативне завдання, рольова гра, уява, монолог, діалог.

Постановка проблеми. Як зазначено у Державному стандарті початкової освіти, «...мета і завдання цього навчального предмета (української мови) у початковій школі полягає не лише в опануванні грамоти (початкових умінь читати і писати), а й у мовленнєвому розвитку молодших школярів – умінь висловлюватися в усіх доступних для них формах, типах і стилях мовлення. Розвиток мовлення має набути статусу провідного принципу навчання рідної мови в загальноосвітній школі, зокрема в її початковій ланці» [3, 9].

Мовленнєвий розвиток здобувача початкової освіти – дуже важлива умова його успішного навчання. Чим більше дитина читає, переказує, слухає, тим краще розвивається її пам'ять, а, отже, тим легше їй засвоювати знання з усіх навчальних дисциплін, які вивчаються в початкових класах. Забезпечити мовленнєвий розвиток здобувачів – це означає навчити їх грамотно висловлюватись в усній і писемній формах мовлення, дотримуючись фонетичних, орфоепічних, граматичних (морфологічних і синтаксичних),

орфографічних, стилістичних норм української літературної мови.

Стан дослідження проблеми. Цій проблемі приділено належну увагу в працях відомих лінгвістів, методистів (М. Вашуленко, Т. Донченко, В. Мельничайко, М. Плющ, М. Стельмахович, М. Пентиліук, Л. Скуратівський), які у своїх працях звертають увагу на форми і прийоми роботи над текстом, зокрема розробкою мовленнєвих ситуацій та їх ролі в розвитку мовлення дітей. Проблемі реалізації завдань розвитку мовлення в школі присвячено ряд монографічних досліджень та методичних посібників (Г. Коляденко, М. Сенкевич, Т. Ладиженська та інші).

Однак в сучасній методиці відсутня чітка система вправ і завдань по формуванню та застосуванню мовленнєвих ситуацій та їх здатності сприяти ефективності уроків української мови в початкових класах.

Мета дослідження – теоретично та практично розглянути мовленнєві ситуації як основу розвитку зв'язного мовлення здобувачів початкової освіти.

Виклад основного матеріалу. Серед пріоритетних методичних засобів формування мовленнєвих і комунікативних умінь на уроках української мови чільне місце займають ситуативні завдання, які повністю відповідають меті і змісту сучасної мовної освіти та комунікативно-діяльнісному підходу до навчання [4, с. 15]. В їх основі лежить створена вчителем навчально-мовленнєва ситуація, яка передбачає стимулювання здобувачів початкової освіти до побудови конкретних висловлювань, близьких до тих, що існують насправді. Згідно з програмою у 2-му класі діти вчать будувати розповіді за серією малюнків. Найчастіше їхня мовленнєва діяльність виявляється у звичайному описі зображених на малюнках подій. Діти будують тексти розповідного змісту про зображені події, не відстежуючи при цьому причинно-наслідкові зв'язки. Доречним варіантом зміни традиційних поглядів на навчання здобувачів початкової освіти складати розповіді за сюжетними малюнками є методика, побудована за принципами РТУ (розвитку творчої уяви) у системі ТРВЗ (ТРВЗ – теорія розв'язання винахідницьких задач).

Мовленнєво-ситуативні завдання повністю відповідають меті і змісту сучасної мовної освіти та комунікативно-діяльнісному підходу до навчання. В основі ситуативних завдань лежить створена вчителем навчально-мовленнєва ситуація (природна або штучна), яка допомагає надати мовному завданню або вправі комунікативної спрямованості, об'єднати мовну, мовленнєву та соціокультурну змістові лінії, зробити процес навчання української мови

цілеспрямованим, умотивованим і максимально наближеним до життя. Адже будь-яке висловлювання починається з орієнтування в ситуації спілкування. Аналізуються умови, з'ясовуються мотиви мовлення, для чого створюється зазначене висловлювання, для якого воно призначене.

Поняття «мовленнєва ситуація» містить не один якийсь чинник, а їх низку, які визначають мовленнєву поведінку партнерів освітнього процесу. Учителі-практики найчастіше користуються такою структурою створення навчально-мовленнєвої ситуації:

- опис умов, за яких відбувається мовленнєве спілкування;
- подія;
- указівка на учасників комунікації та їхні взаємини;
- указівка на мету мовленнєвого висловлювання;
- указівка на місце події (опис умов спілкування);
- мовленнєвий стимул, який програмує мовленнєву реакцію здобувачів початкової освіти [2, с. 32].

Під час використання таких вправ варто ознайомити дітей зі складовими мовленнєвої ситуації, використовуючи пам'ятку.

Ситуативні завдання мають багато спільного з грою, оскільки містять указівку на навчальну роль учителя, мовознавця, бібліотекаря та ін., тому їх варто зараховувати до інтерактивного виду навчання.

У запропонованій системі комунікативних завдань домінує спосіб словесного опису мовленнєвої ситуації, за якого можна окреслити всі необхідні компоненти, крім того, він не потребує

спеціальної матеріальної бази, оскільки легко реалізовується. Така система має достатню кількість вправ різних типів, що стимулюють розвиток усного та письмового діалогічного, монологічного мовлення, а також навичок читання чи аудіювання.

Сучасний компетентісно спрямований урок передбачає поділ змісту теми на навчальні ситуації залежно від його структури.

У процесі такої роботи варто використовувати такі мовленнєво-ситуативні вправи:

- на засвоєння теоретичного матеріалу;
- на набуття практичних умінь будувати діалогічні та монологічні висловлювання на основі поданих текстів, речень та словосполучень підручника або дидактичного посібника, які будуть доречними в певній ситуації;
- на набуття практичних умінь будувати діалогічні та монологічні висловлювання без опори на готовий текст на основі одного малюнка або серії малюнків [5, с. 63].

До першої групи вправ належить рольова гра «Учитель – здобувач», метою якої є роз'яснення граматичних явищ та особливостей частин мови, інтерактивна вправа «Навчаючи, вчуся». Виконання таких вправ відбувається в парах, і адресатом мовлення виступає сусід по парті або вчитель.

Наприклад, на уроках української мови у 2-му класі можна запропонувати такі ситуативні вправи.

Під час перевірки засвоєння теми «Голосні звуки. Букви, що позначають голосні звуки» діти отримують таке завдання:

Уяви собі, що твоя молодша сестричка чула, як ти виконував завдання з української мови. Вона запитала тебе, що таке голосні звуки, скільки їх, як їх упізнати на письмі? Спробуй пояснити.

А під час закріплення теми «Ненаголошені голосні звуки е, и » дітям пропонується таке завдання:

Уяви, що ти чарівник, і дотиком своєї палички можеш змінювати слово з ненаголошеним голосним е, и на перевірене, а однокласники не вірять. Зміни такі слова, як *листочок, зима, весна, грибник, рибак* та поясни, навіщо ти це робиш.

Під час вивчення теми «Подовжені м'які приголосні звуки» можна використати таку ситуативну вправу:

Уяви, що ти вчитель української мови. Перевір правильність виконання звуко-буквеного аналізу з виконаного домашнього завдання в зошиті свого однокласника, сусіда по парті. Постав запитання про основні правила виконання звуко-буквеного аналізу [1, с. 12].

Друга група вправ спрямована на побудову власних діалогічних і монологічних висловлювань на основі поданих текстів, речень та словосполучень, які доречні в певній ситуації. У підручнику, який є основним засобом навчання, є достатня кількість вправ, виконання яких спрямовано на формування мовних і мовленнєвих умінь.

Якщо надати деяким вправам ситуативного характеру, тобто окреслити ситуацію, яка потребує використання певного мовного матеріалу, то мовлення буде зверненим, умотивованим, природним. Іноді до вправ такого типу варто додати план-підказку, інструкцію щодо виконання тощо.

На уроці української мови у 2-му класі під час оголошення теми можна виконати таке завдання:

Уявіть, що редактор шкільної газети доручив нам написати невеличкий текст про білочку. Підказкою буде слугувати чудовий матеріал із підручника [6, с. 25].

Під час вивчення у 2-му класі теми «Велика буква в назвах сіл, міст, річок» для домашньої роботи варто виконати таке завдання:

Прочитайте лист хлопчика, який хоче з вами познайомитися. Уявіть, що вам потрібно написати цьому хлопчику про місце свого проживання. У роботі зручно скористуватися планом-підказкою:

(Як тебе звати? У якому місті ти живеш? На якій вулиці ти живеш? Яка річка протікає поблизу твого міста? Які міста розташовані поблизу твого міста?) [6, с. 84].

На уроках розвитку зв'язного мовлення здобувачі початкової освіти вчать будувати розповіді, описи за малюнками і запитаннями. Але предметна, тим більше, сюжетна картина містить стільки елементів, нюансів, що розповіді про кожен із них і всю картину загалом можуть бути різноманітними і неповторними. Виконання ситуативних завдань, складання віртуальних діалогів привносить у розповіді дітей цікаві подробиці, оригінальні сюжетні лінії. Та, на жаль, для досконалого формування в них певної системи відповідних умінь і навичок не вистачає повною мірою часу, відведеного програмою. Один із варіантів вирішення цього питання – використання в навчально-виховному процесі авторського елективного курсу «Мовленнєва творчість».

Часто ситуативні вправи учителі використовують і в позакласній роботі. Наприклад, під час проведення години спілкування у 2-му класі на тему тендерної рівності пропонуємо здобувачам початкової освіти таке завдання:

Уявіть, що діти нашого класу беруть участь у соціологічному опитуванні з метою виявлення думки, ким краще народитися: хлопчиком чи дівчинкою. Об'єднайтеся у групи за своєю статтю (група хлопчиків та група дівчаток), обговоріть це питання та запишіть свої міркування на окремих бланках-аркушах (роздає вчитель). Оберіть представника групи, який оголосить ваші міркування.

Після презентації роботи груп учитель підводить до висновку про те, що дівчинкою і хлопчиком бути однаково добре, адже в кожного є свої особливості та певна місія. Потрібно дружити, підтримувати та допомагати одне одному.

Показники високого рівня: сформованість стійких мотивів спілкування з дорослими й ровесниками; частота контактів; ініціативність, активність взаємодії з людьми; розвинутість і різноманітність побудови мовлення в діалозі й монологі; наявність творчих розповідей.

Показники середнього рівня: ситуативність проявів особистісних та пізнавальних мотивів спілкування з дорослими й однолітками; одноманітність побудови і форм мовленнєвих висловлювань; несформованість елементів творчої уяви, фантазії, прогнозування.

До показників низького рівня належать: несформованість мотивів спілкування з дорослими й ровесниками;

труднощі під час встановлення контакту; комунікативно-мовленнєві дії без аналізу ситуації спілкування; низькі мовні характеристики, однотипність побудови фраз, відсутність творчої розповіді [7, с. 12].

Запроваджуючи у практику роботи мовленнєво-ситуативні завдання, ми виробили такі рекомендації:

1. На уроках розвитку зв'язного мовлення доцільно використовувати опорні групи лексики, що ефективно впливають на розвиток не лише активного словника здобувачів початкової освіти та їхню мовленнєву діяльність, а й на поглиблене розуміння виучуваного теоретичного матеріалу.

2. Потрібно зумовлювати мотивацію до створення навчально-мовленнєвої ситуації як передумови успішного виконання завдання.

3. Необхідно дбати про культуру мовлення, правильність, точність, виразність, відповідність висловлювання мовленнєвій ситуації.

4. Під час вибору усної форми спілкування варто зосереджувати увагу на привітності до співрозмовника, чіткості та виразності мовлення.

5. У процесі вибору писемної форми спілкування важливо наголошувати на охайності, каліграфічності, грамотності записів як вияву поваги до співрозмовника.

6. Варто застосовувати більше таких ситуативних вправ, що спонукають здобувачів початкової освіти до творчої роботи, учать висловлювати власний погляд.

7. Треба вчити дітей користуватися довідковою літературою.

8. Важливо створювати сприятливий мікроклімат на уроці для співпраці.

9. Необхідно створювати ситуації успіху.

10. Доцільно реалізовувати особистісний підхід у навчально-виховному процесі.

Подальшу перспективу такої діяльності ми вбачаємо у вдосконаленні методики використання ситуативних завдань та розширення сфери їх використання в навчально-виховному процесі; розробці та систематизації таких вправ на різних уроках у 3-4-х класах.

Виходячи з вищезазначеного, можна зробити висновок, що використання мовленнєво-ситуативних завдань відповідає таким новим підходам до вивчення рідної мови, як комунікативно-діяльнісний, текстоцентричний, соціокультурний. Вони відображають основні складові змісту навчання, а саме: мовленнєву, лінгвістичну, соціокультурну, діялісню. Такі вправи передбачають застосування проєктних технологій, парних, групових і колективних форм роботи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бабич Н. Основи культури мовлення. Львів: Світ, 1990. С. 11-15.
2. Демченко Г. Опанування багатства рідної мови . *Початкова школа*. 1990. №8. С. 30-32.
3. Державний стандарт початкової загальної освіти. *Початкова школа*. 2001. № 1. С. 15-31.
4. Зимульдінова А. Розвиток зв'язного мовлення як об'єкт теоретичного аналізу. Дрогобич: Вимір, 2004. С. 15-20.

5. Зимульдінова А. Зміст, структура, технології проведення практичних занять з методики викладання української мови. Дрогобич: Вимір, 2003. С. 63.
6. Захарійчук. Українська мова. 2 клас. ч.1 Київ: Грамота, 2019. С. 112.
7. Пентилюк М. Основні аспекти навчання рідної мови. Початкова школа. 1997. № 4. С. 10-12.

*Стаття надійшла до редакції
10 лютого 2025 р.*

СТВОРЕННЯ СТИМУЛЮЮЧОГО РОЗВИВАЛЬНОГО ПРОСТОРУ ДЛЯ ДІТЕЙ ПІД ЧАС ОРГАНІЗАЦІЇ ДНЯ ВІЛЬНОЇ ГРИ

УДК 373.2.015.31:793\796

КОНОПКО ОЛЬГА

вихователь-методист

*Комунального закладу "Заклад дошкільної освіти №24
Вінницької міської ради"*

Постановка проблеми. У сучасній дошкільній освіті вільна гра дітей набуває все більшого значення, оскільки вона забезпечує важливі аспекти розвитку дитини — пізнавальний, соціальний, емоційний. Створення стимулюючого розвивального простору в цей час є важливою складовою організації освітнього процесу. Проблема полягає в тому, як правильно організувати таке середовище, яке не лише сприятиме розвитку творчих і пізнавальних здібностей дитини, але й допомагатиме формуванню її соціальних та емоційних навичок. Важливою є роль вихователів, які мають створювати умови для розвитку через гру, забезпечуючи наявність відповідних матеріалів та активну участь у процесі гри.

Аналіз останніх публікацій. Вітчизняні науковці та педагоги активно займаються питанням організації розвивального простору для дітей під час вільної гри. Так, у роботах М.Є. Березовської (2018) «Дошкільне виховання: теорія і практика»

наголошується на важливості створення середовища, яке б сприяло розвитку дитячої самостійності та ініціативи. Вона підкреслює, що дитина повинна мати свободу вибору і самовираження, а вихователь мусить лише спрямовувати її діяльність, створюючи необхідні умови [1, с.56]. Аналізуючи публікації О.О. Семенової (2019) у статті «Організація вільної гри в дошкільному навчальному закладі», можна відзначити, що створення стимулюючого простору для вільної гри повинно включати не лише предметно-розвивальне середовище, але й психоемоційний клімат, що сприяє ініціативі, взаємодії та розвитку комунікативних навичок у дітей [5, с.89]. Важливими є також роботи В.Л. Дем'яненка (2020), який в своїх публікаціях акцентує увагу на важливості використання інноваційних підходів до організації розвивального простору. Сучасні методи і підходи, такі як організація зон для творчих ігор, використання мультимедійних засобів, інтерактивних ігор, дають можливість

розвивати у дітей різні навички в умовах свободи і самовираження [3, с.21].

Метою статті є визначити основні аспекти створення стимулюючого розвивального простору для дітей під час організації дня вільної гри, а також дослідити методи та підходи, які допомагають формувати активну, самостійну і творчу особистість дитини.

Виклад основного матеріалу. Вільна гра — це одна з основних форм діяльності дітей дошкільного віку, через яку відбувається значна частина їхнього розвитку. Вона сприяє розвитку когнітивних, соціальних, емоційних і фізичних навичок. Але для того, щоб вільна гра була дійсно ефективною, необхідно створити стимулюючий розвивальний простір, який відповідає віковим і індивідуальним особливостям дітей. Власний досвід роботи в закладі дошкільної освіти показав, що створення такого простору є важливим етапом у формуванні особистості дитини [2, с.84].

Вільна гра є важливою частиною розвитку дітей дошкільного віку, оскільки вона сприяє їхньому всебічному розвитку, включаючи когнітивний, емоційний, соціальний і фізичний аспекти. **Ось кілька ключових аспектів значення вільної гри для дітей:**

1. Розвиток творчих здібностей: вільна гра дає дітям можливість створювати свої власні світи, вигадувати правила, обирати ролі та іграшки. Це розвиває їхню уяву, фантазію та творчі навички.

2. Соціальний розвиток: через вільну гру діти вчаться взаємодіяти з однолітками, будувати стосунки, співпрацювати, вирішувати конфлікти і працювати в команді. Вони вчаться

ділитися, слухати інших та враховувати інтереси інших учасників гри.

3. Когнітивний розвиток: вільна гра сприяє розвитку логічного мислення, уваги, пам'яті та пізнавальних навичок. Діти в процесі гри можуть вирішувати різні завдання, експериментувати з матеріалами, розвивати спостережливість і аналітичні здібності.

4. Емоційний розвиток: вільна гра дозволяє дітям виражати свої емоції, переживати різні ситуації, в яких вони можуть відчувати себе героєм, переможцем або навіть зіткнутися з труднощами. Це допомагає їм навчитися керувати своїми емоціями і розвивати емоційну стійкість.

5. Розвиток фізичних навичок: у процесі активних ігор, особливо в рухливих заняттях, діти розвивають свою моторику, спритність, координацію та фізичну витривалість.

Вільна гра дає дітям можливість навчатися через досвід, а не лише через теоретичні знання. Це важливий інструмент для формування самостійності, ініціативи та внутрішньої мотивації до пізнання світу.

Створення стимулюючого розвивального простору для дітей під час організації дня вільної гри — це процес організації навколишнього середовища та діяльності таким чином, щоб воно сприяло розвитку дітей, стимулювало їхню творчість, самостійність, пізнавальні та соціальні здібності. Це забезпечує можливість дітям активно взаємодіяти з навколишнім світом через гру, що є основною формою діяльності в дошкільному віці [4, с.47].

Основні аспекти створення стимулюючого розвивального простору

1. Предметно-розвивальне середовище. Одним із основних завдань вихователя є створення багатого і різноманітного предметного середовища. Я зазвичай намагаюся підбирати матеріали, які сприяють розвитку уяви, творчості, моторики та пізнавальних здібностей дітей. Це можуть бути конструктивні іграшки, набір для малювання, предмети для дослідження природних явищ, а також набори для рольових ігор. Важливо, щоб середовище було організоване таким чином, щоб дитина мала можливість вибирати і комбінувати різні матеріали залежно від її інтересів і бажань.

2. Індивідуальний підхід. Врахування індивідуальних потреб кожної дитини в процесі організації вільної гри є важливим аспектом створення стимулюючого простору. У моїй практиці я завжди звертаю увагу на особливості розвитку кожної дитини і намагаюся адаптувати гру відповідно до її інтересів і потреб. Наприклад, для дітей з підвищеним інтересом до природи я організовую куточки для дослідження рослин або тварин, а для тих, хто схильний до творчих занять, пропоную більше матеріалів для малювання та ліплення.

3. Соціально-емоційний клімат. Важливим є створення атмосфери, в якій дитина відчуває себе комфортно і впевнено. Педагог приділяє багато уваги створенню довірливих і доброзичливих стосунків у групі, щоб кожна дитина відчувала себе частиною колективу. Це допомагає дітям у процесі вільної гри формувати соціальні навички, такі як співпраця, взаємодопомога, вирішення конфліктів. Діти активно взаємодіють,

створюючи різноманітні групи за інтересами, об'єднуючись у спільні ігри.

4. Активна участь вихователя. У педагогічній роботі важливою частиною організації дня вільної гри є активна участь як наставника, а не диктатора. Педагог має бути спостерігачем і помічником, пропонуючи дітям нові ідеї для гри або допомагаючи їм вирішити проблеми, що виникають під час взаємодії. Вихователь має бути присутнім і готовим підтримати ініціативу дитини, одночасно дозволяючи їй вільно діяти. Це важливо для розвитку самостійності та впевненості дитини.

5. Використання інноваційних підходів. Оскільки сучасні діти виростають у цифровому середовищі, педагог має намагатися використовувати новітні технології для збагачення процесу вільної гри. Наприклад, використовувати інтерактивні екранні ігри для розвитку логіки та уваги, а також пропонується дітям перегляд навчальні відео про природу або наукові явища. Це дозволяє їм отримати додаткову інформацію та цікаві враження, що потім стимулюють їхню уяву та розширюють горизонти пізнання.

Катерина Крутій – відома українська науковиця та педагогиня, яка займається питаннями дошкільної освіти та розвитку дітей. Її праці присвячені створенню ефективних умов для гармонійного розвитку дітей дошкільного віку, зокрема формуванню стимулюючого розвивального простору.

Основні ідеї Катерини Крутій щодо створення стимулюючого розвивального простору:

1. Просторове середовище як «третій вихователь». Простір має бути продуманий таким чином, щоб дитина

могла самотійно взаємодіяти з навколишнім середовищем. Кожен елемент простору повинен стимулювати дитину до дослідження, творчості та активності.

2. **Зонування приміщення.** Простір поділяється на різні зони: ігрову, навчальну, творчу, релаксаційну тощо. Це допомагає задовольнити різноманітні потреби дітей і підтримувати їхню зацікавленість.

3. **Використання природних матеріалів.** Для стимулювання тактильних відчуттів і розвитку дрібної моторики Катерина Крутій рекомендує використовувати природні матеріали, такі як дерево, пісок, вода, глина.

4. **Гнучкість простору.** Елементи інтер'єру мають бути мобільними, щоб легко адаптувати простір до різних видів діяльності, вікових потреб і інтересів дітей.

5. **Інтерактивність та мультисенсорність.** Важливо, щоб середовище включало інтерактивні елементи, які залучають різні органи чуття: зорове, слухове, дотикове, нюхове й смакове сприйняття.

6. **Індивідуальний підхід.** Простір має враховувати індивідуальні особливості кожної дитини, зокрема їхні інтереси, потреби та рівень розвитку.

7. **Естетика та гармонія.** Простір має бути естетично привабливим, із використанням приємних кольорів, гармонійного освітлення та комфортних меблів.

Катерина Крутій підкреслює, що розвивальний простір – це не лише фізичне середовище, а й атмосфера, яку створюють педагоги. Її підхід спрямований на створення середовища, де дитина почуватиметься комфортно,

захищено та буде мотивована до пізнання і розвитку.

Приклади організації простору для вільної гри

1. Тематичні зони

У групі створено кілька тематичних зон, кожна з яких має своє призначення та сприяє розвитку різних аспектів діяльності дітей:

- **Куточок для творчості:** ця зона обладнана матеріалами для малювання, ліплення, аплікацій, а також різними кольоровими картами, пластиліном, фарбами, папером. Тут діти можуть вільно виражати свої творчі ідеї, що допомагає розвитку уяви та дрібної моторики.

- **Зона для ролевих ігор:** організоване місце, де діти можуть перевтілюватися в різні соціальні ролі. Наприклад, у куточку «Магазин» є іграшкові продукти, касовий апарат, гроші. У «Лікарні» — іграшкові медичні інструменти, стетоскопи та медикаменти. У «Кухні» є посуд, інгредієнти для «приготування страв». Це сприяє розвитку соціальних навичок, комунікації, фантазії та розумінню соціальних ролей.

- **Природнича зона:** в цьому куточку діти можуть досліджувати міні-сад, вивчати природні матеріали, рослини, тварин, наукові моделі. Тут є лупи, мікроскопи, набір для збору листя та квітів, а також книги про природу. Діти можуть спостерігати за змінами в рослинах, малювати або створювати композиції з природних матеріалів.

2. Мобільні ігрові станції

Для забезпечення більшої гнучкості та можливості адаптувати простір під інтереси дітей створюються мобільні ігрові станції. Ці станції можна

переміщати та налаштовувати в залежності від того, чим зацікавлені діти на даний момент. Наприклад:

- **Куточок для ліплення та малювання:** тут розміщений пластилін, фарби, пензлі, різноманітні форми для ліплення, шаблони для малювання. Це дає дітям можливість активно творити і стимулює розвиток моторики та фантазії.

- **Зона для конструктивних ігор:** в іншому куточку розміщені кубики, конструктори, різноманітні будівельні матеріали для створення різних об'єктів і моделей. Це не лише стимулює розвиток логічного мислення і просторової уяви, але й навчає дітей працювати в команді, домовлятися, створювати плани та досягати спільної мети.

Мобільні ігрові станції також можна використовувати для організації тематичних ігор, наприклад, станція для

дослідження природи або станція для сенсорних ігор, що допомагають дітям краще пізнавати навколишній світ через практичні заняття.

Висновки. Створення стимулюючого розвивального простору для дітей під час організації дня вільної гри є ключовим фактором розвитку особистості дитини в дошкільному віці. Вільна гра забезпечує можливості для розвитку креативності, самостійності, соціальних навичок і емоційного інтелекту. Важливо, щоб освітнє середовище було багатим на матеріали, що сприяють розвитку уяви та пізнавальної активності дітей, а також формуванню здорових соціальних взаємодій. Проблема створення такого простору вимагає комплексного підходу, що включає як педагогічні, так і психологічні аспекти організації освітнього процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Березовська М.Є. Дошкільне виховання: теорія і практика. Київ: «Освіта», 2018. 256 с.
2. Грінчук Л. М. Педагогіка дошкільного виховання: методи та підходи. Львів: «Світ», 2017. 224 с.
3. Дем'яненко В.Л. Інноваційні підходи до створення розвивального простору для дітей. Львів: «Педагогіка», 2020. 210 с.
4. Кузьміна Н. О. Сучасні методи організації ігрової діяльності дітей дошкільного віку. Одеса: «Мандрівець», 2020. 180 с.
5. Семенова О.О. Організація вільної гри в дошкільному навчальному закладі. Харків: «Шкільний світ», 2019. 198 с.

*Стаття надійшла до редакції
10 січня 2025 р.*

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЗА ПРОГРАМОЮ НОВОЇ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

УДК 378.011.3 – 051:796

ЦАРИК АНДРІЙ
МАРТИНЮК ЮЛІЯ

*викладачі кафедри теорії і методики фізичного виховання
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»*

Сучасні тенденції розвитку освіти в Україні характеризуються впровадженням інновацій і технологій, спрямованих на оновлення змісту освіти згідно з вимогами сьогодення, модернізацію підходів до виховання учнів.

Сучасна освіта в епоху новітніх технологій – це постійні виклики для педагогічної спільноти та всіх учасників освітнього процесу, що потребують здатності до постійного пошуку нестандартних підходів, нових форм, засобів і методів навчання та їх інтеграції в навчальний процес. .

Нова українська школа – це ключова реформа Міністерства освіти та науки України. Її головна заявлена мета – створити школу, у якій буде приємно навчатись і яка даватиме учням не тільки знання, а й уміння застосовувати їх у повсякденному житті [6, 10].

Новий стандарт з 2017 року тестували у 100 пілотних школах, а з 2018/2019 навчального року за ним навчаються всі початкові класи. А 2022 – 2023 роках були затверджені міністерством модельна навчальні програми для 5-6 класів та 7-9 класів [6].

Стратегічним завданням реформування освіти є удосконалення національної системи Нової української

школи, оновлення державних стандартів початкової та базової середньої освіти, створення нового освітнього середовища, розвиток ключових компетентностей та вдосконалення підходів до навчального процесу (рис. 1). У Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» зазначається, що реформування педагогіки загальної середньої освіти передбачає перехід до педагогіки партнерства між учнем, учителем і батьками, що потребує ґрунтовної підготовки вчителів за новими методиками і технологіями навчання[5, 7, 13].

Усі компетентності є однаково важливими. Вони розвиваються на різних уроках впродовж всього періоду навчання. Спільними для всіх компетентностей є вміння читати і розуміти прочитане, висловлювати думку усно і письмово, критичне мислення, здатність логічно обґрунтовувати позицію, виявляти ініціативу, творити, уміння вирішувати проблеми, оцінювати ризики та приймати рішення, уміння конструктивно керувати емоціями, застосовувати емоційний інтелект, здатність співпрацювати в команді.

Тому на нашу думку «Нова фізична культура» – невід’ємна складова нової української школи. І це набагато більше,

ніж по новому проведені 45 хвилин уроку [1, 4, 6, 10].

Уроки фізичної культури в школах повинні бути сучасними, відтак цікавими та корисними для школярів!

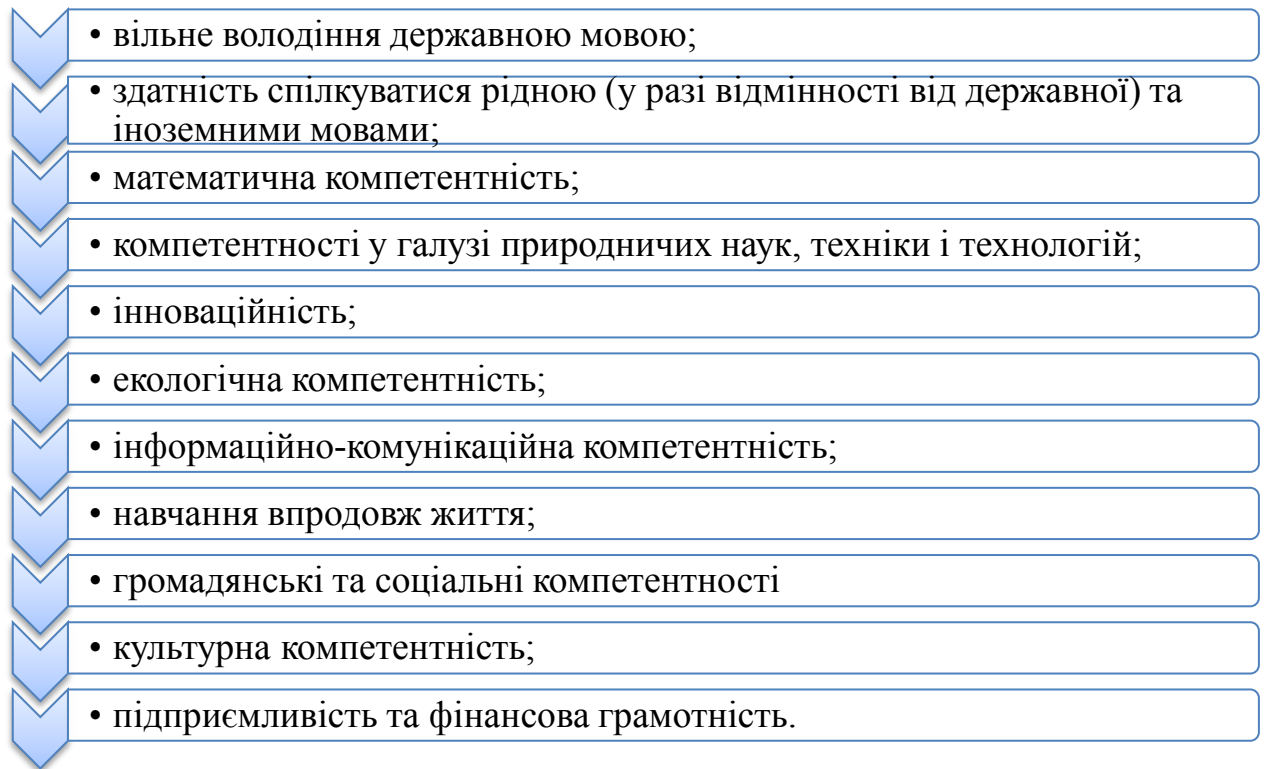


Рис. 1. Одинадцять ключових компетентностей НУШ.

Цьому має сприяти Нова модельна програма фізичної культури, яка зараз поділена на інваріативну (обов'язкову) та варіативну складову із 60 модулів (видів спорту), які можна обрати або всі між собою поєднати (рис. 2) [8].

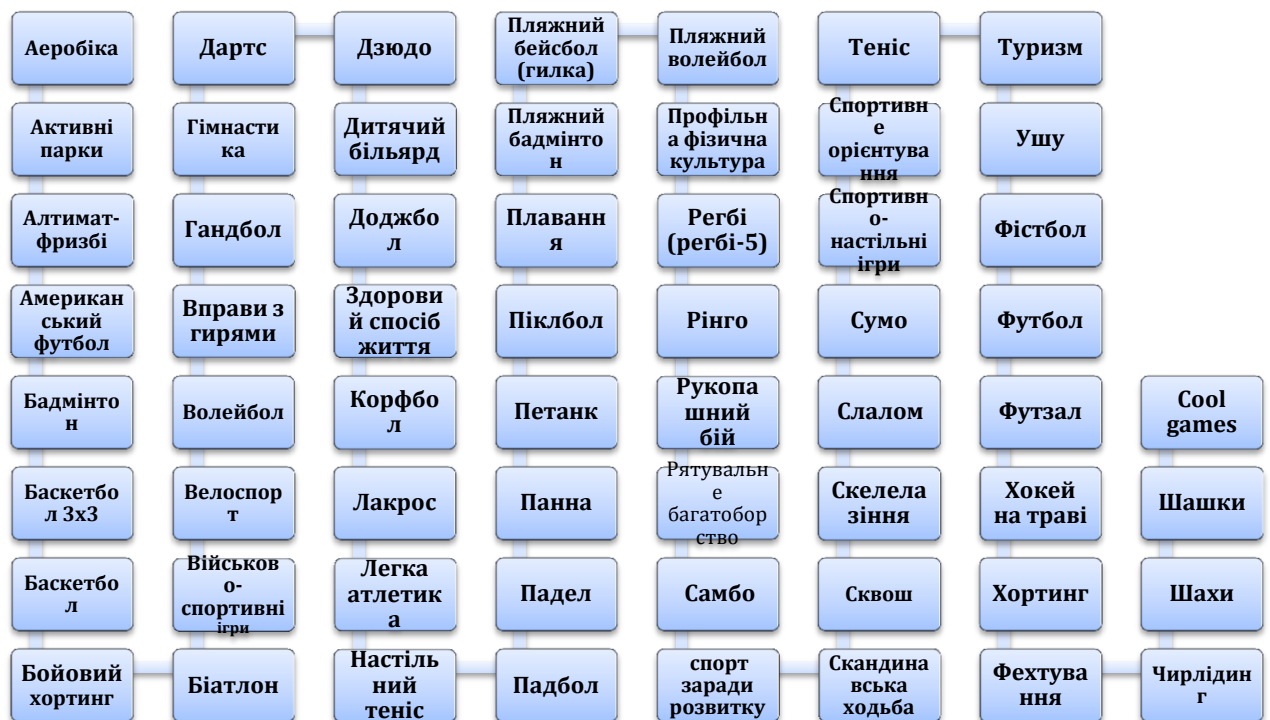


Рис. 2 Варіативні модулі

Модельні програми нової фізичної культури спрямована на розвиток навичок вчителя та учнів.

Які ж зміни для вчителя при календарному плануванні:

- Діти самі обирають варіативні модулі, а вчителі потім відокремлюють 6 або 8, які набрали найбільшу кількість на думку дітей.

- Усі уроки мають бути спільними. А не спочатку дитяча легка атлетика, потім баскетбол 3 на 3, футбол, а в кінці року спільні уроки.

- На першому уроці ви маєте проводити інструктаж з техніки безпеки.

- Сезонність – ще один момент при виборі варіативних модулів. Для спортивного залу можна обирати основні 2 види спорту і додатково якісь найпростіші та незвичні (дартс, петанк, шашки чи шахи).

- На одному уроці вивчається 3 або 4 видів спорту одночасно в залежності від наявного інвентарю.

- Останні 3 або 6 уроків календарного плану обирайте проведення ігор, змагань, челенджів, квестів, які охоплюють усіх учнів і спрямовані на

закріплення та вдосконалення вивчення варіативних модулів.

Отож при реалізації змін в організації та проведенні уроків, змінюються вимоги та результати учнів.

Концепцією Нової української школи визначено основні напрями фізкультурної освіти та вимоги до результативності навчання учнів:

- регулярно практикувати фізичну діяльність;

- демонструвати рухові вміння і навички з фізичної культури, використовувати їх у різних життєвих ситуаціях;

- обирати, створювати і застосовувати індивідуальні фізкультурно- оздоровчі програми для фізичного вдосконалення та здоров'я;

- розвивати здатність до самооцінювання фізичного стану;

- керуватися правилами чесної гри, уміти боротись, вигравати і програвати;

- усвідомлювати значення фізичних вправ для здоров'я, задоволення, гартування характеру, самовираження та соціальної взаємодії.

Для реалізація вимог від вчительства вимагається докорінної зміни підходів до процесу викладання фізичної культури, перегляду змісту уроків, запровадження інноваційних методик і технологій при використанні відомих форм у фізичній культурі, формувального оцінювання навчальних досягнень здобувачів/здобувачок освіти. Тим самим формуючи у дітей передумови для розвитку компетентностей. Вони мають працювати, вмикаючи свою креативність та добирати ті модулі для викладання із використанням наявного інвентарю [9, 10, 11, 12].

Тому це має мотивувати вчителів підвищувати свій фаховий рівень за допомогою різних програми, які підтримуються державою та різними фондами. (міжнародного благодійного фонду Parimatch Foundation, Інститут модернізації змісту освіти, Всеукраїнський центр фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх», освітня онлайн-платформа Prometheus, Рух Олександра Педана Junior, Благодійний фонд Катерни Білоруської) [3, 4, 6, 8]

Кожен учитель має щороку підвищувати свою фахову компетентність протягом навчального року.

Використовуючи різні платформи для підвищення фахового рівня, вчителі фізичної культури опановують лідерські навички для побудови якісної комунікації з учнями задля того, аби зацікавити їх фізичною культурою та спортом. Зараз школярів часто складно зацікавити форматами викладання, до яких звикло старше покоління педагогів. Це дозволить осучаснити підходи до викладання та надати школам сучасний інвентар, щоб відвідувати уроки фізичної культури було цікаво та корисно. Це підвищить авторитет вчителя, щоб довести, що викладачі – це сучасні фахівці з інноваційними підходами до навчання, які люблять дітей та постійно вдосконалюються [2, 8].

Тому перед педагогами постають нові виклики:

Перший виклик – зміна підходів до навчання

За новими стандартами базової середньої освіти, учителі повинні формувати гармонійний фізичний розвиток особистості та розширювати руховий досвід у формуванні стійкої мотивації. (перший виклик для вчителя – змінити підхід та дати дітям проявити себе.)

Другий виклик – професійний розвиток педагога

Викладання фізичної культури в сучасних умовах – це і дистанційна форма навчання, і офлайн, і змішана, індивідуальна та сімейна, екстернатна в тому числі.

На нашу думку, якщо вчителі справляться поставленими задачами, які стосуються зміни підходів до організації та проведення уроків фізичної культури, це дозволить підняти фізичну культуру на інший рівень який буде давати

позитивні результати у вихованні та навчанні учнів [6].

Тому робота яка проводиться в коледжі в напрямку впровадження ключової реформи та фахової підготовки майбутніх фахівців є досить важливою складовою сучасної реформи. Кафедра та циклова комісія з моменту запуску реформи середньої освіти, розпочала роботу над змінами в навчальних планах, для введення нових дисциплін, які є в модельній навчальній програмі початкової освіти та середній школі. За цей період студенти засвоїли або мають ще засвоїти 15 нових дисциплін, які є популярними під час вибору учнів в школі.

Також для підвищення фахового рівня студентів та викладачів, в період декади кафедри ТМФВ та циклової комісії викладачів фізичної культури та спортивних дисциплін в стінах коледжу було проведено ряд майстер класів з різних видів спорту, які адаптовані федераціями та входять шкільну навчальну програму.

Тренер Павло Виплавін і Добова Анна **Алтимат** (англ. *Ultimate*) — це командний неконтактний вид спорту з летючим диском, особливістю є відсутність суддів і наявність поняття «духу гри», яка передбачає взаємоповагу та чесну гру.

Дитяча легка атлетика за програмою НУШ гість старший тренер МДЮСШ №1 Москвін Андрій Генійович. Студенти ознайомились з видами дитячої легкої атлетики (бігові види, стрибкові види, види метань). В рамках майстер класу серед студентів провели змагання, які дозволили практично виконати всі запропоновані види в

З радістю завітав до нас на майстер клас президент клубу «Маяк» Віталій Григорович Кришук. Віталій Григорович поділився авторськими підходами до навчання гри Флорбол. Присутні студенти та викладачі мали змогу ознайомитись з організацією, технікою, професійним інвентарем, правилами гри та провести двохсторонню гру. (Флорбол — командний вид спорту. Один з різновидів хокею, грається пластиковим м'ячем, удари по якому завдають ключкою. Ціль гри: забити м'яч у ворота суперника.)

Цікавою для студентів та викладачів була співпраця з керівником і координатором Всеукраїнського проекту «Цікава фізкультура» та Всеукраїнського проекту «Єдина Україна» Олексієм Качаном. Олексій Качан провів семінар-тренінг «Цікава фізкультура» у ході своєї доповіді розкрив мету проекту, якою є практичне впровадження та демонстрація модифікаційного інвентарю, тілесної перкусії та перкусійних інструментів, тренінгових вправ та інтерактивностей, які спрямовані на мотивацію, релаксацію, взаєморозуміння, комунікацію, емпатію, довіру та впровадження гейміфікації і технології Віртуальної реальності в фізкультурно-оздоровчу та спортивно-масову роботу освітніх закладів. У практичній частині тренінгу Олексій Анатолійович представив сучасний, модифікований і нестандартний інвентар та обладнання як важливі компоненти сучасного уроку фізичної культури. Провів зі студентами тренінгові вправи, які доцільно впроваджувати на уроках фізичної культури. Проєкт «Цікава фізкультура» має на меті удосконалення професійної компетентності фахівців сфери фізичного виховання щодо

оволодіння інструментарієм та оздоровчими технологіями, які стануть в пригоді зробити заняття ефективними та цікавими.

З президентом обласної федерації американського футболу Євгеном Хомином проведено практичну і теоретичну частину з флаг-футболу.

Він розповів, що флаг-футбол — це різновид американського футболу але, на відміну від нього, є безконтактним командним видом спорту. Основна відмінність — заборонені жорсткі контакти, спортсмени грають без захисної екіпіровки. Замість шоломів та каркасів на поясі гравця прикріплені два прапорці. І якщо в американському футболі, щоб зупинити гравця з м'ячем використовується захват, то у флаг-футболі достатньо зірвати з нього прапорець. Євген, також розкрив можливі комбінації тактики гри.

У практичній частині діти виконували технічні елементи гри в флаг-футбол, а саме: техніку пересування, яка містила у собі біг, стрибки, зупинки, повороти. Євген, також зазначив, що доцільне і раціональне використання прийомів пересування, їхніх способів і різновидів дозволяє ефективно вирішувати тактичні задачі як в атаці (відкривання для одержання м'яча, для відволікання супротивника і т.д.), так і в обороні (вибір позиції, закривання гравця і т.д.).

Учасники після ознайомлення із правилами та технікою гри, із задоволенням спробували сили у новій для них грі.

Проведення майстер класів було важливим також для залучення студентів до занять спортом, оскільки через соц. мережі, комп'ютерні та мобільні ігри

студенти менш фізично активні. Часто це призводить до проблем зі здоров'ям.

Власні знання та отриманий досвід від майстер класів викладач Мартинюк Ю. Г. вміло передала учителям та учням Агрономіченського ліцею, під час проведення профорієнтації. Саме флорбол за своєю динамічністю, доступністю, емоційністю зацікавив учнів та вчителів з новим видом спорту та мотивував наших колег зі школи до підвищення фахового рівня.

Проведення майстер класів з різних видів спорту за програмою НУШ не

обмежуються студентами фізичного виховання. Доцільно та правильно ділитись досвідом та залучати студентів з інших факультетів. Тому в перспективі, під час проведення майстер класів буде враховано фізичну підготовку студентів, щоб вони були доступними. Адже всі вправи, види спорту з легкістю можна адаптувати для студентів з різним рівнем фізичної готовності. Змінюючи правила, зменшуючи інтенсивність та кінцеву мету.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Аксьонова О. П. Нова фізкультура в Новій українській школі: навчально-методичний посібник. LAP LAMBERT Academic Publishing.
2. Бондар АС. Менеджмент рекреаційнооздоровчої роботи. Харків; 2010. 176 с.
3. Бондар ТС. Організаційно-педагогічна технологія менеджменту учнівських фізкультурно-оздоровчих клубів. Харків; 2010. 232 с.
4. Жданова О., Чеховська Л. Фізичне виховання в школах країн Європи. *Вісник: Молода спортивна наука України: зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини.* Львів; 2015. Вип. 19, Т 2. с. 311.
5. Жданович Ю. М. Соціально-педагогічна підтримка змістовного дозвілля школярів за місцем проживання. Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал. *Вісник: Матеріали звіт. наук.-практ. конф. ін-ту проблем виховання НАПН України за 2016 рік. Івано-Франківськ: НАІР; 2017. с. 90.*
6. Концепція Нової української школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/compressed.pdf>
7. Ляховець Л. О. Організація активного дозвілля за місцем проживання. *Вісник: Актуальні проблеми розвитку освіти в сфері туризму, фізичної культури та спорту. Матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф.; Хмельницький: ФОП Цюпак А. А.; 2021. С. 79-83.*
8. Модельна навчальна програма «Фізична культура. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти Педан О.С., Коломоєць Г. А. , Боляк А. А., Ребрина А. А., Деревянко В. В., Стеценко В. Г., Остапенко О. І., Лакіза О. М., Косик В. М. та інші. «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» наказ Міністерства освіти і науки України від 17.08.2022 року № 752
9. Моїсєєв С.О. Компетентнісний підхід до навчання учнів 5-9 класів на уроках фізичної культури у Новій українській школі. Теоретико-методологічні основи

модернізації навчання: компетентнісний підхід: колективна монографія. Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 288-317.

10. Нова українська школа: методика навчання фізичної культури у 1–4 класах закл. заг. сер. освіти : навч.-метод. посібн.. А. А. Боляк, Г. А. Коломоець, А. А. Ребрина, Н. Л. Боляк. К. : Видавничий дім «Освіта», 2021. 160 с.

11. Освітня галузь «Фізична культура» : методичний посібник для вчителів закладів загальної середньої освіти, 5-6 класи (адаптаційний цикл) Нової української школи: уклад. Кісільова М. В.; за ред. Удовиченко І. В.. Суми : НВВ КЗ СОІППО, 2022. 58 с.

12. Фізична культура в школі: навчальна програма для 5-9 класів ЗНЗ. Київ: Літера ЛТД; 2018. 368 с.

13. Цікава фізкультура в закладах загальної середньої освіти. Навчально-методичний посібник. Качан О. А., Пристинський В. М., Коломоець Г. А., Онішкевич О. М. Слов'янськ : ДДПУ, 2022. 163 с.

*Стаття надійшла до редакції
02 лютого 2025 р.*

ВИРОБЛЕННЯ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ ТА ЙОГО РОЛЬ У ФОРМУВАННІ ОСОБИСТОСТІ

УДК 37.015.3:159.952.13

ЧЕРЕШНЕВА АННА

здобувачка вищої освіти

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

(Науковий керівник: викладач кафедри української філології Омелянчик Т. Г.)

Анотація. У статті дана характеристика пізнавальним інтересам як дієвим засобам розвитку особистості, звернуто увагу на роль учителя у цьому процесі, важливість серйозної підготовки до такої діяльності майбутніх учителів.

Ключові слова: *пізнавальний інтерес, потреба в спілкуванні, психічні процеси, запитально-пошукове ставлення.*

Постановка проблеми. В контакті з навколишнім світом людина зустрічається з новими предметами і сторонами діяльності. Коли в силу тих чи інших обставин що-небудь набуває деякого значення для людини, воно може викликати в неї інтерес специфічної спрямованості на особистість [2, с. 22]. З приходом дитини до школи, об'єктом її пізнавальних інтересів стає зміст навчальних предметів, оволодіння якими складає основне призначення учіння.

Отже в сферу пізнавального інтересу включаються не тільки одержані знання, але і процес оволодіння цими знаннями. А педагогічна цінність інтересу полягає у тому, що вона дає здобувачеві освіти можливість використати свою ініціативу, свою творчу активність.

Стан дослідження проблеми. Вчення про інтерес займає помітне місце в багатьох наукових працях. Як складне і значиме для особистості утворення воно

має багато різноманітних трактовок.

Зокрема, такі науковці як Л. Баршай Л. Нечай, З. Жирна у своїх працях неодноразово наголошували на проблемі оновлення змісту уроків класного та позакласного читання та вироблення читацького інтересу. Цікавими щодо вироблення читацьких інтересів у здобувачів початкової освіти є дослідження А. Костецького, В. Сиротенко, Г. Ткачук. Незважаючи на наявність праць науковців та вчителів-практиків на дану тему, вважаємо не зайвим ще раз звернути увагу на цю завжди актуальну та невичерпну у своєму вирішенні проблему.

Мета нашого дослідження – з'ясувати роль пізнавального інтересу у формуванні особистості здобувачів освіти.

Виклад основного матеріалу.

Різні теорії поняття «інтерес» приводили багатьох вчених до ототожнення інтересу з такими психічними процесами як воля, мислення, емоції, за ним слідувала пряма відмова від самого феномену «інтерес» і визнання непотрібності цього поняття в психології і педагогіці. Інтерес, як своєрідний феномен, існування і вплив якого на особистість не підлягає сумніву, визначається через призму багатьох інших, вплетених в нього і взаємозв'язаних з ним процесів. Очевидно, що це пояснює існування даного феномену, який не ізольований, не відособлений від багатьох інших процесів, в тім числі емоцій, волі, інтелекту, а являє собою їх своєрідний сплав. Саме це і є цінним у працях сучасних психологів, оскільки вони намагаються розглядати інтерес не відокремлено, а в цілісній структурі особистості.

В дійсності інтерес виступає перед нами у двох вимірах: і як вибрана спрямованість психічних процесів людини на об'єкти і явища навколишнього світу, і як тенденція, прагнення, потреба людини займатися саме даною областю явища, даною діяльністю, яка приносить задоволення, і, як збудник активності особистості, під впливом якого всі психічні процеси протікають інтенсивно і напружено, а діяльність стає захоплюючою і продуктивною, і, як особливе, індивідуальне ставлення до навколишнього світу, до його об'єктів, явищ, процесів [1, с. 216].

Розглядаючи джерело інтересів людини, більшість психологів і педагогів вважає, що ним є навколишній світ. Тобто інтереси виникають під впливом суспільного життя людини, в процесі її діяльності, спрямованої на задоволення тих чи інших потреб. Так, потреба людини в спілкуванні з іншими людьми породжує у неї інтерес до них. З іншого боку, інтерес до певних об'єктів, виникаючи під впливом вражень від предметів зовнішнього світу, закріплюючись і розвиваючись через діяльність, перетворюється в дійову потребу. Поза зв'язком з навколишнім середовищем, поза діяльністю інтерес людини не може розвиватися. В світі немає нічого, з чим би ми взаємодіяли безпосередньо чи опосередковано і що не становило б для нас певної цінності, а отже – і певного інтересу [7, с. 26]. Тому інтерес ще можна розглядати і як оцінне ставлення людини до явищ навколишнього світу, що мають певне значення для її існування і життєдіяльності. З цієї позиції деякі психологи вважають неправомірним

зводити інтерес лише до потреби в знаннях, до пізнавальної потреби.

Істотна властивість інтересу полягає в тому, що він завжди направлений на той чи інший предмет. Якщо про захоплення і потреби на стадії захоплення можна ще говорити як про внутрішні імпульси, які відображають внутрішній органічний стан і спочатку свідомо не пов'язаних з об'єктом, то інтерес є проявом зацікавленості до того чи іншого об'єкту, до чого-небудь або до кого-небудь. Зовсім безпредметних інтересів не буває. Інтерес має складну психологічну структуру, чим і зумовлюється сила його впливу на розвиток особистості. Він не являє собою окремого конкретного психічного явища, яким є, наприклад, мислення, сприйняття, пам'ять. Інтерес є певною формою зв'язку між потребами особистості і об'єктами, що їх задовільняють [10, с. 35].

У складному ставленні людини до предметного світу в органічній єдності взаємодіють емоційні, інтелектуальні і вольові процеси. Це і є основою сильного збуджувального впливу інтересу на розвиток різних психічних процесів (пам'яті, уваги тощо).

Інтерес завжди має визначену предметну спрямованість, інтереси людини різноманітні, як і різноманітним є навколишній світ. Однак, із різноманітності предметів, явищ навколишнього світу в інтересі кожної особистості вибірково відображається саме те, що значиме, важливе, цінне для самої особистості, що пов'язане з її індивідуальним досвідом і розвитком.

За предметною спрямованістю інтересів і органічно пов'язаними з ними сферами діяльності розрізняють інтереси

художні, психічні, пізнавальні тощо. В свою чергу, в середині кожної з вказаних сфер може бути більш тонка диференціація інтересів до окремих видів спорту, мистецтва, літератури. Особливою і важливою частиною феномена «інтерес» є пізнавальний інтерес. Пізнавальний інтерес виявляється в різних сферах пізнавальної діяльності. Він може бути широким, розмитим, зосередженим на одержанні інформації взагалі, на пізнанні нового про різні сторони предметного світу і заглиблений у визначену частину пізнання, в її теоретичні основи, в її істотні зв'язки і закономірності [6, с. 28].

В психології пізнавальний інтерес розглядається як особлива вибіркова спрямованість особистості на процес пізнання; її вибіркового характер виражається в тій чи іншій предметній сфері знань, куди людина намагається проникнути, щоб вивчити, оволодіти її цінностями. В той же час пізнавальний інтерес – це глибоко особистісне утворення, яке не зводиться до окремих властивостей і проявів. Тут розрізняють поняття інтересу як спрямованості на предмет і поняття нахилу як спрямованості на діяльність. Знаючи про такі розбіжності, слід мати на увазі, що будь-який інтерес, а особливо пізнавальний, є продуктивним, тобто пов'язаним не тільки з предметом, але і з діяльністю. Дійсно, можна під впливом естетичного, художнього інтересу часто відвідувати театр, бути активним глядачем, але не мати нахилу грати на сцені. Інтерес і нахил тут в більшості людей не співпадає, тільки частина з них стає акторами. Однак і інтерес до театру веде за собою визначену діяльність – діяльність глядача, інтерес до книг тягне

за собою діяльність читача, яка збагачує особистість [5, с. 58].

Пізнавальний інтерес може набути характеру нахилу, якщо людина посилено і систематично займається визначеним видом діяльності, надає перевагу цьому виду діяльності перед іншою, якщо, нарешті, вона пов'язує з ним життєві плани. Проте в реальних умовах шкільного навчання далеко не кожен до цього прагне і зовсім не обов'язково прагнути того, щоб кожен здобувач освіти мав нахил займатися лиш визначеним напрямком знань. Ця лінія ймовірніше пов'язана з теоретичними, а потім і професійними інтересами.

Пізнавальний інтерес не завжди і не обов'язково розвивається в нахил. Цінність його для розвитку особистості полягає в тому, що пізнавальна діяльність в даній предметній сфері під впливом інтересу до неї активізує психічні процеси особистості, приносить їй глибоке інтелектуальне задоволення, відповідне емоційне піднесення. Тобто пізнавальний інтерес виступає як важливий мотив активності людини, її пізнавальної діяльності.

Елемент пізнавальної активності має місце в будь-якому інтересі, тому що, цікавячись предметом чи явищем, людина, звичайно, хоче ближче його пізнати, ознайомитися з ним.

Виникнення пізнавального інтересу часто пов'язують з появою у дітей раннього віку таких запитань, як «звідки?», «чому?», «що це таке?». Звичайно, дані запитання маленької дитини виступають як вияв допитливості, яка є лише передумовою пізнавального інтересу [9, с. 34].

Своєрідність же пізнавального інтересу полягає в складному

пізнавальному ставленні до світу предметів, явищ, знань про них, до наукових сфер. Воно виявляється в поглибленому вивченні, в постійному і самостійному здобуванні знань визначеної галузі, в активному і діяльному накопиченні для цього способів, в настирливому подоланні труднощів, які лежать на шляху оволодіння знаннями і способами їх одержання.

Отже, ми бачимо, що пізнавальний інтерес становить поєднання важливих для розвитку особистості психічних процесів, і дані сторони пізнавального інтересу складають не його частини, а єдине взаємопов'язане ціле.

Узагальнюючи вищесказане, ми можемо зробити висновок, що пізнавальний інтерес виступає перед нами як вибрана спрямованість особистості, направлена до сфер пізнання, до їх предметної сторони і до самого процесу оволодіння знаннями. Оскільки пізнавальний інтерес – важливий вид інтересу, він, звичайно, заключає в собі всі функції інтересу як психічного утворення: його вибірковість, єдність об'єктивного і суб'єктивного, наявність в ньому органічного сплаву інтелектуальних і емоційно-вольових процесів. Правильне співвідношення нового і вже відомого є істотною умовою виникнення пізнавального інтересу в дітей [1, с. 326]. Так, наприклад, щоб викликати в дітей інтерес до читання книг, вони повинні вже мати певні уявлення про книгу. Те, що зовсім невідоме дітям, не може спричинити в них запитально-пошукового ставлення.

Інтерес до навчального предмета зростає тоді, коли здобувачі освіти бачать, що вчитель – людина, захоплена

своєю роботою і володіє майстерністю передавання знання дітям, вміє цікаво, повно і яскраво викладати навчальний матеріал, використовує різні методи, засоби, прийоми роботи, способи заохочення своїх вихованців до навчальної діяльності, створює проблемні ситуації на уроці, в результаті яких виникає певна суперечливість між знаннями учнів і явищем, яке не одразу усвідомлюється ними; застосовує такі форми і методи роботи в процесі своєї педагогічної діяльності, які викликають у вихованців позитивні емоції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Методика навчання української мови в початковій школі: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За наук. ред. М.С.Вашуленка. Київ: Літера ЛТД, 2010. 364с.
2. Баршай Л. Бібліотечні уроки. *Початкова школа*. 1994. № 2. С. 22.
3. Баршай Л. Даруйте дітям книжку. *Початкова школа*. 1993. № 1. – С. 13.
4. Жирна Л. Оновлення змісту уроків позакласного читання. *Початкова школа*. 1995. № 10. С. 37.
5. Костецький А. Сонячна країна добра. *Початкова школа*. 2000. № 2. С. 58-60.
6. Нечай Л. Виховання у молодших школярів любові до книги. *Початкова школа*. 1987. № 1. С. 28-32.
7. Сиротенко В. Казки В.Нестайка у позакласному читанні. *Початкова школа*. 1990. № 4. С. 24-26.
8. Ткачук Г. Уроки-зустрічі з книжкою. *Початкова школа*. 2000. № 2. С. 15.
9. Ткачук Г. Організація навчання та орієнтовне планування занять з дитячою книжкою, 1 півріччя. *Початкова школа*. 1999. № 9. С. 34.
10. Ткачук Г. Організація навчання та орієнтовне планування занять з дитячою книжкою, 2 півріччя. *Початкова школа*. 1999. № 12. С. 35.
11. Ткачук Г. Основні вимоги до позакласного читання. *Початкова школа*. 1986. № 8. С. 35-41.

*Стаття надійшла до редакції
05 лютого 2025 р.*

МОВНІ ПОМИЛКИ В ПРОЦЕСІ ОПАНУВАННЯ РІДНОЇ МОВИ: ЇХ ТИПИ, ПРИЧИНИ, ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

УДК 373.3.016:161.2'271.14

ШЕВЧУК ЮЛІЯ

здобувачка вищої освіти

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

(Науковий керівник: викладач кафедри української філології Омелянчик Т. Г.)

Анотація. У статті висвітлюється процес роботи над помилками на всіх етапах вивчення мовного матеріалу на уроках української мови в початковій школі та необхідність такого процесу для підвищення грамотності здобувачів початкової освіти.

Ключові слова: навчальний процес, робота над помилками, грамотність, типи помилок.

Постановка проблеми. З перших днів навчання дітей в першому класі педагог спрямовує роботу на активне удосконалення навичок усного та писемного мовлення: розширюється словниковий запас здобувачів початкової освіти, вони оволодівають все складнішими граматичними структурами.

З початком навчання особливого значення набуває формування грамотності дітей, передусім читання і письма – форм символічної комунікації, які здійснюються з допомогою уваги, сприймання, пам'яті, асоціацій з наявними знаннями і конкретного контексту. Завдяки їм діти налагоджують зв'язок із зовнішнім оточенням, впливають на свій внутрішній світ. Читання вимагає засвоєння фонетики, набуття навичок декодування графем (літер), а письмо – удосконалення необхідних моторних, орфографічних та лексичних навичок. Ці питання ніколи не можуть бути вирішені остаточно, і, саме тому учителям-практикам потрібно долати проблеми, пов'язані з відповідями на них, постійно та неухильно.

Стан дослідження проблеми. Визнання взаємозв'язку між процесами оволодіння усним і писемним мовленням зумовило розгляд грамотності з точки зору цілісного підходу до мови. Прихильники його висунули концепцію емерджентної (лат. *emergere* - з'являється, виносити на поверхню) грамотності, відповідно до якої пов'язані з

оволодінням усним і писемним мовленням навички розвиваються з періоду немовляти протягом кількох років, поступово удосконалюючись. Тому розповіді, які дитина слухає ще до того, як навчиться говорити, написи, які вона залишає всюди, перегляд улюбленої книжки – все це можна вважати ранніми проявами читання і письма.

Мета полягає у спробі класифікувати мовні помилки здобувачів початкової освіти та вказати шляхи їх подолання.

Виклад основного матеріалу. Батьки і вчителі можуть сприяти формуванню емерджентної грамотності дитини, створюючи сприятливе мовне середовище вдома і в школі, памятаючи про те, що основними чинниками становлення грамотності здобувачів початкової освіти є:

1) збагачене писемним мовленням оточення (наявність дитячих книжок, журналів тощо; сімейні читання вголос; письмо під диктування батьків; можливість ознайомитись із значенням незрозумілих слів, фраз під час самостійного читання);

2) збагачене усним мовленням середовище (зразки мовлення дорослих; розмови з дорослими, однолітками в сюжетно-рольових іграх; можливість збагачення словникового запасу; доступ до необхідної інформації про значення слів);

3) набуття досвіду (ігри; повсякденне життя; дослідження природи);

4) досвід символічної репрезентації (театральні вистави; малювання і живопис; музика і танці);

5) експериментування з писемним мовленням (написання повідомлення, листа);

6) проба сил у читанні (читання напам'ять; читання з контекстними підказками; пошук писемної форми почутого слова).

Опанування письма і читання у початкових класах відкриває додаткові можливості для подальшого розвитку лексичного, граматичного і стилістичного аспектів мовлення дитини. У молодшому шкільному віці інтенсивно розвивається внутрішнє мовлення, яке є важливим механізмом розумової діяльності. Виявляється воно під час розв'язування різноманітних завдань, мисленого планування, запам'ятовування тощо [4, с.19].

У початкових класах робота над помилками утруднена майже повною відсутністю теоретичної основи: ті короткі граматичні відомості, які передбачені програмою початкових класів, абсолютно недостатні для виправлення і попередження мовних помилок.

Мовні помилки діляться на лексико-стилістичні, морфолого-стилістичні і синтаксично-стилістичні [5, с.193]. Охарактеризуємо п'ять найбільш типових помилок лексико-стилістичної групи:

1. Повторення одних і тих самих слів.

Лексичний повтор властивий для учнівських творів усіх класів і зустрічається в мовленні будь-якого типу. Причому, у текстах-описах невиправдані повтори трапляються частіше, ніж у розповідях. Здебільшого повторюються іменники та займенники.

Під моїм вікном росте берізка. У берізки стрункий стовбур, біла кора з чорними цяточками, тоненькі опущені вниз віти. Влітку берізка вкрита зеленими листочка (3 клас, опис).

Причини помилки: по-перше, малий об'єм уваги учня; він забув, що тільки що спожив слово, і вибирає його знову. Саме ж повторення викликається тим, що це слово вже активізоване. Друга причина помилки – малий словниковий запас дитини.

Здобувачі початкової освіти порівняно легко виявляють і виправляють повтори, якщо вони, одержавши відповідні вказівки вчителя, уважно перечитують свій текст [6, с.39].

Поширеним також є повтор дієслів та прислівників. Трапляється невдалий повтор і серед інших частин мови.

До цього ж розряду недоліків, що порушують вимогу правильності мовлення, належить і тавтологія, трактують як невиправдане використання спільнокореневих слів.

2. Вживання слова в неточному або невластивому йому значенні, в результаті нерозуміння значення слова або його відтінків.

Приклад: *Ми перейшли через гірський курган (потрібно: хребет).*

Помилки такого типу є наслідком невисокого загального мовленнєвого розвитку, недостатньої начитаності, бідності словника.

3. Порушення загальноприйнятого (фразеологічного) сполучення слів.

Вітер поступово приймав силу (потрібно: набирал сил).

Причина помилок – малий мовний досвід, бідність фразеологічного запасу.

4. Вживання слів без урахування їх емоційно-експресивного або оцінного забарвлення.

У нашій школі провели цікавий захід – прогулянку в ліс (слово *захід*, доречний в діловому мовленні, зовсім недоречно в художній розповіді).

Помилки подібного роду пов'язані з недостатнім чуттям мови, з нерозумінням стилістичних характеристик слова [3, с.76].

5. Вживання діалектних і просторічних слів.

Петя йшов взаді (тобто *позаду*).

Усунення діалектизмів і просторічних слів можливе тільки на основі знань про літературну мову.

Хоча причини лексичних помилок неоднакові, а отже, неоднакові і способи їх виправлення і роз'яснення, є загальний шлях їх попередження – це створення позитивного мовного середовища, мовний аналіз прочитаних і переказуваних текстів, з'ясування відтінків значення слів в тексті, ролі і доцільності саме цього, а не будь-якого іншого слова в даному контексті.

До групи морфолого-стилістичних помилок належать: неправильне утворення форм слів, неправильна словозміна або словотворення. Вкажемо три відносно стійких типи помилок цієї групи:

1. Використання діалектних або просторічних форм.

Вони хочуть – він хочить, замість *вони хочуть – він хоче*.

Такі помилки викорінюються під впливом загального мовного розвитку дітей.

2. Пропуск морфем, найчастіше суфіксів (і постфіксів).

Можна вказати дві причини подібних помилок. Перша: дитині важко вимовляти слова з скупченням приголосних. Отже, боротися з цими помилками слід, розвиваючи у школярів дикцію. Друга причина – вплив просторіччя.

3. Утворення форми множини тих іменників, які вживаються тільки в однині.

З'їв два супи (треба: *дві тарілки супу*).

Причина цих помилок – прагнення молодших школярів до конкретності.

Помилки в словосполученнях і реченнях (синтаксико-стилістичні помилки). Вони дуже різноманітні; тут розглядаються шість найбільш поширених типів помилок.

1. Порушення керування, найчастіше прийменникового.

Добро перемагає над злом; сміялися з нього (під впливом діалекту); *всі раділи красою природи* (треба: *раділи (чому?) красі*) і т.п.

Дієслівне керування діти засвоюють за зразком, в живому мовленні, в читаних текстах. Тому помилки в керуванні попереджаються на основі аналізу текстів і складання словосполучень певних типів: розробляються системи вправ з найбільш «небезпечними» дієсловами.

2. Порушення узгодження, найчастіше – присудка з підметом.

Саші дуже сподобалося ялинка.

Причини помилок криються в самому механізмі складання речення (і його записі); почавши речення, здобувач ще не обдумав, як його закінчить. Уважне перечитування тексту, особливо вголос, допомагає усунути помилки подібного роду.

3. Невдалий порядок слів в реченні, що призводить до спотворення сенсу.

Вузька смужка тільки з берегом зв'язує острів (треба: Тільки вузька смужка зв'язує острів з берегом).

Причина помилки в тому, що дитина не промовила речення (вголос або про себе), перш ніж записати його.

Робота над правильним порядком слів починається ще в I класі: діти самі, перечитуючи текст, можуть покращити порядок слів в реченнях. Дуже корисні для попередження подібних помилок вправи з деформованим текстом.

4. Порухення смислового зв'язку між займенниками і тими словами, на які вони вказують або які замінюють.

Коли Коля прощався з батьком, він (батько чи Коля?) не плакав.

Дитині речення цілком зрозуміле. Поглянути ж на текст очима читача вона поки не вміє, цьому треба вчити: потрібна практика самоперевірки або взаємоперевірки. Звикнувши замислюватися над роллю займенника, здобувачі початкової освіти в подібних випадках самостійно виправляють, перебудовують текст [2, с.11].

5. Вживання дієслів в неспіввіднесених тимчасових і видових формах там, де слід вжити один і той самий час, один і той самий вид.

Насувалася темна хмара, і полив дощ. Незнайомець входить в хатину і поздоровкався.

У першому випадку зміщений вид, у другому – зміщені вид і час. Помилки свідчать про низький мовний розвиток учнів. Усуваються вони на основі смислового і мовного аналізу тексту.

6. Невміння знаходити межі речень. Зустрічається у двох варіантах:

а) невиправдане ділення складного речення на прості.

Двірник коли підмітав двір. Зламав паростки тополі.

б) невміння ділити текст на речення.

Мисливець одного разу йшов лісом, з гущавини вийшла ведмедиця з ведмежатами, мисливець, сховався на дереві, ведмедиця стала занурювати ведмежати у воду...

В усному варіанті подібні речення інтонаційно не розділяються.

Основа виправлення помилок цього типу – різні вправи з реченнями, зокрема розділення тексту, надрукованого без крапок, на окремі речення.

Нагадаємо, що немовні помилки – це композиційні, логічні помилки, а також спотворення фактів.

Типова композиційна помилка – невідповідність твору, розповіді, викладу заздалегідь складеному плану, тобто невиправдане порушення послідовності у викладі подій, фактів, спостережень.

Причини композиційних помилок криються в підготовці до твору. Можливо, що спостереження, накопичення матеріалу, відбір фактів були проведені учнем безсистемно, безпланово; можливо, що здобувач в процесі підготовки недостатньо чітко уявляв собі, що саме потрібно сказати на початку розповіді, що потім і як його закінчити. Композиційна помилка – це результат невміння охопити в думках весь об'єм розповіді, невміння володіти матеріалом, розташовувати його за своїм задумом. Такі складні навички формуються поступово.

Окрім вищенаведених помилок часто трапляються і помилки логічного характеру. До них належать.

1. Пропуск необхідних слів, а іноді і істотних епізодів, фактів, ознак описуваного предмету.

2. Порушення логічної послідовності і обґрунтованості.

3. Безглузді, парадоксальні думки.

Ранок хилився до вечора.

Від логічних помилок слід відрізнити спотворення фактичного матеріалу.

Прийшов зимовий місяць листопад (потрібно: *осінній*). Система роботи по попередженню вищенаведених помилок складається з наступних елементів:

а) виправлення мовних помилок в дитячих зошитах;

б) класна робота над загальними, типовими помилками на уроках, аналізу перевірених творів;

в) індивідуальна і групова позаурочна робота над окремими (індивідуальними) помилками, їх виявлення, з'ясування і виправлення;

г) система стилістичних і інших мовних вправ, в яких враховуються можливі і найбільш вірогідні мовні помилки, мовний аналіз текстів на уроках;

г) мовні вправи перед кожною розповіддю, твором з метою підготовки школярів до використання лексики майбутнього тексту, його фразеології, деяких синтаксичних конструкцій;

д) навчання здобувачів початкової освіти самоперевірці і самостійному вдосконаленню (редагуванню) творів.

Всі ці напрямки роботи доступні учням початкових класів (особливо 3 і 4).

Всі мовні помилки повинні бути виправлені як в усному, так і в писемному мовленні учня.

Наприклад, здобувач, який допустив помилку, повинен засвоїти правильний варіант, а, якщо можливо, то й усвідомити її причину. Помилки виправляються або самим дитиною – це найкращий спосіб, або вчителем, якщо

здобувач сам виправити помилку не може. Виправлення помилки полягає в перебудові речення або словосполучення, в заміні слів, в додаванні необхідного, в закресленні зайвого (залежно від типу помилки). Перевіряючи твір, учитель виправляє ті помилки, які діти самі, навіть з його допомогою, виправити не зможуть, і готує їх до виправлення решти помилок в колективній або індивідуальній роботі.

На уроці, присвяченому аналізу твору, зачитуються кращі роботи, розбираються недоліки змісту, розкриття теми, орфографічні і типові мовні помилки. Виділяється 10-15 хвилин на виправлення якогось типу помилок. Вимоги до такого фрагмента уроку:

1) тема чітко виділяється і повідомляється учням;

Наприклад: «Заміна невдало вибраного слова».

2) аналізуються літературно-художні зразки, що дозволяють прослідкувати, як вибирає слово письменник.

3) даються тексти, що містять помилки; школярі їх знаходять, виправляють і пояснюють доцільність заміни слова. Так діти готуються до самоперевірки і редагування тексту власного твору [3, с.57].

Індивідуальні помилки виправляються поза уроком з окремими учнями або з невеликими групами. Тільки в індивідуальній бесіді можуть бути усунені композиційні помилки, спотворення фактів, логічні помилки, а з числа мовних – деякі діалектні і просторічні слова і форми, невдала побудова деяких речень, в більшості випадків – вибір слова. Тут, як і в класній роботі, важливо досягати високої пізнавальної активності здобувача: він

повинен не тільки зрозуміти, в чому його помилка, але і вирішити завдання, пов'язане з її виправленням.

Самоперевірка і редагування проводяться на завершальній стадії уроку письма, коли написання тексту в першому варіанті вже закінчене. Вчитель стежить за роботою здобувачів початкової освіти і надає індивідуальну допомогу в самоперевірці і

виправленнях. Діти замінюють слова, усувають повтори, змінюють порядок слів, іноді вносять композиційні зміни в текст.

Отже, як бачимо, попередження помилок у письмових роботах здобувачів початкової освіти а також робота по їх виправленню – необхідна умова та запорука подальшої грамотності та всебічної компетентності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Програми для середньої загальноосвітньої школи. 1-4 класи .К.: «Початкова школа». 2006. 432с.
2. Гайдар О. Д. Пам'ятка роботи над помилками з української мови для учнів початкових класів. Самвидав. 13 с.
3. Уроки – блоки з української мови (2-4). Львів.: ЛОНМІО. 1996. 100 с.
4. Посібник для вчителів початкових класів та самостійної роботи учнів. Тернопіль.: Навчальна книга. Богдан. 2004. 72с.
5. Довідник школяра молодших класів: 1-4 класи. Укл. О. М. Червею. 4-те вид. Харків: «Школа». 2007. 464с.
6. Завдання з розвитку мовлення для 1-4 кл. Київ: А.С.К. 1998. 64 с.

*Стаття надійшла до редакції
02 лютого 2025 р.*

СУТНІСТЬ ТА ЗАВДАННЯ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

УДК 373.3.016:78

КОВАЦЕНКО ГАЛИНА

*викладач факультету дошкільного виховання та музичного мистецтва
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»*

Постановка проблеми (актуальність). Музичне мистецтво виступає водночас і носієм високих духовних цінностей, і засобом розвитку творчих здібностей молодших школярів. Завдання музичного виховання — стимулювати і спрямовувати творчу фантазію, уміння імпровізувати, творити у процесі індивідуального і колективного

музикування. Музичне виховання розвиває любов до музики, вдосконалює здатність розуміти музичне мистецтво, співпереживати, сприймати його з естетичною насолодою. Успіх музичного навчання і виховання залежить від урахування вчителем вікових особливостей дітей, їх готовності до навчальної діяльності. Метою уроків

музики в ЗОШ є - виховання музичної культури учнів як необхідної частини їх духовної культури. Саме тому тема: «Сутність та завдання музичного виховання молодших школярів» надзвичайно актуальна на сучасному етапі.

Аналіз наукових досліджень Вагомий внесок в розробку методів музичного виховання молодших школярів зроблено вченими – педагогами : З. Кодай, Е. Жак-Далькроз, К. Орф, Н.Ветлугіна. Свій погляд на дану проблему запропонували педагоги та композитори: М. Леонтович, Р. Марченко, О. Ростовський, Л. Хлебнікова, М.Вовк, І.Газіна, О. Радинова.

Метою статті є виявлення сутності та завдань музичного виховання молодших школярів, розглянути принципи, методи та засоби музичного виховання, визначити його особливу роль у розвитку музичних здібностей, становленні музичної культури та всебічному гармонійному розвитку особистості школярів, а також, спираючись на науково-методичний і практичний досвід, окреслити шляхи удосконалення музичного виховання дітей на уроках музичного мистецтва в початковій школі.

Виклад основного матеріалу *Музичне виховання* - важлива категорія музичної педагогіки. У широкому сенсі - виховання є процес формування інтелектуальних, духовних і фізичних сил особистості; у вузькому - цілеспрямований та систематичний вплив вихователів на вихованців, спрямований на формування у них певних особистісних якостей.

Музичне виховання також використовується у двох значеннях:

вузькому - як виховання певних особистісних музичних якостей учнів (тобто психологічний аспект) та широкому - моральне, естетичне, художнє виховання.

Науковці визначають музичне виховання як спеціально організований процес, що передбачає формування особистісних якостей учня та розвиток його здібностей засобами музичного мистецтва (О. Олексюк); як цілеспрямований і систематичний процес; усвідомлений вплив на дитину засобами музичного мистецтва, спрямований на формування естетичної культури особистості, поглядів і переконань, ціннісних орієнтацій та певних якостей (О. Ростовський; В. Черкасов). [5, с. 34].

Узагальнюючи різні наукові погляди, визначаємо музичне виховання як цілеспрямований і систематичний, спеціально організований процес, що передбачає формування особистісних якостей учня та розвиток його музичних здібностей засобами музичного мистецтва.

Структура процесу музичного виховання - це логічна, послідовна сукупність основних теоретичних і практичних компонентів виховного процесу, які складають його основну сутність. До неї належать: мета, зміст, форми організації, методи, прийоми, засоби виховання, результат.

Мета музичного виховання - формування музичної культури особистості як невід'ємної частини її духовної культури

Зміст музичного виховання включає: формування музично-естетичної свідомості особистості, її музичних здібностей і навичок музично-творчої

діяльності.

Форми організації музичного виховання - зовнішні характеристики музичного навчально-виховного процесу, що зумовлюються видами та характером музично-естетичної діяльності його учасників. Їх поділяють на індивідуальні, групові і масові. У контексті навчально-виховного процесу розрізняють певні і позаурочні форми організації музичного виховання.

Методи музичного виховання спрямовані на формування музично-естетичної свідомості, навичок практичної музичної творчості та особистісних музичних якостей.

Методи музичного виховання в практичній реалізації мають складові частини - прийоми. Прийом музичного виховання - короткочасна дія (взаємодія), деталь методу виховання, яка реалізується в умовах конкретної виховної ситуації.

Засобами музичного виховання вважаються різні види музично-естетичної діяльності, які реалізуються в процесі вивчення навчальних предметів художньо-естетичного циклу, а також: в позаурочних формах організації музично-виховної роботи. Ці види діяльності можна поділити на суто навчальні, навчально ігрові, суспільно-творчі та розважально-прикладні. Вибір методів і засобів музичного виховання залежить від мети, змісту й принципів виховання, вікових та індивідуальних особливостей вихованців.

Засобами музичного виховання є: музична освіта, як сукупність знань, умінь і навичок, необхідних для практичної музичної діяльності, а також процес їх засвоєння; практична музична діяльність, слухання музики. Ціллю

музичного виховання є розвиток музикальності дитини, який відбувається у процесі засвоєння дитиною суспільно - вироблених способів і дій.

На думку К. Орфа, музичне виховання не повинно обмежуватися розвитком слуху, ритму, слуханням музики, навчанням співу і гри на інструментах. Завдання музичного виховання — стимулювати і спрямовувати творчу фантазію, уміння імпровізувати, творити у процесі індивідуального і колективного музикування. У цій роботі слід опиратися на зв'язок музики з жестом, словом, танцем, пантомімою.

Формування музично-естетичної свідомості особистості в кінцевому результаті передбачає: оволодіння певним комплексом знань і уявлень про музичне мистецтво; навички аналітично-оцінного музичного мислення, що базується на пріоритетних загальнолюдських і художніх цінностях. Зміст музичного виховання реалізується: умовами створення музично-естетичного середовища; виховним впливом музичних явищ за допомогою педагогічної діяльності викладачів; створенням умов для самостійної музично-творчої діяльності особистості. [1, с. 19]

Музичне виховання у загально педагогічному контексті належить до системи обов'язкової виховної роботи сучасного українського закладу загальної середньої освіти. Згідно із законодавчими актами про освіту в Україні музичне виховання учнів реалізується в ЗЗСО на уроках музичного мистецтва або інтегрованого курсу «Мистецтво» і входить в державний (інваріантний) компонент змісту загальної середньої освіти.

Музичне виховання – галузь естетичного виховання; організований педагогічний процес, спрямований на виховання музичної культури, розвиток музичних здібностей дітей з метою становлення творчої особистості дитини.

Музичне виховання є одним із наймогутніших засобів виховання, за допомогою якого здійснюється формування всебічно розвиненої особистості; це процес становлення і розвиток музичних здібностей на основі природних задатків, формування основ музичної культури, творчої активності (від найпростіших форм до більш складних).

У широкому значенні музичне виховання – це формування духовності людини, її морально-естетичних уявлень, здатності розуміти й оцінювати крізь призму мистецтва життєві явища. У такому розумінні музичне виховання – це виховання людини. У вузькому значенні музичне виховання – це формування музичного сприймання, яке здійснюється у різних видах музичної діяльності та спрямоване на розвиток музичних здібностей, здатності до емоційного й осмисленого осягнення й переживання змісту музики, її виразного виконання. У такому розумінні музичне виховання – це формування музичної культури особистості. Результатом музичного виховання дитини є рівень розвиненості у неї музичної культури. Музична культура розуміється як інтегративне особистісне утворення, що складається з музичної спрямованості, музичної обізнаності, музично-творчої розвиненості й музичної вихованості; формується та виявляється в музичній діяльності і постає необхідним фактором різнобічного розвитку та гармонійного виховання особистості О.

Радинова розглядає музичну культуру дітей як специфічну субкультуру певної соціальної групи (діти дошкільного віку) та виділяє в ній два компоненти:

1) індивідуальну музичну культуру дитини, яка включає її музично-естетичну свідомість, музичні знання, уміння й навички, які склалися у результаті практичної музичної діяльності дитини; 2) музичну культуру дошкільників, яка включає в себе твори народного й професійного музичного мистецтва, які використовуються у роботі з дітьми, музично-естетичну свідомість дітей та різні інститути, що регулюють музичну діяльність дітей та задовольняють потреби музичного виховання. Відповідний до дошкільного віку об'єм музичної культури суспільства дитина перебирає у сім'ї, дитячому садку, через засоби масової інформації та музично-культурні заклади. Дитина успішно включається у різні види музичної діяльності та засвоює їх, коли враховуються її індивідуальні особливості, вікові можливості. Саме це слугує основою її музичного розвитку.

Музичний розвиток – це результат формування особистості дитини в процесі активної музичної діяльності. [2, с. 15].

І. Газіна зазначає, що музичний розвиток відбувається у сферах:

- емоцій – від імпульсивних відгуків на найпростіші музичні явища до більш виражених і різноманітних емоційних реакцій;

- відчуття, сприймання й слуху – від розпізнання окремих музичних звуків до цілісного, усвідомленого й активного сприймання музики, до диференціювання висоти звуку, ритму, тембру, динаміки;

- вияву ставлень – від нестійкого захоплення до стійкіших зацікавлень, потреб, до перших проявів музичного смаку;

- виконавської діяльності – від дій, пов'язаних з показом, наслідуванням, до самостійних виражальних і творчих проявів у співі та музично-ритмічному русі. Музичне виховання і розвиток є взаємопов'язаними та знаходяться у взаємодії. Навчання сприяє розвитку, проте й розвиток визначає успішність навчання. Навчання музики – виховний процес, у якому педагог допомагає дитині набутти музичного досвіду, елементарних відомостей і навичок, здобути відповідні знання. Будучи рівноправним учасником процесу навчання музики, дитина повинна визначати власну активність щодо засвоєння необхідних знань, умінь та елементарних відомостей у різних видах музичної діяльності.

У процесі відповідного виховання і навчання здійснюється музичний розвиток дитини. Рівень музичного розвитку дошкільника визначається його діяльністю на музичних заняттях, творчими проявами під час самостійної діяльності. Якщо дитина з власної ініціативи охоче співає, танцює, грає і робить це виразно й правильно, то можна говорити про досить високий рівень музичного розвитку.

Завдання музичного виховання в дошкільному навчальному закладі, які підпорядковані загальній меті всебічного і гармонійного виховання особистості дитини і будуються з урахуванням своєрідності музичного мистецтва і вікових особливостей дошкільників, вони є такими:

- виховувати любов та інтерес до музики (це завдання вирішується шляхом розвитку музичного сприймання, слуху, які допомагають дитині гостріше відчувати й осмислити зміст почутих творів);

- збагачувати музичні враження дітей, ознайомлюючи їх з різними музичними творами;

- ознайомлювати дітей з найпростішими музичними поняттями, розвивати навички слухання музики, співу, музично-ритмічного руху, гри на дитячих музичних інструментах;

- розвивати емоційну чутливість, сенсорні здібності і ладовисотний слух, відчуття ритму, формувати співочий голос і виразність рухів;

- прищеплювати елементарні співочі та рухові навички, добиваючись простоти, природності й виразності виконання музичних творів;

- сприяти виникненню і формуванню музичного смаку на основі отриманих вражень і уявлень про музику;

- розвивати творчу активність в усіх доступних дітям видах музичної діяльності. Усі перелічені завдання є взаємопов'язаними та видозмінюються залежно від віку дитини.

Музичне виховання, як і будь-яка інша педагогічна наука, ґрунтується на основних положеннях дидактики, до яких відносяться принципи, зміст, форми й методи. Принцип навчання – основне вихідне положення теорії навчання, що впливає з його закономірностей, окреслює загальне спрямування навчального процесу, вимоги до його змісту, методики й організації. Традиційно організація роботи з дітьми спирається на загальнодидактичні принципи: урахування індивідуальних особливостей дитини, наочності, єдності

виховної та освітньої мети, активності та самостійності, доступності, міцності засвоєння знань, умінь та навичок, систематичності та послідовності тощо.

Розглянемо принципи музичного виховання, які спрямовані на забезпечення особистісного, емоційно-естетичного ставлення дитини дошкільника до музичного мистецтва:

1) Принцип гуманності визначає дитину як найвищу цінність, визначає її право на вільний і неупереджений розвиток та якнайповнішу реалізацію власних здібностей. Педагог має обов'язково враховувати і приймати особистісні запити кожної дитини. Принцип гуманності вимагає від кожного педагога, зокрема й музичного керівника, особливої гнучкості, терпіння, передбачливості, адже під час навчально-виховного процесу можуть виникати різні, іноді напружені й навіть конфліктні ситуації.

2) Принцип природовідповідності визначає спрямованість музичного виховання на загальний музичний розвиток дитини, а на розкриття її природних здібностей та обдарованості, що потребує забезпечення відповідних умов організації процесу музичного виховання. Завдання музично-естетичного виховання мають розв'язуватися з урахуванням: вікових особливостей дітей та рівня їхнього психічного, інтелектуального та фізичного розвитку. Розподіл розумового, фізичного, емоційного навантаження на дітей має бути доцільним. При будь-якому варіанті структури музичного заняття необхідно дотримуватися гігієни нервової системи кожної дитини: враховувати швидку втомлюваність дітей; чергувати спокійні

музичні завдання з динамічними; після розумової діяльності надавати дітям змогу відпочити під час активної, веселої гри тощо.

3) Принцип зв'язку музичного виховання з національною культурою полягає в тому, що в умовах оновленої національної політики процес музичного виховання дітей повинен підпорядковуватися основним цілям національно-патріотичного виховання, визначених у відповідних державних документах. Реалізація цього принципу передбачає формування в дошкільників національної свідомості, любові до рідної землі, шанобливого ставлення до свого народу, його культури.

4) Принцип емоційності визначається тим, що в основі сприймання музичного матеріалу лежать асоціації, емоції, почуття. Це дає змогу використовувати музику як засіб розширення кола доступних емоційних переживань дошкільників, збагачуючи їх емоційну сферу. Тому при виконанні музичним керівником твору головну увагу варто звертати на результат впливу музики на дітей, що виражається в їхніх емоційних реакціях.

5) Принцип зв'язку музичного виховання з життям полягає в тому, що специфіка музичного мистецтва та реалії життя визначають діючий виховний вплив в тому випадку, коли дитина навчилася розуміти сенс художньоестетичних явищ в навикишньому житті, відповідно до віку здатна визначати їхню сутність.

6) Принцип орієнтації на музично-естетичні смаки та потреби дітей. У дітей, які живуть в теперішній час, значною мірою змінилися художньоестетичні смаки та потреби,

насамперед під впливом сучасних засобів масової культури. Це позначається на музичних уподобаннях дітей, на специфіці їхньої субкультури. Саме тому музичний педагог повинен гнучко добирати для роботи цікаві музичні твори – фольклорні, традиційного музичного дитячого репертуару, а також твори сучасних композиторів, уривки з дитячих мультфільмів або кінофільмів, які мають належну художньо-естетичну цінність.

7) Принцип опори на практичну діяльність дітей. Забезпечення цього принципу відбувається через активне включення дітей до різних видів музичної діяльності, різних видів музично - дозвільової та самостійної діяльності.

У процесі взаємодії з музикою дошкільники мають визначати свої потенційні можливості, перетворюючись у суб'єктів власного самовдосконалення.

8) Принцип єдності свідомості й активності визначає в музичній діяльності головне спрямування пізнавальної діяльності дошкільників та керування нею, передбачає використання різноманітних розумових операцій, які сприяють активізації пізнання. Позитивний результат музичної діяльності визначається активністю дитини.

9) Принцип індивідуалізації забезпечує для кожної дитини урахування того, що загальні закони психічного розвитку проявляються у неї своєрідно та неповторно. Музичний керівник має плекати індивідуальний талант кожної дитини на основі розробленої програми її музичного розвитку.

10) Принцип диференціації передбачає добір і дозування навчального матеріалу відповідно до рівня музичного розвитку

дитини, сформованості її музичних здібностей. Важливими елементами організації процесу навчання є методи та методичні прийоми. У цей час у педагогіці не існує єдиної загальноприйнятої класифікації педагогічних методів. Найбільш усталеною класифікацією є розподіл методів на наочні, словесні та практичні методи, тобто поділ на підставі різних джерел передачі й сприйняття знань.

Методи і прийоми музичного виховання є способами взаємопов'язаної діяльності педагога і дітей, спрямовані на розвиток музичних здібностей, формування основ музичної культури дітей дошкільного віку Н. Ветлугіна запропонувала класифікацію методів музичного виховання дітей молодшого віку, яка включає:

- спонукання до співпереживання,
- переконання в процесі музичного сприйняття,
- вправи в практичних діях, пошукових ситуацій, що спонукають до творчих дій.

У музичному вихованні дітей дошкільного віку використовується три групи методів: наочні, словесні, метод практичної діяльності, кожна з них включає в себе систему різних прийомів. Творче, розвивальне виховання й навчання передбачає варіативність їх використання.

Наочні методи в музичному вихованні мають два різновиди: наочно-слуховий і наочно-зоровий (за О. Радиноюю). [5, с. 7].

1. Наочно-слуховий метод є провідним методом музичного виховання. Основний зміст цього методу – виконання музичних творів педагогом або використання технічних засобів навчання. Основна вимога використання

цього методу – якість виконуваної музики. Надання проблемності наочнослухового методу може відбуватися з допомогою прийомів, що спонукають дітей до порівнянь, зіставлень, пошуків аналогій. Це може бути порівняння звучання одного твору в "живому" виконанні та в записі, у виконанні різних інструментів, порівняння двох трьох контрастних творів, або навпаки, схожих.

2. Наочно-зоровий метод в музичному вихованні має допоміжне значення і може розглядатися як прийом. Зорова наочність (картини, малюнки, кольорові картки) застосовуються для ознайомлення з невідомими раніше дітям явищами (музичний інструмент, персонаж), а також з метою збагачення і конкретизації вражень дітей про музику. Зорова наочність повинна поєднуватися зі слуховою, її використання є найбільш виправданим у молодшому віці. Зазвичай зорова наочність не використовується до прослуховування музики, щоб уникнути нав'язування певного образу, зайвої його конкретизації.

Словесні методи мають універсальний характер і в музичному вихованні є також незамінними. До них належать:

- **бесіда**, яка передбачає апелювання до знань, життєвого і художнього досвіду дітей. Вона зазвичай проводиться після прослуховування музичного твору, що сприяє конкретизації його змісту. У бесіді після прослуховування твору діти, діляться своїми враженнями від прослуханого, відповідають на питання музичного керівника. При проведенні такої бесіди слід уникати постановки питань: "Кому з вас сподобалася музика?", "Чи красива ця музика?", оскільки запитання такого типу є

абстрагованими відносно змісту самого музичного твору. Бесіда має характеризуватися конкретністю, емоційністю, лаконічністю;

- **розповідь** є повідомленням нових фактів, тому не варто перетворювати її на діалог, закликати дітей до обговорення певної теми. Розповідь музичного керівника повинна бути короткою й бути різною стосовно кожного з музичних творів. Так, перед слуханням одного твору важливо розповісти про його зміст, іншого – надати короткі дані про композитора або виконавця тощо. Під час вступної розповіді не можна "переказувати" музику словами, надавати дітям її надмірний аналіз, зловживати іменами, цифрами, фактами, які є незрозумілими дітям дошкільного віку;

- **пояснення**. Цей метод зазвичай використовується перед початком розучування нового музичного твору. Тоді його логіка повинна мати асоціативний або проблемний характер стосовно образу, який композитор втілює у музиці. Пояснення у вигляді образної розповіді використовується перед слуханням програмових творів і виконанням сюжетних музичних ігор. Оскільки в музичному творі передбачена певна програмовість, педагог може поставити 1–2 нескладних завдання стосовно специфіки художнього образу (форма музичного твору, регістр, жанр маршу або танцю тощо);

- **поетичне слово** використовується перед прослуховуванням музики. Основна мета – створення емоційної атмосфери, настрою, що надасть своєрідного "емоційного фону" для подальшого слухання музики. В.Сухомлинський писав: "Слово ніколи не може достеменно пояснити усю

глибину музики, але без слова не можна наблизитися до цієї найтоншої сфери пізнання почуттів... Слово має настроїти чутливі струни серця, щоб досягнути мову почуттів. Пояснення музики мусить нести в собі щось поетичне, щось таке, що наближало б слово до музики". У якості поетичних текстів для дітей старшого дошкільного віку краще використовувати високохудожні (проте доступні для сприймання дітьми) поетичні твори.

- метод аналогії музики і мовлення.

Окрім зазначених методів, для кращого засвоєння дітьми засобів музичної виразності, надзвичайно ефективним є метод аналогії музики і мовлення. Цей метод допомагає дітям зрозуміти значення темпу, динаміки, тембру, інтонації та засвоїти розділові знаки музичного тексту – паузи, цезури.

Призначенням словесних методів є: організація уваги та діяльності дітей, поглиблення та диференціація сприйняття музики (при цьому використовуються емоційно-образні характеристики музики – не побутова, а образна мова). Проблемності словесному методу нададуть спонукання дітей до висловлення власних суджень про музику, словесного аналізу прослуханого твору тощо.

Практичні методи в музичному вихованні є дуже важливими. Найважливішим із них є показ педагогом виконавських прийомів у співі (прийоми правильного звукоутворення, дихання), музичноритмічній діяльності (використовується тактильно-м'язова наочність), у грі на музичних інструментах. Практичний метод набуває проблемності, якщо використовується не прямий показ, а дитині пропонується

вибір з декількох можливих дій, самостійний пошук рішення.

Одним з основних практичних методів є вправа, проте її використання не повинно перетворюватися в тренування. Ефективним практичним методом є метод моделювання звукових відносин. Він дає змогу пов'язати музичні явища з зрозумілими і доступними дошкільнятам діями та образами. Так, співвідношення звуків по висоті, тривалості, силі може моделюватися за допомогою дій (наприклад, показ рукою зміни висоти звуку, проплескування або простукування ритмічного малюнка, показ за допомогою нахилів тіла зміни динаміки музики тощо); за допомогою зображень предметів (для показу зміни висоти використовуються так звані "музичні драбинки", предмети одного розміру, розташовані на різній висоті по вертикалі: гілки дерева, за яким пересуватись персонаж-пташка та ін.; для показу зміни тривалостей – предмети різного розміру, відповідні різної тривалості звуків: короткі та довгі брусочки, великі й малі квіти та ін.).

Вибір методів і прийомів визначає етап роботи над музичним твором. На першому етапі, коли діти тільки знайомляться з твором, провідне місце займають наочно-слуховий та словесний методи (бесіда про характер музики). На другому етапі роботи над музичним твором, коли діти засвоюють прийоми виконавства, зростає роль практичного метода, показу прийомів виконання, вправлення, практичної допомоги тощо у сполученні з методами інших груп (словесних і наочних). На третьому етапі, коли твір уже вивчено, практичний метод (як метод виконавства) набуває більшої варіативності, самостійності, творчості.

На цьому етапі важлива роль наочно-слухового методу, так як саме звучання музики мотивує дітей на творчі пошуки. Стимулювання до творчості визначає й образне слово педагога.

Методи та прийоми є своєрідними інструментами в діяльності музичного керівника, їх ефективність залежить від використання засобів виховання.

Висновки. Серед актуальних проблем сьогодення на особливу увагу заслуговує питання зростання ролі музичного виховання дошкільників, у процесі якого відбувається їхнє становлення як особистості та формування свідомості, здатності до розуміння мистецтва музики.

Музичне виховання це процес цілеспрямованого пізнання музики, розвиток музично-естетичних смаків та музикальності людини, збагачення її музичної культури та здібностей; це процес передачі суспільно-історичного досвіду музичної діяльності новому поколінню з метою підготовки його до майбутньої роботи не лише в цій сфері, а й в інших галузях. Це пояснюється тим, що засвоєння способів музично - естетичної діяльності всебічно збагачує особистість дитини. У процесі передачі музичного досвіду застосовується система цілеспрямованих і організованих впливів, їхнє призначення подвійне: дати знання, озброїти способами дій і вплинути на формування особистості дитини. Головною метою музичного виховання школярів є формування музичної культури як важливої і невід'ємної частини духовної культури. Розвиток музикальності є невід'ємною умовою формування музичної культури дітей. Завданням музичного виховання є розвиток музикальності дитини, який

відбувається у процесі засвоєння дитиною суспільно - вироблених способів і дій.

Однією з головних задач музичного виховання учнів початкових класів є формування інтересу і любові до музики, прагнення засобами музики вплинути на духовний світ дитини, сприяти гармонійному розвитку особистості, вихованню емоційної чутливості та музичних здібностей; засвоєнню музики як специфічної мови людського спілкування.

Інтерес до музики, захопленість музикою, любов до неї - обов'язкові умови для того, щоб музичне мистецтво широко розкрило і подарувало дітям свою красу, щоб воно виконувало свою виховну і пізнавальну роль, служило формуванню духовної культури підростаючого покоління.

Музичне виховання є важливою частиною загального розвитку дитини. Воно сприяє формуванню естетичного смаку, розвитку музичного таланту та творчих здібностей. Музика допомагає дитині виразити свої емоції, розвиває в неї вміння спілкуватися та сприймати навколишній світ. Також, музичне виховання сприяє формуванню соціальних навичок, таких як співпраця, толерантність та взаємодія з іншими дітьми. Музичне виховання відіграє важливу роль у розвитку дитини та підтримці її психічного здоров'я. Музичне виховання є органічною складовою всього навчально виховного процесу в дитячому садку. Воно відіграє велику роль у гармонійному розвитку дитини. Музика допомагає дошкільникові глибше сприймати навколишнє життя, виховує любов до своїх рідних, друзів, Батьківщини,

збагачує і емоційно забарвлює її мову, здібностей.

сприяє розвитку її музичних

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Аристова Л. Методика музичного навчання та виховання: навч. метод. посібник. Миколаїв: Іліон, 2018. 404 с.
2. Газіна І. О. Методика музичного виховання дітей дошкільного віку: навч.- метод. посіб. для студентів напряму підготовки "Дошкільна освіта", вихователів дошкільних навчальних закладів та батьків. Кам'янець Подільський : Аксіома, 2015. 196 с.
3. Кушка Я.С. Методика музичного виховання дітей : навч. посібник. Ч.1. Вінниця: Нова книга, 2007. 216 с.
4. Новгородська Ю. Г. Методика музичного виховання дошкільників. Тексти лекцій : навч. посіб. Ніжин, Вид-во НДУ ім. Миколи Гоголя, 2008. 128 с.
5. Черкасов В.Ф. Теорія і методика музичної освіти : навч. посібник. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2014. 472 с.

*Стаття надійшла до редакції
12 лютого 2025 р.*

**ЕЛЕМЕНТИ ВИВЧЕННЯ ТВОРЧОСТІ ПРЕДСТАВНИКІВ ЛІТЕРАТУРИ
«ВТРАЧЕНОГО ПОКОЛІННЯ»**

Е. М. РЕМАРКА ТА Е. М. ХЕМІНГУЕЙ

УДК 821 (477 - 87).09

КІСЕЛЬОВ ДМИТРО

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри зарубіжної літератури та основ риторики

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

У листопаді 1928 року тираж однієї з найстаріших берлінських газет, «Фоссіше цайтунг», через різко зрослий попит був збільшений на кілька тисяч екземплярів. Раптовий ріст популярності цієї газети був пов'язаний з тим, що з 10 листопада по 9 грудня на її сторінках публікувався додаток, що відразу ж прикував до себе увагу читачів. Це був роман Еріха Марії Ремарка «На Західному фронті без змін».

Якщо формулювання, що вживалося в повідомленнях верховного командування в періоди затишку і тепер перетворене автором на заголовок роману, за десять років, що пройшли після закінчення війни, ще не вивітрилося з пам'яті німців, то рідкісне, до того ж написане на французький лад прізвище письменника могло викликати якісь асоціації лише в нечисленних читачів його перших двох книг: «Мансарда мрій» і «Станція на обрії». Але навіть у них навряд чи могло з'явитися бажання прийнятися за читання нового твору цього автора, адже перші два романи Ремарка були просто-напросто невдалі. До честі письменника варто сказати, що він сам піддав їх нищівній критиці. Говорячи, наприклад, про «Мансарду мрій», він згадував, що через два роки після виходу «цієї жахливої книги» був готовий купити і знищити всі екземпляри, що малися в продажу, та тільки в нього не вистачило на це грошей. Відрікшись із усією

рішучістю від обох книг, викресливши їх зі своєї творчої біографії, він у всіх інтерв'ю завзято називав своїм першим романом «На Західному фронті без змін».

До того, як редакція газети «Фоссіше цайтунг» зважилася надрукувати

новий твір автора, якому не принесли популярність ні два романи, ні кілька віршів і нарисів, він безуспішно стукався в двері найбільших видавництв і десятка редакцій газет і журналів. Але тепер, з кожним номером газети, у якій роман «На Західному фронті без змін» друкувався рівно місяць, його ім'я ставало усе популярнішим, і ледь видавництво «Пропілеєнферлаг» встигло опублікувати повідомлення про майбутній вихід у світ книжкового видання роману, як читаюча Німеччина відгукнулася на нього тисячами заявок.

31 січня 1929 року роман вийшов окремим виданням і мав надзвичайний успіх. Щодня розкуповувалося до 20 тисяч екземплярів. А під кінець року кількість розпроданих екземплярів майже досягла півтора мільйона. Але значення виходу книги у світ не замикалося рамками німецького книжкового ринку: роман був уже того ж 1929 року перекладений дванадцятьма, а надалі ще на трьома десятками мов.

Що ж забезпечило романові «На Західному фронті без змін» настільки живий відгук його перших читачів?

Десятиліття, що відділяло появу роману від першої світової війни, що створила його сюжетно-тематичну основу, не заглушило спогадів про ці катастрофічні події і не встигло залікувати всіх нанесених війною ран матеріальних, економічних, психологічних і моральних. Але якими б гіркими не були ці спогади, сучасники Ремарка, з яких більшість пережила війну на фронтах або в тилу, не тікали від них, а, навпаки (так вже влаштована людська свідомість!), жадібно тяглися до книг про недавню трагедію. А таких книг у Німеччині, як і в інших країнах Європи, у 1920-і роки виходило чимало. З них, мабуть, крім роману Ремарка, найбільш помітний слід в історії німецької літератури залишили «Дев'яте листопада» Бернгарда Келлермана (1920), «Суперечка про унтера Гріше» Арнольда Цвейга (1927) і дилогія «Війна. Після війни» Людвіга Ренна (1928-1930). Якими б різними не були ці твори за змістом і за формою, поєднував їх рішучий і беззастережний осуд духу мілітаризму, що панував у кайзерівській Німеччині і сприяв розв'язанню війни в 1914 році. Зовні ці книги виглядали як історичні (якщо під історією розуміти в даному випадку недавнє минуле), але на перевірку виявлялося, що вони були більше звернені в майбутнє: саме життя перетворило їх на застереження, тому що революція 1918 року, що скинула кайзерівський режим, духу мілітаризму не викорінила. Більш того, націоналістичні та інші реакційні сили використовували поразку Німеччини в першій світовій війні для пропаганди реваншизму.

Автор, що пише про війну, не може, імовірно, зберігати нейтралітет, така,

можна сказати, специфіка жанру. І «На Західному фронті без змін» не є в цьому відношенні виключенням.

«Ця книга не є ні обвинуваченням, ні сповіддю. Це тільки спроба розповісти про покоління, яке погубила війна, про тих, хто став її жертвою, навіть якщо врятувався від снарядів» такими словами Ремарк випередив свій роман, але це, очевидно, не що інше, як літературний прийом, тому що саме сповідальний тон роману Ремарка – домінуюча особливість його стилю, що впливає на читача з перших же рядків і відіграє вирішальну роль у встановленні контакту між ним оповідачем. Що ж стосується обвинувачення, від якого також нібито відрікається в епіграфі автор, то чи багато можна назвати творів не тільки німецької, але й усієї світової літератури першої половини XX століття, що виступали б з такою ж жагучою обвинувальною промовою перед судом історії, як цей роман? Тільки вся справа в тому, що відкрити форму ця мова здобуває лише в декількох невеликих публіцистичних відступах, де вустами свого героя автор засуджує війну, а в основному вона утримується в підтексті всіх епізодів роману, описаних із уявною неупередженістю людини, що як би веде щоденник, не розраховуючи на те, що його записи потраплять кому-небудь на очі.

Експресіоністичні «нашарування» особливо помітні в описах лазарету. Герой, наприклад, докладно розповідає про те, як болісно вмирає поранений у бою його шкільний друг Кеммерих, з яким вони разом призивалися в армію, як у його ще живому тілі вже вгадуються обриси смерті – губи стираються з обличчя, западають ока, «тіло тане, чоло

стає крутішим, вилиці випинаються», поступово виступає назовні кістяк. У цих же традиціях написана сцена бою, що запам'ятовується, на цвинтарі, коли героєві, щоб не загинути, приходиться ховатися від куль і осколків снарядів у труні, у свіжевиригій могилі. І все-таки Ремарк дуже далекий від художників попереднього покоління: експресіоністи зустріли війну з надзвичайним ентузіазмом – для них вона була єдиною можливістю підірвати, зрушити з місця застиглий, як їм здавалося, буржуазний світ, що застопорився у своєму розвитку. Один з кумирів експресіоністів – Фрідріх Ніцше прямо закликав жити «життям війни». Пізніше в творах цих письменників війна зображувалася як страшне видіння, як породження нелюдського зла. Конкретна вірогідність війни розчинялася в ілюзорних образах.

Ремарк першим у німецькій літературі правдоподібно, майже відчутно, показав жахи війни. Відразу по виходу з друку роман вразив усіх своїм антивоєнним пафосом. Війна – така, якою її зобразив Еріх Марія Ремарк, – безглузда і безцільна. Це жорстоке і нелюдське фізичне і духовне знищення: навіть якщо людина не гине на війні, вона все одно втрачає самого себе; обличчя – останнє, що відрізняє одну людину від іншої, – замінюється маскою протигазу. Ідеали, на яких виховувалися ті, хто відразу після школи мали піти на фронт, виявилися, як говорить герой роману Ремарка, «неясними» (і це відноситься не тільки до Німеччини). Від світу, від культури нічого не залишилося – вони розліталися під невідворотними ударами дійсності.

Старий світогляд «валився під артилерійським вогнем». Лише вічні

цінності – любов (хоча любов до батьківщини теж поставлена під сумнів), дружба, товариство («Товариство – єдине гарне, що породила війна», – зауважує якимось Пауль) допомагають героєві, незважаючи ні на що, залишитися людиною.

Пауль – один з багатьох молодих хлопців, так само, як і він, «вирваних із ґрунту», змушених убивати собі подібних, щоб вижити. Не випадково тому замість «я» герой зазвичай вживає займенник «ми», навіть наприкінці роману, коли залишається зовсім один (як часто відбувається у творах Ремарка, Пауль протягом роману втрачає усіх своїх товаришів). Саме це «ми» дозволило сотням тисяч читачів, кинутих своїми урядами на жертвний вівтар бога війни, побачити в герої роману «На Західному фронті без змін» самих себе.

З антивоєнним духом роману «На Західному фронті без змін» тісно зв'язаний його інтернаціоналізм. Усе частіше замислюються солдати, герої роману, над тим, що (або хто) змушує їх убивати людей іншої національності. Їхнього міркування на цю тему під час суперечки, відтвореної Ремарком у дев'ятому розділі, наївні, але і вони можуть допомогти досягти істини. «Дискусія» ця виявляється підготовленим епізодом з попередньої глави, місцем дії якого є табір військовополонених.

Але справжньої кульмінації інтернаціоналістська лінія в романі досягає в одній із картин книги, що найбільше запам'ятовуються: виявившись на нічийній землі в одній вирві від снаряда наодинці з французьким солдатом, герой убиває його, і немов на кару за це виявляється змушеним

переживати разом з ним його останні години, тому що страх перед власною смертю не дозволяє йому залишити до часу вирву. На якийсь час він перестає почувати себе солдатом, мучиться, намагається чимось допомогти своїй жертві і, слухаючи передсмертні хрипи Дюваля (так звали француза), судорожно намагається розплутати усе той же клубок – зрозуміти, чому народи повинні винищувати один одного. Він навіть дає обітницю боротись проти війни, якщо залишиться живий. Щоправда, наступного дня, зустрівшись знову зі своїми однополчанами, він «протверезується» і все-таки пережите потрясіння безвісти не проходить.

«На Західному фронті без змін» ґрунтується на міцній автобіографічній основі. Ця книга Ремарка на відміну від двох перших виткана з особистого життєвого досвіду письменника. Навіть ім'я і прізвище останнього – Пауль Боймер – натякають на їхнє споріднення. Пауль – це одне з двох імен, що були дані самому Ремаркові під час хрещення. Почавши свою літературну діяльність, Еріх Пауль назвав себе Еріхом Марією (у Німеччині, як і в багатьох європейських країнах, це жіноче ім'я з євангельської легенди часто давалося і хлопчикам, але тільки як друге ім'я). А. Боймер – дівоче прізвище його бабусі за батьківською лінією.

Пауль Боймер – ровесник свого творця, що народився в Оснабрюці 22 червня 1898 року. Сторінки, присвячені першій відпустці Пауля, його перебуванню в рідному будинку, виявляють багато інших збігів у життєвому шляху обох. Небагата трудова родина Боймерів нагадує родину Ремарка. Почувши від батька, що він

візьме понаднормову роботу, Пауль говорить собі: «Я знаю, він буде різати, фальцювати і клеїти, стоячи за своїм столом до дванадцяти годин ночі», – і тут не можна не згадати, що батько самого письменника був палітурником. Ремарк «поділився» з Боймером і низкою особливостей своєї натури, свого психічного складу, наділив його глибокодумністю схильністю до самоаналізу. З юних років літературна обдарованість Ремарка суперничала в нього з талантом художника, і особливо музиканта (він співав у шкільному хорі, добре грав на фортепіано й органі, намагався писати твори для обох інструментів, давав уроки музики, пробував свої сили в музичній критиці), і до цих же трьох мистецтв схильний його молодий герой: вдома у Пауля на проніжній полиці складені малюнки і літературні спроби, а потрапивши після відпустки в табір, він, як тільки з'являється така можливість, вечорами із задоволенням грає на фортепіано в солдатському клубі.

Але насамперед автобіографічність образу Пауля Боймера позначається в його військовій «кар'єрі». Разом з іншими юнаками 1898 року народження Ремарк був призваний в армію наприкінці 1916 року зі шкільної лави (він навчався в той час у католицькій учительській семінарії). У тому ж самому році надягає солдатську шинель і недоучений гімназист Пауль Боймер. Але тут є одне істотне розходження: Боймер був у числі групи однокласників, що пішли на фронт добровільно, тоді як Ремарка мобілізували. Розходження це з'явилося не випадково. Мотив добровільництва знадобився письменникові для викриття

мілітаристського духу, що панував у школах кайзерівської Німеччини. Класний наставник Канторек (ця фігура повинна бути по праву включена в галерею образів тупих і бездушних шкільних учителів, талановито виписаних Генріхом Манном, Томасом Манном, Якобом Вассерманом, Германом Гессе й іншими німецькими критичними реалістами ХХ століття) у нескінченних промовах піддавав своїх вихованців такій систематичній «обробці», що зрештою клас не витримав і «кладом, під його командою, відправився в окружене військове управління» записуватися добровольцями. Але якщо навіть припустити, що не тільки пропаганда винна в цьому кроці однокласників, а був тут і якийсь елемент самообману і самонавіяння, то до того моменту, коли ми, знайомимося з Паулем і його фронтовими товаришами, від добровільництва не залишається і сліду. Усі вони вже давно перетворилися на гарматне м'ясо. На шляху від школи до окопів стоїть казарма, де муштрують новобранців, і її Ремарк теж зобразив на основі своїх власних спогадів. І унтер-офіцера, що трагікомічно ототожнює цю муштру, він не вигадав, а списав з того тупоумного садиста, що колись мучив у казармі його самого. Він тільки злегка змінив його прізвище, перетворивши Хіммельрайха на Хіммельштоса. Ремарк, що брав участь у боях у Франції, Фландрії і на інших ділянках Західного фронту, був поранений кілька разів. У серпні 1917 року він потрапив до лазарету у Дуйсбурзі й у листах, надісланих відтіля у свою частину фронтовим товаришам, замалював невеселі картини, що підготували ґрунт для створення через десяток років таких

епізодів роману, що запам'ятовуються, як відвідування Паулем Боймером і його друзями їхнього смертельно пораненого однокласника Франца Кеммеріха і перебування самого Боймера в польовому госпіталі, санітарному потязі і лазареті при католицькому монастирі.

Багатозначний сам заголовок книги. Зміст його розкривається в перших рядках епілогу: коли був убитий головний герой, «на усьому фронті було так тихо і спокійно, що військові повідомлення склалися з однієї тільки фрази: «На Західному фронті без змін». З легкої руки Ремарка ця перейнята гірким сарказмом формула придбала в німецькій мові характер фразеологічного обороту, подібного до російського вираження: «На Шипці все спокійно». Ємний, із глибоким підтекстом заголовок роману дозволяє читачеві розширити рамки оповіді і домислити авторські ідеї: якщо в дні, коли, з «високої» точки зору головного командування, на фронті усе залишається без змін, відбувається стільки жахливого, то що ж сказати тоді про періоди запеклих, кровопролитних боїв?

Після виходу у світ роману «На Західному фронті без змін» у квартиру, що знімав письменник у Берліні, безперервним потоком йшли листи учасників війни, що виражали йому вдячність за правдиве зображення бойні, у яку були втягнуті народи. Листи ці його хвилювали, але до слави він був разюче байдужий і, наприклад, приїжджаючи в рідний Оснабрюк, що пишався ним, намагався як можна рідше виходити з будинку. Варто сказати, що поряд з дуже великою кількістю вітальних відгуків були і різко негативні і навіть образливі. Вони виходили в першу чергу з

профашистського табору і взагалі з тих кіл, ставлення яких до війни було прямо протилежним до позиції Ремарка. Недарма брошура «Про зміст війни», випущена в Берліні того ж, 1929 року групою фашистських літераторів на чолі з Отто Штрассером, починалась підзаголовком «Відповідь Ремаркові». До лютих атак додалися дрібні уколи, спроби сатирично інтерпретувати ідеї і зміст роману. Макс Йозеф Вольф, літератор, чиє ім'я вже давно ніхто не пам'ятає, надрукував у 1930 році в Берліні плоску пародію на книгу Ремарка під видом фрагмента з роману «Під Троєю без змін», нібито написаного Емілем Маріусом Рекварком (одне зі значень німецького слова «кварк» – Quark – нісенітниця). У довершення усього популярну фігуру письменника стали оточувати різними довільними плітками. Одні запевняли, що Ремарк нібито був не рядовим, а офіцером, що він узагалі ніколи не служив в армії, а отже, і на фронті не був. Був пущений слух про його дворянське походження, а дехто стверджував, що його справжнє прізвище Крамер, досить розповсюджене в Німеччині, і що, прочитавши її справа наліво, він склав собі манірний і загадковий псевдонім.

Гоніння на книгу Ремарка відновилося під проводом майбутнього міністра пропаганди гітлерівського рейха Геббельса з новою силою в 1930 році, коли американський кінорежисер Льюїс Майлстоун, теж учасник першої світової війни, закінчив екранізацію роману. Коли

стрічка «На Західному фронті без змін», що увінчалася гучним успіхом в усьому світі, вперше демонструвалася в Берліні в Моцартівському залі, нацисти влаштували обструкцію: шпурляли в екран гнилі яблука і тухлі яйця, випускали в залі пацюків і мишей, розсипали чхальний порошок. Вони скуповували квитки на цілі сеанси і зрештою домоглися того, що в грудні 1930 року експертна кінематографічна комісія при уряді, що не чинив опору гітлерівцям, заборонила демонстрацію фільму у всій Німеччині нібито «з метою охорони суспільного порядку».

Однак роман «На Західному фронті без змін» зазнавав критики не тільки з боку реакції. Деякі представники лівих кіл, виходячи з тих у цілому справедливих розумінь, що Ремарк не розкриває соціальних коренів і причин імперіалістичних воєн, не вказує шляхів революційної боротьби з ними, а лише обмежується зображенням жахів масового кровопролиття, рішуче відмовляли цьому романові у визнанні. Вони скидали з рахунків його різючу щирість, глибину співчуття жертвам війни, насамперед «маленькій людині», безжалісною рукою кинутій в пекло. Ці критики не хотіли зрозуміти, що роман Ремарка, як писав у передмові до одного з перших радянських видань («Роман-газета» – 1930) Д. З. Мануїльський, «стане в нагоді... як книга, що будить думку і стимулює волю до боротьби з найбільшим і найактуальнішим злом нашого часу».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Ворончук А. Е.М. Ремарк Відображення життя рідного народу першої половини ХХ ст.: Розробка уроку. *Все для вчителя*. 2004, лютий (№ 4-5), С. 10-12

2. Євченко Н.В. Е.М. Ремарк. Зарубіжна література : Підручник для 11 класу / За ред. проф. О.С. Чиркова. Київ: Вежа, 2000. С. 172-180

3. Зварич В.З. Е.М. Ремарк Зарубіжна література ХХ ст. / За ред. М. І. Борецького : Підручник для 11 кл. серед. загальноосвіт. школи, ліцеїв, гімназій. Львів: Світ, 2000. 452 с.

*Стаття надійшла до редакції
17 лютого 2025 р.*

ІСТОРИЧНІ ВИМІРИ РОМАНУ МАРІЇ МАТІОС

«СОЛОДКА ДАРУСЯ»

УДК 821.161.2.09 МАТІОС

ПОХИЛЮК АНАСТАСІЯ

здобувачка вищої освіти філологічного факультету

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

(Науковий керівник: кандидат філологічних наук, доцент Яковенко Т. В.)

Abstract. *The article is devoted to the study of the historical basis of Maria Matios' novel «Sweet Darusia», the analysis of the panorama of the tragedy of the Ukrainian people depicted in it. Attention is focused on how the author herself explains the historical dimensions of the analyzed work, the reasons for addressing certain issues of the novel. Interesting is the interpretation of the author's artistic goal in the novel – the depiction of historical events through the fate of one person. The novel is analyzed through the prism of the achievements of critics and literary critics.*

Keywords: *Maria Matios' novel «Sweet Darusia», the historical basis of the work, prototypes of artistic images, features of the depiction of historical events.*

Постановка проблеми. Творчість Марії Матіос презентує сучасний стан розвитку літератури в Україні. В її доробку поєдналися традиції й новаторство. Стиль письменниці самобутній, тому дає змогу вписати її творчість у сучасний історичний, літературний та культурний контексти. Вона представлена різноманітними жанрами, які являють собою поєднання вже відомих, індивідуально інтерпретованих письменницею: новела, повість, оповідання, «гомеричний роман-симфонія», бульварний роман, психологічна повість, «драма на три життя», щоденник, «книга кулінарних рецептів», «методичка з народознавчих студій», «сімейна сага в новелах», автобіографія, роман-панорама тощо. Яскравими ознаками індивідуальної манери письма Марії Матіос, зазначає С. Жила, є «глибоке знання реалій життя і психології людини, уміння увиразнити художній світ твору буковинським колоритом, мовним багатством, містикою, споконвічними людськими проблемами» [2, с. 9]. На нашу думку, з погляду реалістичності відображення історичних подій цікавим для аналізу є роман-драма авторки «Солодка Даруся», який ми обрали за об'єкт нашого дослідження.

Стан дослідження проблеми. Роман від самого виходу друком привернув до себе увагу науковців і критиків. І досі пропонуються різні аспекти прочитання цього художнього тексту: з погляду формо-змістової єдності твору (І. Насмінчук, Г. Павлишин), поетики композиції та художньої мови роману (Н. Адамовська, Л. Кавун, В. Петриченко, О. Юрчук), відображення міфології буття західноукраїнського народу (Н. Косинська, М. Повар, К. Хижняк, М. Якубовська), розкриття його етичних домінант: понять «любов», «гріх», «спокуса» тощо. Крім того, роман «Солодка Даруся» досліджували Я. Голобородько, Т. Гребенюк, Т. Дзюба, С. Жила, І. Леонтій, І. Римарук, С. Сипливець, Б. Червак. Про творчість Марії Матіос багато пишуть тижневики «Друг читача», «Голос України», «Літературна Україна», «Дзеркало тижня» тощо.

Мета дослідження полягає в тому, щоб шляхом аналізу описати історичну основу роману-драми Марії Матіос «Солодка Даруся» та її інтерпретацію задля виявлення індивідуально-авторської мовотворчості сучасної української письменниці.

Виклад основного матеріалу. Історична проблема, на думку С. Сипливець, розуміється Марією Матіос як особливий генетичний зв'язок між мамою та її дитиною, яка бережно виношується дев'ять місяців. Також мається на увазі і генетичний, кровний зв'язок між батьком та дитиною. Також авторка таким чином подає історичні події в своїх романах як неминучі та звертає увагу на те, що сама людина обов'язково існує в тих чи тих історичних умовах, є невіддільною від

них, а тому вона не є вільною. Адже історія є страшною й жорстокою, її хід розвивається незалежно від того, що на разі відчуває людина [9, с. 12]. Отже, між історією та окремою особистістю наявний лише однобічний зв'язок: людина фізично не може та не має права впливати на хід історичних подій, не може їх змінити, переінакшити, має просто «пливти за течією» та підкорюватися тим подіям, які змусять її радіти чи й страждати водночас. Тож у творі ми можемо прочитати думки письменниці про невідворотність життєвих катаклізмів, про те, що людина нічого не може змінити у світі.

У романі «Вирвані сторінки з автобіографії» М. Матіос зазначає, що «письменникові не дуже личить самому інтерпретувати свої твори» [3]. Письменниця пояснює це тим, що для аналізу творчої діяльності письменників існують фахівці, тобто дослідники та літературознавці й читачі. А сам письменник має жити та відчувати життя, для того щоб майстерно весь свій досвід вплітати в твори та створювати особливі художні образи, які будуть змушувати читачів затамовувати подих [8, с. 29]. Незважаючи на це, у романі «Солодка Даруся» авторка подає історичні прототипи героїв, пояснює свій задум щодо написання роману. Письменниця зазначає, що своєю книгою намагалася «створити гімн людині на тлі історичної трагедії. Своєю Дарусею я шукала украдене щастя нації і шукала украдене щастя окремої людини» [3, с. 274].

Марія Матіос широко пояснює свої звернення до зображення історичності подій: «Хто не пам'ятає свого минулого, приречений переживати його знову», – сказав хтось з філософів, ніби виправдав

заглиблення авторки в історію тієї частини України, яка й тепер залишається дуже й дуже незрозумілою для багатьох тих, хто не винен у своїх незнаннях про неї. Також авторка зазначає, що заглиблюється саме в ту історію України, яка є найменш дослідженою та незрозумілою – історія Буковини. Адже описується письменницею саме той час, коли постійно змінювалася влада: «У моїх книжках є люди. Багато людей, які жили в часи постійно змінної – як електричний струм – влади, коли діяли УПА – НКВД – МГБ – «яструбки» – сексоти – провокатори – слабкі й сильні люди, негідники і порядні» [3, с. 30–32]. Марія Матіос у цьому романі звертається до сучасного читача й просить категорично не судити будь-кого, зокрема й минуле, підкреслюючи те, що ти можеш робити висновки, коли досконало будеш знати, які саме події відбувалися, тобто, що саме відбувалося в певну історичну епоху. Отже, показуючи події історії, письменниця має на меті звільнити мислення українців від стереотипності та неправди, показати справжню історію. До того ж, Марія Матіос підкреслює: «Я вдивлятимусь у пільму історії доти, поки не відчую, що запаси моїх знань і допитливості вичерпані і що більше не чую відлуння з того боку, де мій читач» [3, с. 357–358]. Її твори та герої в них – це не тільки саме описані люди й сім'ї, це тисячі та мільйони таких самих обездолених по всій території Буковини, це люди, яких безжально та нещадно зламала історія. У книжках письменниці здається більше правдивої історії, що дає змогу реально осягнути минулі події, адже авторка часто висвітлює взагалі невідомі історичні факти.

Письменниця показує історичні події свого рідного села. Вона добре знається на цьому питанні, тому що особисто досліджувала історію свого роду та історію всієї місцевості: «Отже, «ми» дуже старі – нам 2011 року виповниться «гарантованих 510 років. Історію своєї родини я знаю до 1790 року. Отже, «нам» – Матіосам – також, дай Боже, кожному: 220 років» [3, с. 35]. Отже, зважаючи на те, що Марія Матіос компетентна в цьому питанні історії свого рідного краю, читачеві випадає гарна нагода читати роман «Солодка Даруся» та бачити історичні події крізь призму очевидців, а не через заангажовані владою підручники.

Письменниця має ще одну творчу мету, яку окреслює так: «Опісля багатьох оголених «білих» (а швидше чорних) плям учорашнього, здається, важко знайти те, що приголомшувало б». Але вона не хоче приголомшувати читача кількістю гнітючих історичних подій. Вона скоріш має ціль зрозуміти та донести до нас механізм того процесу, який в кінцевому результаті призвів до того, що діти землі посварилися з землею [3, с. 100].

Марія Матіос пояснює своє звернення до історичної проблематики. У виступі після прем'єри вистави «Солодка Даруся» авторка говорила про безжальність історії, яка «суворо молотить майже кожному людину». Та хтось має говорити про цей біль. Тому історії, розказані авторкою, критики часто називають передінфарктними. Також письменниця зазначає, що істинність життя людина може пізнати лише через цей біль та страждання. Але без страждань і болю людині не можуть відкритись істини життя. Тому що

загадки минулого пізнаються через історії окремих людей. «В Україні безсовісні політики так лукаво погарцювали по історії, що може, прийшов час на пальцях, на мигах, по складах, отак, як ця Даруся, розказувати, що ж з нами було, щоб зрозуміти глибини наших національних потрясінь» [3, с. 274]. Очевидно, що історія родини Дарусі не є особливою, що таких родин було багато й не лише на території Буковини.

У романі «Солодка Даруся» письменниця широко розкриває трагедію сім'ї Ілашуків – Михайла, його дружини Матронки та дочки Дарусі. Ця родина уособлює в собі трагедію всього буковинського народу, який страждав дуже багато років, боявся нормально жити, терпів усі муки. Окупанти постійно змушували жити цей народ не так, як вони хотіли. Їм доводилося проти власної волі виконувати накази інших, люди думали, що така поведінка врятує їхні родини, інші не змогли витримати такого натиску та знущань та часто вкорочували собі віку, третіх знищували фізично й морально. Про всі ці події описано в третій частині твору: «Час від часу [майор Дідушенко] налітав у село, як фурія, – і разом з ним зникало кілька людей незалежно від статі, майнового стану і віку. Дехто вертався з перебитими чи полонаними пальцями, або припеченою шкірою, багато – не вернулося досі. А хто вертався – йому заціплювало рот» [1].

Даючи інтерв'ю газеті «Високий замок» М. Матіос казала про те, що наразі велика кількість людей прагне віднайти відповіді на нагальні питання сьогодення в минулому, навіть у минулому не свого рідного краю, не

держави, а в приватній історії. Тому що життя людини є багатовимірним. Історія пишеться багатьма людьми, великою кількістю різних слів, часто помічаємо, що всі ці слова однозначно трактуються, як щось суцільно добре або погане. Історію намагаються чітко розмежувати на «чорну та білу», а чітко розмежованим може бути лише «добро та зло». Марія Матіос наголошує на тому, що ті історичні події, які відбуваються поруч з нами кожного дня, отут і зараз, не трактуються однозначно й не можуть бути так трактовані, як це робила ідеологія Радянського Союзу [4]. Отже, письменниця прагне показати правдиву історію Західної України, витіснити з розуміння людей поняття «однозначності» історії.

Авторка зауважує, що батько розповів їй про Івана Цвичка, який дійсно існував, вже після друку першої редакції роману, а вже потім авторка почала досліджувати життя цієї людини [3, с. 268]. Вона зазначає, що «...справжній Іван Цвичок, про якого я в «Солодкій Дарусі» написала як про людину мало не «перекотипільну», мав судьбу дещо відмінну від книжної. На те він і художній образ, – крізь контури якого проступає узагальнене» [3, с. 269]. За дослідженням письменниці, Іван Цвичок не мав батька та в документах був записаний як Яремчук Іван Марійович, хоча це ім'я мало хто знав, тому що все життя ця людина мала прізвисько Цвичок. Письменниця стверджує, що «Іван від природи був дещо дивакуватим, сказати би по-сільському, недорікуватим, як на перший погляд, мав мовні вади» [3, с. 271]. Реальний Іван, як і його літературний прототип, робив дримби, навіть сконструював з металобрухту

мотоцикл. Вигаданий та реальний Івани подібні у своєму прагненні до публічного коментування: «...дехто й тепер не витримує, як не витримував з устиду Іванових коментарів. То й виходить з автобусу доточно» [3, с. 273]. Люди в романі «Солодка Даруся» без зайвих лестощів відзивалися про нього. Казали, що він дуже дурний та може сказати щось несутрадне, що негайно хочеться піти геть. Також зазначається, що він не вмів себе поводити з дівчатами і ті намагалися завжди уникати зустрічі з Іваном. Отже, слова в устах Івана, як реального, так і літературного, були не дуже розумними, хоча він не використовував їх задля розваги.

У «Вирваних сторінках з автобіографії» авторка також розповідає читачам, звідки вона черпає сюжети та образи. Зазначає, що все це береться звичайно з життя, але зображується трохи художньо переінакшене життя: змінюються імена, назви населених пунктів, природа, авторка домислює деталі. Вигадана Марією Матіос Даруся справді існує, вміє розмовляти, має дітей та онуків. І насправді вже ніхто не пам'ятає ту історію та з ким такий жах трапився. Авторка, знаючи цю історію, не може собі дозволити, написавши про це, зашкодити людині, ні тій, яка розповіла цю історію, ні тій, про кого вона. Отже, історія та герої в романі «Солодка Даруся» не є штучно створеними, а постають правдивими. Тому можна стверджувати, що авторка правильно та влучно характеризує сама себе, говорячи, що вона з ранами на серці відкриває маски з життя людей та з історії, спочатку ранячи себе, а потім свого читача [3, с. 329].

У романі образ Дарусі оцінюється Марією Матіос у суспільному контексті. З прочитаного ми розуміємо, що головна героїня тривалий час була позбавлена голосу саме через нещадні сторінки історії та безжалісних людей. Але в час сильних душевних переживань, сильного сердечного піднесення вона все ж таки вимовляє оте єдине слово до чоловіка, якого обрала: «Згодом, ненавмисно вражена в саме серце, Даруся заговорила... востаннє, навіки поховавши невинувдані надії на своє маленьке – людське – щастя» [6]. Письменниця також каже, що коли писала цю книгу, навіть не сподівалася на те, що побита долею та людьми дівчина дуже швидко стане метафорою для всієї країни. Марія Матіос порівнює свою Дарусю з Україною – вони обидві були багато разів обдурені, але в час прозріння та злету відваги Даруся змогла сказати «Так»! тому чоловікові, який нарешті зміг стати для неї близьким, котрий доторкнувся до самої глибини її душі [7, с. 2].

Письменниця обирає загалом жінок як головних героїнь своїх романів, захоплюється цими постатями. Критики, літературознавці та українська преса стверджують, що Марія Матіос є послідовним дослідником того, як жіноча свідомість змінюється в жахливих тоталітарних умовах. Сама ж письменниця вважає, що репресовану людину реабілітувати набагато легше, аніж репресовану свідомість, незважаючи навіть на всі умови, які сприяють цій реабілітації. Але, з іншого боку, авторка своїми творами прагне довести, що саме жіночу свідомість, а не її фізичне тіло репресувати взагалі майже неможливо. Тоталітарний пресинг не може цілком вплинути на свідомість жінки, через те,

що вона набагато більше здатна відповідати за своє життя, ніж чоловік. Жінка дає життя і саме тому, їй важче позбутися власного життя, бо вона є оберегом для іншого [5]. Авторка вважає, що саме доля жінки тісно пов'язана з долею нації, що історія завжди залишала свій відбиток на жінках. Письменниця часто звертається до теми жіночої самотності, ця тема є однією з найулюбленіших у Марії Матіос. У різних її творах читач зустрічається з різними формами й видами самотності [6, с. 31].

У романі письменниця прагнула по-своєму показати історичні події Галичини та Буковини періоду 30–70-х років ХХ ст. Марія Матіос переконує свого читача в тому, що всі події відбуваються внаслідок якихось історичних та соціальних перипетій [11, с. 299]. Авторка зауважує, що прагне привернути увагу до української історії. Саме тому вона використовує історичні виміри в романі, адже відчуття духовності, історичної пам'яті є характерною рисою ментальності українців.

Письменниця не подає у творі однозначного коментаря до історичних подій, але стверджує, що саме жіночі

образи, в даному випадку, є трансляторами історичних подій.

У романі «Солодка Даруся» авторка вдало з'єднує специфічний колорит Західної України, міфологічні образи та сюжети з реальними історичними подіями. Тут можна простежити концептуальну «зануреність» в історію країни. Р. Харчук зазначає: «Саме завдяки українській історії, яка є об'єднуючим чинником нації, Марія Матіос перетворюється на письменницю загальнонаціональну» [10, с. 54]. Крізь призму життя звичайних селян, насамперед, крізь призму жіночих доль, спотворених війнами та історичними катаклізмами, що випробовують їхні характери, письменниця розповідає про історію України.

Висновки. Підсумовуючи, зазначимо, що, звертаючись до історичного тла в романі, письменниця має на меті звільнити мислення українців від стереотипності та неправди, показати справжню історію, адже вона особисто вивчала минуле рідного краю. Історичні події в романі Марії Матіос більше співвідносяться з жіночими образами, тому що доля жінки тісно пов'язана з долею нації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Вірич О. Екзистенціал самотності в романі М. Матіос «Солодка Даруся». *Науковий вісник МДУ ім. В. Сухомлинського* : зб. наук. пр. 2012. Вип. 4.9. С. 30–38.
2. Жила С. Трагедія адекватна історії: роман Марії Матіос «Солодка Даруся». *Українська література в загальноосвітній школі*. 2007. № 3. С. 6–12.
3. Матіос М. Вирвані сторінки з автобіографії. Львів : ЛА Піраміда, 2011. 368 с.
4. Матіос М. В Україні мільйони чоловіків, але вони якісь такі малолітні. URL:: <http://archive.wz.lviv.ua/articlec/44607> (дата звернення 08.06.2024).
5. Матіос М. Історія завжди ошукує совісних людей. URL: <http://www.maiamatioc.com.ua> (дата звернення 08.06.2024).

6. Матіос М. Солодка Даруся. URL: <http://h.ua/etory/215902> (дата звернення 08.06.2024).
7. Матіос М. Тільки правди! Невиголошена промова Лауреата Національної премії Тараса Шевченка під час вручення відзнаки. *Літературна Україна*. 2005. 17 березня. С. 2.
8. Пахльовська О. Українські шістдесятники: філософія бунту. *Сучасність*. 2000. №4 (квітень). С. 65–84.
9. Роман М. Матіос «Солодка Даруся» в культурному й мистецькому параметрах. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=77eWrn-pyb8> (дата звернення: 08.06.2024).
10. Харчук Р. Б. Сучасна українська проза : постмодерний період : навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія», 2008. 248 с.
11. Шукай О. Жіночий образ як інтерпретаційна модель подій національної історії (на прикладі роману Марії Матіос «Солодка Даруся»). URL: <http://litzbirnyk.com.ua/wp-content/uploads/2017/01/59.18.16.pdf> (дата звернення 08.06.2024).

*Стаття надійшла до редакції
02 грудня 2024 р.*

**СЦЕНАРІЙ ВИХОВНОГО ЗАХОДУ
«В ЄДНОСТІ СИЛА НАРОДУ» (ДО ДНЯ СОБОРНОСТІ УКРАЇНИ)**

УДК 378.093.2.015.31:172.15

СВИНАРЧУК ВАЛЕНТИН

викладач «Захисту України»

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Мета: виховання національної свідомості студентської молоді та людської гідності, відродження паростків духовності, формування рис громадянина української держави; поглиблення знань про історичний факт злуки українського народу, його значення; пробудження інтересу до поглибленого вивчення історії та культурних надбань українського народу; виховання глибокої поваги та любові до Батьківщини.



Захід проводиться в актовій залі, прикрашеному українською атрибутикою.

У центрі сцени розміщено державні символи України

Запрошені гості: ветерани, учасники бойових дій, військовослужбовці ЗСУ.

День Соборності – це одна з найважливіших і значущих дат в історії нашої країни. Як відзначити це свято інформативно, цікаво та захопливо? Я підготував декілька ідей, які здивують і зацікавлять навіть найвибагливіших здобувачів освіти та перетворять вивчення історичних подій на захопливу подорож у часі. Сучасний виховний захід чи виховна

година, присвячені Дню Соборності України, **мають закріпити в здобувачів освіти розуміння своєї ідентичності,**

“Варто наголошувати на важливості національного єднання і додати трохи емоційного бекграунду. Розповісти учням, що до підписання Четвертого універсалу та проголошення Акта злуки, українські землі не перебували в складі єдиної незалежної держави.

На той час один український народ був розділений між російською та Австро-Угорською імперіями. І в 1919 році, в умовах війни, коли на нас нападають з усіх боків, українці розуміють, що їм таки потрібно об'єднатися. Це об'єднання стало

важливим для нашого народу, адже заклало основи нашої ідентичності. А саме поняття “соборність” означає єдність у рамках однієї держави

Соборність – це ключовий аспект усвідомлення українцями заходу України та Наддніпрянщини того, що вони мають спільну ідентичність, мову, культуру, історію та політичні традиції. *“Тоді наш народ зрозумів, що не зважаючи на те, під контролем яких держав ми перебуваємо та на яких територіях, ми є один народ – українці”, –*

“Однині воєдино зливаються століттями одірвані одна від одної частини єдиної України – Західно-Українська Народна Республіка (Галичина, Буковина й Угорська Русь) і Наддніпрянська Велика Україна. Здійснилися віковічні мрії, якими жили й за які умирали кращі сини України. Однині є єдина незалежна Українська Народна Республіка”,

– йдеться в Універсалі Директорії УНР від 22 січня 1919 року.

Також Владислав Штегельський додав, що День Соборності дає розуміння і державотворчої традиції України.

“Іноді комусь може здатися, що Україна здобула незалежність лише в 1991 році. Але важливо розуміти, що Українська держава існувала ще за 73 роки до цього, коли було підписано IV Універсал. І не СРСР подарував нам державність, не він об’єднав Схід та Захід, а українці з власної волі об’єдналися ще в 1919 році.

Отож підсумовуючи вище сказане словами Богдана Хмельницького-Гетьмана Війська Запоріжського, наша сила у єдності народу.

«Ніхто не уникне своєї долі, а наша доля –жити з оголеною шаблею.»

Ведучий викладач: Доброго дня, шановні гості, здобувачі освіти, колеги.

22 січня 2025 року Україна відзначила 108-річницю об’єднання своїх східних та західних земель.

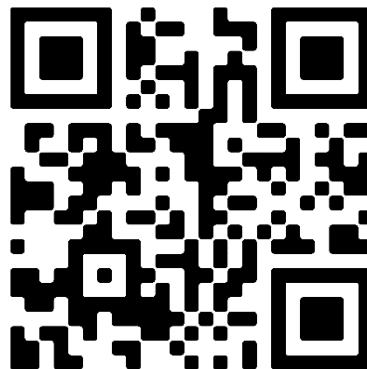
Цю дату прийнято називати **Днем Соборності України** — святом, що відзначається щороку 22 січня в день проголошення Акту возз’єднання Української Народної Республіки й Західноукраїнської Народної Республіки, що відбулося в 1919 році.

У тяжкій і тривалій боротьбі за національне визволення, утвердження власної державності наш народ не раз переживав як гіркі, так і радісні події. Одна з таких сторінок нашого минулого – боротьба українського народу за соборність своїх земель. Давайте, на ці 40 хв. поринемо у сторінки минулого і згадаємо, як відбувалось возз’єднання українських земель, адже у народі кажуть: «Хто не знає свого минулого, той не вартий майбутнього, хто не відає про славу своїх предків, той сам не вартий пошани».

Урочисте зібрання з нагоди Дня Соборності України оголошується відкритим.

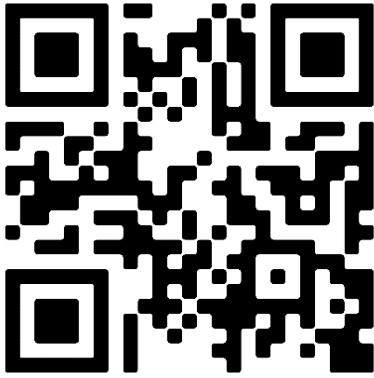
(Звучить «Гімн України»)

На щастя, в арівах Держкіно збереглися



документальні відеосвідчення цих подій. Увага на екрани.

**(Перегляд відеофрагменту документального фільму
«Акт Злуки УНР і ЗУНР»)**



Доброю традицією у святкуванні Дня Соборності та Свободи України є живий ланцюг, у якому проявляється єдність Українського народу. Ця акція стала однією з найяскравіших подій під час руху за відродження незалежної соборної демократичної України та утвердження національної ідеї.

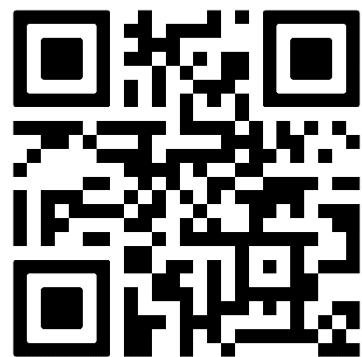
Патріотичні сили в передчутті розпаду СРСР згуртувалися й 21 січня 1990 р. організували «живий ланцюг» між Києвом і Львовом як символ духовної єдності людей східних і західних земель України, як запорука існування єдиної, соборної України. Від 1 до 3 мільйонів людей, узявшись за руки, створили на дорогах і шосе безперервний ланцюг, протяжністю понад 500 кілометрів.

Ця громадсько-політична акція засвідчила готовність українців до відстоювання своїх національних ідеалів, які були проголошені ще в 1919 р. Вони увінчався проголошенням в липні 1990 року суверенітету України. Врешті в 1991 році національно-демократичний рух скористався політичною ситуацією, яка склалася в Україні після спроби перевороту в серпні 1991 року, поставив на голосування і отримав потрібну кількість голосів для проголошення незалежності 24 серпня 1991 року.

Через це абсолютно логічним і правильним є те, що українська держава, яка постала в 1991 році, робить це свято державним і намагається звернути на нього увагу теперішніх громадян України.

У кінці 2000-х рр. почала відроджуватись традиція створення «живих ланцюгів», що символізують єдність українського народу. З 2008 року в Києві такі «ланцюги» утворюють щорічно на мосту Патона, таким чином символічно об'єднують правий та лівий береги Дніпра.

(Перегляд відеофрагменту «Живий ланцюг на мосту Патона»)



Майже 32 роки ми живемо на вільній землі, працюємо на користь незалежної держави. Про це мріяв, за це боровся та сьогодні бореться наш нескорений народ.

Віримо, що територіальна цілісність України, скріплена кров'ю мільйонів незламних борців, навіки залишатиметься непорушною. Маємо бути свідомі того, що лише в єдності дій та соборності душ можемо досягти величної мети – побудови

економічно й духовно багатой, вільної й демократичної України, якою пишатимуться наші нащадки.

Здавалося б, нарешті ми отримали те, заради чого сотні років відчайдушно боролися й гинули мільйони наших предків, щоб отримати таку бажану свободу, коли вже жодна з країн світу не може нам диктувати свої правила. І сьогодні їй знову доводиться боротися за свою єдність, волю, правду. Наша держава опинилася сам-на-сам зі складними проблемами, які мусить вирішувати не хто інший, як її народ.

(демонструється однойменний кліп)

Більше півстоліття тому відомий український поет Дмитро Чередниченко написав чудовий вірш «Єдина Україна», актуально звучить він і сьогодні

(читає вірш ведучий)

Нехай ніхто не половинить,
Твоїх земель не розтинає,
Бо ти єдина, Україно,



Бо ти на всіх у нас одна.
Одна від Заходу й до Сходу
Володарка земель і вод –
Ніхто не ділить хай народу,
Бо не поділиться народ.
І козаки, й стрільці січові
За тебе гинули в полях.
У небесах сузір'я Лева
Нам світить на Чумацький Шлях
Стражденна чаєчко-небого,
Єдині два твої крила.
Виходим, нене, у дорогу,
Аби ти вільною була.
Нехай ніхто не половинить
Твоїх земель, не розтина,
Бо ти єдина, Україно,
Бо ти на світі в нас одна.
ГОСТІ;

концертна бригада Центру військово-музичного мистецтва Повітряних Сил Збройних Сил України.

Кровоточать рани наших сердець. Не висихають сльози на очах матерів, сини яких захищають єдність і незалежність рідної землі.

(Звучить тихо пісня «Плине кача». На її тлі далі звучать слова ведучих).

Але захист Батьківщини – це не тільки мужність, не тільки відданість, це ще і смерть.



Вшануймо хвилиною мовчання пам'ять усіх борців за свободу ,незалежність і територіальну цілісність нашої України.

Людської пам'яті свіча хай запалає,
Коли життя знов набирає силу.
В ім'я народу хай вона палає
За муки, за життя і за могили .
Хай вдячна пам'ять наша звеличає.
Хвилина мовчання (відео)



Прошу сідати.

Ми маємо бути свідомі того, що лише в єдності дій та соборності душ можемо досягти величної мети – побудови економічно й духовно багатой, вільної демократичної України, якою пишатимуться наші нащадки.

Віримо, що територіальна цілісність України, скріплена кров'ю мільйонів незламних борців, навіки залишатиметься непорушною. Плекаймо все, що працює на ідею загальнонаціональної єдності.

Соборність – це символ. Символ боротьби за волю, порозуміння між людьми і частинка надії та віри у світле майбутнє.

Тож вірте в майбутнє нашої великої родини, що зветься Україною, навіки й назавжди.

До вашої уваги концертна бригада Центру військово-музичного мистецтва Повітряних Сил Збройних Сил України.

Наш захід підійшов до завершення. Сердечно бажаємо вам міцного здоров'я, щастя, добра, миру, злагоди і глибокої віри у гідне майбутнє України!

- Слава Україні!
- Героям слава
- Слава наці!
- Смерть ворогам!
- Україна – понад усе!



- **Україна. Тарас Петриненко.**

**КРЕДИТИ СТИМУЛЮЮТЬ ЗРОСТАННЯ ЕКОНОМІКИ, АЛЕ
ПРИЗВОДЯТЬ ДО БОРГІВ.
ЯК ВИНИКАЮТЬ ВЕЛИКІ БОРГОВІ КРИЗИ?**

УДК 336.77

КОРНІЮК СНІЖАНА

викладач фінансово-економічних дисциплін

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Вступ. У сучасній науковій літературі відслідковується суперечка щодо визначення сутності й природи криз у розвитку економічної системи. Існувала точка зору, що кризи є характерною рисою капіталістичного способу виробництва і повинні бути відсутні за соціалістичного ладу [1]. У минулому існували навіть такі теоретичні концепції, що обґрунтовували неможливість виникнення криз при соціалізмі, а існуючі проблеми забезпечення стабільного розвитку пояснювали тільки «труднощами зростання». Держава, втручаючись в економіку того чи іншого підприємства, не допускала та й не могла допустити банкрутства (не існувало навіть такого поняття) [2]. Проте практика суспільного та економічного розвитку в усі періоди історії свідчить, що криз уникати поки не вдіється, це обумовлює важливість та актуальність своєчасного розпізнавання криз, розуміння їх сутності та виявлення симптомів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема виникнення економічних криз є предметом дослідження багатьох учених. Кризу розглядати як закономірне явище, як обов'язковий атрибут розвитку економічної системи Дж. М. Кейнс, М. Кондратьєв, П. Самуельсон, М. Туган-Барановський, Р. Дж. Хоутрі, Й. Шумпетер та ін. Фундаментальні

праці з виявлення природи сучасних криз та пошуку ефективного інструментарію їх запобігання в економіці розвинених країн не втрачають своєї актуальності, це дослідження таких видатних учених, як: Дж. Тобін, К. Ерроу, Дж. Штігліц, Ф. Кідланд та Е. Прескот. Серед вітчизняних учених, які займалися дослідженням цієї проблематики та зробили суттєвий внесок у вирішення окремих її аспектів, варто відмітити В. Гейця, Є. Перепьолкіна, А. Гончарука, Д. Лук'яненка, В. Василенка, Л. Дмитриченко, а серед російських учених-економістів – В. Іноземцева, Є. Балацького, С. Глазьева, С. Меньшикова, Ю. Яковця та ін. Останнім часом велика увага приділяється розмежуванню зовнішніх і внутрішніх причин циклічності ринкової економіки, а також визначенню ролі держави в антикризовому регулюванні.

Актуальність дослідження. Сучасна світова фінансова система є складним динамічним механізмом, стабільне функціонування якого є необхідною умовою розвитку як національних економік, так і світового господарства в цілому. Водночас, світова фінансова система може бути небезпечним джерелом виникнення шоків та потрясінь. Історичний розвиток світового господарства зазнав впливу такого явища, як світові фінансові кризи. Вони еволюціонували та трансформувалися

разом із розвитком світової економіки, процесів інтеграції та глобалізації [6]. Постійний динамічний розвиток міжнародних економічних відносин обумовлює зростання швидкості розповсюдження та підвищення складності подолання наслідків фінансових криз. Вони перетинають кордони національних економік та набувають світових масштабів, виникають все частіше і набувають все більш руйнівних наслідків. Подальша фінансова глобалізація сприяє поширенню періодів світової фінансової нестабільності, що обумовлює необхідність їх постійного моніторингу, системного вивчення та аналізу.

Мета та задачі дослідження. Метою дослідження є розвиток теоретичних основ дослідження причин світових фінансових криз та шляхів виходу з них.

Виклад основного матеріалу. У сучасному розумінні криза (від грец. *krisis* – вихід, закінчення, суд і вище справедливе покарання) – це крайнє загострення протиріч у соціально-економічній системі, що загрожує її життєстійкості в навколишнім середовищі [4]. Криза порушує стійкість системи, при цьому радикальним чином її оновлюючи. Стабільний стан і криза виступають постійними антагонізмами в розвитку будь-якої системи, при цьому очисна сила кризи потрібна системі не менше, ніж стабільне існування. Ці дві сторони (криза і стабільність) не можуть існувати одне без одного, це свого роду закон єдності й боротьби протилежностей (оскільки без боротьби – немає й розвитку).

Світова фінансова криза охоплює фінансові ринки, грошовий обіг та кредит, міжнародні фінанси та

проявляється через стрімке зростання процентів, боргів, скорочення кредитів, масштабне падіння курсу цінних паперів, масові збитки на ринку деривативів, неконтрольоване падіння курсів національних валют [3].

Кредити дають можливість купувати речі, які ми не можемо собі дозволити. Водночас, беручи гроші в борг, ми позичаємо в себе ж, адже потім їх потрібно повернути з відсотками. Іноді доводиться навіть брати додаткові позики, щоб виплатити попередні, і борг зростає, бо підвищуються відсотки за обслуговування запозичень.

На рівні країн цей механізм працює схоже: маса боргів, які неможливо обслуговувати й повертати, провокує великі кризи. Як саме вони виникають та як руйнують економіки цілих країн — розповідає у своїй книзі *Big Debt Crises* американський фінансист і засновник інвест-компанії Bridgewater Associates Рей Даліо [5].

Книга Даліо працює як хороше застереження від збільшення кредитного ліміту на картці. Загалом після неї зникає будь-яке бажання брати кредит.

Як приватні позики в розвинених країнах призводять до фінансового краху та як держави вибиралися з боргових ям?

Як виникають великі боргові кризи. Усі подібні кризи в історії відбувалися за схожим сценарієм: спершу економіка країни була на підйомі, що стимулювало людей брати більше позик. Згодом борги ставали непомірно великими, і їх було неможливо обслуговувати. Це врешті й призводило до криз, які нереально розв'язати без втручання уряду і центральних банків.

Ось як Рей Даліо описує етапи боргових криз:

Зростання боргів. Люди та компанії починають багато позичати, щоб витратити більше, ніж заробляють. Позики стимулюють економіку: зростають доходи, ціни на активи (як-от нерухомість або акції) і рівень життя.

Перегрів, або бульбашка. На цьому етапі борги стають завеликими. Позичальники мають багато витратити, аби погасити відсотки, а нові позики стають дедалі дорожчими через високі відсоткові ставки.

Пік кризи. Нові кредити вже брати не можна, і є суттєві проблеми з погашенням старих боргів. Тоді ж зазвичай активи знецінюються, в населення знижуються доходи.

Скорочення витрат. Позичальники вимушені скорочувати витрати, щоби повернути борги. Ситуація погіршується: доходи населення продовжують падати, робочі місця скорочуються, бо всі починають економити. Відтак зменшуються доходи, зростає рівень безробіття, економіка спадає в рецесію.

Подолання кризи. Якщо уряди та центральні банки докладуть зусиль. Можливі кроки — зниження відсоткових ставок, додрук грошей (обмежено, щоб запобігти інфляції), допомога фінансовим організаціям, які межують із банкрутством [5].

Висновки. Отже, до визначення поняття кризи слід підходити, враховуючи не тільки наявні негативні наслідки, але й з позитивних причинно-наслідкових зв'язків. Запобігання кризи можливе лише шляхом подолання низки її соціально-економічних причин і передумов, що реалізується, зокрема, через усвідомлення негативного впливу ігнорування об'єктивних економічних законів, негативних наслідків надмірної суб'єктивізації економічних відносин.

Як показує досвід, кризи, як правило, можна передбачити, очікувати, а при бажанні й викликати; кризи можна прискорювати, випереджати, відсувати (запобігати), тобто кризові процеси певною мірою можуть бути керованими; також до криз можна й необхідно готуватися. Ефективне управління здатне прискорити вихід з кризи та мінімізувати її наслідки.

Тривалість і глибина кризи є наслідком помилок в антикризовому управлінні, свідомих деструктивних дій керівників або нерозуміння ними причин, характеру й можливих наслідків кризи. І, відповідно, можна припустити, що в майбутньому вдасться взагалі виключити кризи з розвитку соціально-економічних систем.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Василенко В. О. Антикризове управління підприємством : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.]. Київ: ЦУЛ, 2013. 504 с.
2. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством : підруч. Київ: КНТЕУ, 2015. 824 с.
3. Макроекономіка : підруч. / за ред. В. Д. Базилевича. Київ: Знання, 2018. 743 с.
4. Міждисциплінарний словник з менеджменту : навч. посіб. / за ред. Д. М. Черваньова, О. І. Жилінської. Київ: Нічлава, 2021. 624 с.

5. Сватенко laba.ua: веб-сайт. Найцікавіше з книги Рея Даліо Big Debt Crises. URL: <https://laba.ua/blog/4280-yak-vynykayut-velyki-borgovi-kryzy> (дата звернення: 11.10.2024).

6. Терещенко О. О. Фінансова санація та банкрутство підприємств : навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2020. 412 с.

СВІНГ ЯК СТИЛЬ ОРКЕСТРОВОГО ДЖАЗУ

УДК 78.036.9+785.11

СТЕПОВА АЛЛА

*старший викладач факультету дошкільної освіти та музичного мистецтва
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»*

Анотація. У статті досліджено стиль свінг як один із ключових напрямів оркестрового джазу ХХ століття. Розглянуто історичні передумови його виникнення, основні ритмічні та гармонічні особливості, а також вплив на подальший розвиток музики. Проаналізовано діяльність провідних представників свінгу та їхній внесок у формування популярної музичної культури. Висвітлено значення свінгу як соціокультурного явища та його сучасні прояви.

Ключові слова: свінг, оркестровий джаз, біг-бенд, ритм, гармонія, імпровізація, джазові оркестри.

Постановка проблеми. Свінг як музичний стиль відіграв важливу роль у формуванні джазової традиції та популярної музики ХХ століття. Його ритмічні, гармонічні та виконавські особливості вплинули на розвиток багатьох жанрів, проте залишаються недостатньо дослідженими у контексті сучасної музичної культури. Незважаючи на спад популярності після 1940-х років, свінг продовжує впливати на сучасну музику та виконавські практики. Дослідження цього стилю дозволяє глибше зрозуміти процеси, що відбувалися у музичному мистецтві минулого століття, та визначити його роль у сучасному культурному середовищі.

Аналіз наукових джерел. Наукові дослідження з теми свінгу охоплюють широкий спектр питань, зокрема його

історичний розвиток, ритмічні та гармонічні особливості, вплив на подальші музичні напрями. Роботи таких авторів, як Марк Грідлі, Джонатан Росс, Скотт Деврьєс, висвітлюють питання еволюції джазу та специфіки свінгової музики. Зокрема, дослідження ритміки свінгу, представлене в працях Леонарда Ратнера та Генрі Мартіна, демонструє його відмінності від інших джазових стилів. Аналіз соціокультурних аспектів, здійснений у працях Теда Джойа та Еріха Хоенбергера, дозволяє краще зрозуміти вплив економічних та соціальних змін на розвиток свінгу.

Мета статті. Метою статті є аналіз особливостей свінгу як самостійного музичного стилю, його історичного становлення, характерних ритмічних та гармонічних рис, а також впливу на подальший розвиток музичної культури.

Дослідження цієї теми забезпечує краще розуміння джазових традицій, їхньої ролі в популярній музиці та значення свінгу для сучасної виконавської практики.

Виклад основного матеріалу. 1929 початок 30-х років – час так званої Великої депресії, загальносвітової економічної кризи, що спіткала країни Америки та Західної Європи. Обвал акцій і знецінення грошей, буквально за кілька днів перетворив забезпечених людей в жебрацький клас. Коли Велика депресія вразила Америку, вся музична індустрія була зруйнована.

Щоб дозволити людям забути про свої фінансові клопоти, на музичну арену виходить новий стиль, який розпочав еру свінгу та повального захоплення великими оркестрами - біг-бендами.

Звідки ж бере початок назва даного стилю? Соціальні та економічні проблеми американців 30-х років, зумовили потребу відмовлятися від старих шаблонів, вимагали нових фарб і чуттів. Тому й набридле жаргонне слівце «джаз», було вирішено змінити на інше, а новий напрямок джазу піднести під терміном — «свінг», що з англійської означає «похитування». Саме таким словом у 1911 році охарактеризували танець "Texas Tommy", під час якого партнер «розкручував, хилитав» партнерку. Отже Свінг - це різновид ритмічної музики в жанрі джазу, яка стала популярною в тридцяті роки і тривала до сорокових років.

Власники танцзалів, кафе, ресторанів і кабачків вимагали енергійної і мелодійної музики, тривала імпровізація не віталась, так як під таку музику танцювати було незручно. Тому музика свінгу стала відображенням тогочасних вимог та вподобань публіки. Він став

ритмічним стилем джазу, який змушував слухача гойдатися. І хоча до того джаз був приємний для слуху і дуже розслаблюючий, саме епоха свінгів перетворила його на стукіт музики, який змушував виходити на танцювальний майданчик, щоб танцювати та рухатись. Ця музика несвідомо була здатна викликати рух ногою або погойдування головою в такт, а самих джазменів просто таки «ламали на сцені» від захоплення грою та ритмом.

Саме ритм несе в свінгу значну роль. Опора його покладається на поліритмію, де акцент робиться off-beat (поза ритмом) чи на слабку долю в музиці, тим самим добиваючись «свінгового відчуття» та ефекту похитування.

Важливим фактором у виконанні свінгових творів є розходження між фіксованими у нотному записі ритмічними малюнками і реальним звучанням. Одними з таких ритмічних малюнків, які відіграють важливу роль у свінгуванні, є інтерпретація восьмих нот восьмими тріолями (пунктирним ритмом). Якщо в класичній музиці восьмі ноти розподіляються точно по долях до тактового розміру, то в джазових творах цього правила не дотримуються. Більшість композиторів, при написанні таких творів, розраховують на власну інтуїцію і досвід виконавців.

Характерною ознакою свінгу є відтворення акцентів, які застосовуються всередині фраз, оркестрових рифах, туті. Широко вживаним є прийом неспівпадіння акцентів мелодичної та ритмічної ліній (джазова поліметрія), лігування слабких долей із сильними та їх акцентування.

Важливим ритмічним елементом свінгу є і синкопування. Зазвичай у

джазових творах синкопа виконується по-особливому – з прискоренням, зменшенням тривалості або заповільненням, збільшенням тривалості однієї ноти за рахунок іншої.

Темп свінгу може бути як дуже повільним, так і дуже швидким. Також однією з головних форм втілення свінгу стала імпровізація соліста на фоні підготовленого і досить складного акомпанементу. Цей стиль вимагав від музикантів гарної техніки, знання гармонії і принципів музичної організації.

Відкриття клубів, танцювальних і концертних залів, де люди можуть повеселитися і провести час, зіграло свою роль в появі спочатку невеликих ансамблів комбо - до дев'яти музикантів і, потім, великих танцювальних оркестрів - біг-бендів, що склалися з 10-20 виконавців. Це також причина, чому епоху свінгів також називають епохою біг-бендів. Найбільш характерний його інструментарій: ведуча секція – 3-5 труби, 3-5 тромбонів, група саксофонів, включаючи кларнет; ритм секція – фортепіано, гітара, контрабас та ударні інструменти. Барабанщик, піаніст та контрабасист забезпечували чіткий ритмічний малюнок композиції, а музиканти, які грали на духових, вільно імпровізували по черзі.

Великі оркестри полюбилися публіці, а нова подача джазової музики мала приголомшливий успіх. Бенди стали писати аранжування, продумувати шоу програми, які в першу чергу були орієнтовані на великі зали і звичайно ж танцюристів. Завдячуючи свінгу джаз став найпопулярнішою музикою в США та Європі, а платівки почали продаватись мільйонними тиражами.

У книзі музичного критика Джорджа Саймона «Великі оркестри епохи свінгу» розповідається про історію розвитку і становлення 71 джазового та танцювального оркестру цього періоду. Це були професійні бенди, а аматорські оркестри по всій Америці обчислювалися сотнями [2, С. 76]. Хоча оркестрів та ансамблів в еру джазу було безліч, одним з кращих вважався нью-йоркський оркестр Флетчера Хендерсона. В історію джазу Флетчер Хендерсон увійшов не тільки як один з перших керівників біг-бенду, а й як музикант, який заклав оркестрові основи стилю свінг, будучи провідним представником нью-йоркської школи цього джазового стилю. Слава оркестру Флетчера Хендерсона була нечуваною. Велику популярність біг-бенду принесли видатні музиканти, справжні зірки, що приєдналися до оркестру: трубач Луї Армстронг, тенор-саксофоніст Коулмен Хокінс, мультиінструменталіст Бенні Картер, піаніст, органіст, композитор, вокаліст і шоумен Фетс Уоллер.

З розвитком свінгової музики в оркестрі Флетчера Хендерсона та й у інших біг-бендів відбувається перехід від лінійного до гармонічного музикування. Коли окремі голоси трьох інструментів традиційного джазу заміняли цілим набором інструментів, де кожен з них мав свою партію. Для біг-бенду було характерне масове та повне звучання, часто застосовувався унісон, а також перекличка груп оркестру, так званий антифон.

Однією з ознак, яка відрізняє музику традиційного джазу від музики свінгу є ритмічна природа. Якщо в традиційному джазі музиканти використовували дводольну ритміку («two beat»), то в кінці

20-х років з'являються нова манера гри з використанням чотирьох метричних долей в такті, яка отримала назву «four beat». От як про це висловлювались видатні джазові музиканти: Джин Крупа: «Повна і натхненна свобода ритмічної інтерпретації». Глен Міллер: «Свінг потрібно відчувати, це відчуття, яке можна передати іншим». Чик Уебб: «Незмінний темп, який викликає відчуття легкості та розслаблення так, що здається, наче пливеш». Елла Фітцджеральд: «Щось невизначене, що випромінюється у вигляді пульсу, який є лише у гарного оркестру. При цьому ви просто свінгуєте – і все!» [5, С. 226]. Бені Гудмен: «Свінг – це відчуття прискорення темпу, хоча ви так само залишаєтесь грати в попередньому темпі, без змін» [6, с.170].

Саме Бені Гудмена називають «королем свінгу». Та становлення і досягнення його оркестру базувались на великому досвіді інших бендів, в основному афроамериканських, та в першу чергу – бенда Флетчера Хендерсона. На молодий колектив була зроблена ставка, він широко рекламувався і на значний період в півтора десятків років став зразком того, що мають на увазі під словом «свінг». Бені Гудмен об'єднав енергетику хот-джазу та його імпровізаційну суть з принципами європейського аранжування.

Одним з найпопулярніших джазово-танцювальних оркестрів Америки у кінці 30-х років став оркестр Гленна Міллера. Його керівник, тромбоніст, який довго навчався аранжуванню, використав ряд новацій, зокрема, ввів в групу саксофонів кларнет і отримав характерний ефект звучання, який називається «crystal chorus». Цей оркестр до цих пір має

ореол легенди ще з-за ранньої загибелі свого лідера у часи Другої світової війни.

Також, яскравим прикладом творчості біг-бендів в епоху свінгу були активні оркестри з афроамериканськими музикантами і це, в першу чергу, оркестр Каунта Бейсі. Бейсі завжди наслідував джазові традиції, на основі яких досяг відмінного свінгу. В його оркестрі ясно відчуються такі стильові прийоми як: взаємодія секцій оркестру, форма питання-відповіді в музиці, використання оркестрових рифів.

Оркестр Дюка Еллінгтона – мав своє обличчя. Сам лідер поєднував у собі таланти не тільки піаніста і бенд-лідера, але й увійшов до історії як перший джазовий композитор. Йому вдалось створити індивідуальний саунд, який окрім традиційних джазових прийомів містив ще й елементи оркестровки академічної музики: активно використовував сюїтний принцип (джазові транскрипції "Лускунчик", "Пер Гюнт", "Новоорлеанська сюїта"), створював складні багаточастинні твори, передаючи досить глибокий зміст ("Духовні концерти", "Чорно-коричнева фантазія"). Окрім того, Еллінгтон плідно експериментував і в царині гармонічної мови – оригінально трансформував у джазі деякі особливості гармонії імпресіоністів (нонакорди, рух паралельними септакордами тощо).

Дюк Еллінгтон по праву вважається одним з найвидатніших і значимих джазових композиторів, що зруйнував уявлення про джаз як виключно розважальну музику.

Отже, з появою "епохи" великих оркестрів, а саме вже з середини 30-х років відбувається збагачення інструментальних ресурсів джазу,

ускладнюється музична мова, особливо гармонія та аранжування, партитури набувають оркестрового вигляду, відкриваються виразні можливості тембрової різноманітності, складнішими стають музичні форми – на зміну регтайму і блюзу приходять жанри фантазії, рапсодії, концерту. На арену джазу виходять нові імена виконавців та композиторів. Та під час Другої світової війни музика свінгу поступово починає губити свою популярність.

По-перше, багато з музикантів оркестрів знаходились на війні, тому стало складно комплектувати колективи біг-бендів; по-друге, вартість туру великого оркестру стала непомірно високою у зв'язку з економічною ситуацією у військовий час. Ці два факти змусили скоротити джазові колективи до 3-5 чоловік, що було більш вигідним і краще керованим. І врешті, свінг, який став популярним під час Великої депресії, коли почалась війна, став нагадувати про ті лихі роки. Люди більше не хотіли слухати музику, пов'язану з поганими спогадами і

тяжкими емоціями. Таким чином, після війни свінг втратив свою популярність та поступився місцем іншим музичним стилям.

Висновок: Отже, стиль свінг став важливою віхою в історії оркестрового джазу XX століття. Він виник у відповідь на соціальні та економічні труднощі періоду Великої депресії, зумовлюючи виникнення нових танцювальних форм та ритмічних структур. Визначальними ознаками свінгу стали чітка ритмічна основа, поліритмія та акцент на слабку долю, що надавало музиці енергійності й динамізму. Важливими факторами успіху були великі оркестри, що активно використовували аранжування та імпровізацію, що відображало культурні та економічні зміни того часу. Популярність свінгу також зумовила розвиток нових музичних технік і жанрів, а етапи розвитку стилю привели до еволюції джазової музики в 1940-х роках, поступово поступаючись іншими напрямками через економічні та соціальні обставини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Войченко О. Джазове мистецтво в просторі художньої практики XVIII–XXI ст. *Культура України*. 2013. № 40. С. 257–266.
2. Воропаєва О. В. Джазінг як форма взаємодії академічного та «третього» пластів у джазі : дис. ... канд.. мистецтвознав. : 17.00.03 «Музичне мистецтво». Харків, 2009. 210 с.
3. Маркова Е.Н. Інтонаційна концепція історії музики: автореф. дис. ... д-ра мистецтвознав. : 17.00.02 «Музичне мистецтво». Київ, 1991. 38 с.
4. Савицький Д. Свінг-найспірніший термін у джазі. URL : <https://www.svoboda.org/a/24509436.html>.
5. Степанова О. Фортепіанна культура США: передумови виникнення та становлення. *Культура України*. 2020. № 70. С. 222–232.
6. Silvester P. The Story Of Boogie Woogie. A Left Hand Like God. USA : Scarecrow Press, 2009. 438 p.

7. Townsend P. Jazz in American Culture. USA : Univ. Press of Mississippi, 2000. URL: <https://books.google.com.ua/books?id=dUw7H5WVuJQC&printsec=frontcover&dq=free+jazz+literature&hl=ru&sa=X&ved=0ahUKEwj16emThLDeAhUCIYsKHa0qDpMQuwUIIdTAJ#v=onepage&q=blues&f=false/2018-10-13> (Accessed: 13.10.2018).

РЕАЛІЗАЦІЯ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

УДК 37.093.5.016:(811.111+502.172)

УКРАЇНЕЦЬ ІРИНА

викладач іноземних мов

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Анотація. *Визначено роль та місце міжпредметних зв'язків на уроках англійської мови. Розглянуті компетенції, які формуються у здобувачі освіти в процесі вивчення певної теми, зокрема розгляд даного питання в межах теми «Захист довкілля. Національні парки».*

Ключові слова: *іноземна мова, міжпредметні зв'язки, конспект уроку англійської мови, захист довкілля.*

Реалізація міжпредметних зв'язків є дуже важливою ланкою в освітньому процесі викладання англійської мови. Навчання англійської мови у школі знаходиться у тісному поєднанні з іншими предметами, утворюючи сталий і взаємопов'язаний з іншими дисциплінами педагогічний процес.

Основне їх значення полягає в тому, що вони дають можливість пов'язати в єдину систему всі знання, отримані на різних уроках, а також здобути нові знання в результаті здійснення цих зв'язків. Учнів треба вчити вмінню отримувати і застосовувати на уроках англійської мови інформацію, одержувану ними при вивченні інших предметів.

Далі розглянемо практичні аспекти реалізації міжпредметних зв'язків в межах вивчення теми «Захист довкілля». Представлений конспект підсумкового уроку з даної теми надає змогу побачити

реалізацію міжпредметних зв'язків на практиці.

Тема: Природа. Захист навколишнього середовища. Національні парки.

Очікувані результати:

- Систематизувати лексико-граматичний матеріал з теми «Захист навколишнього середовища», сформувати у студентів навички читання та перекладу; перевірити рівень сформованості у здобувачів освіти рівень сформованості мовної та мовленнєвої компетенцій;
- Розвивати навички та вміння роботи з різними видами джерел, навички використання ТЗН, розвивати пошукову діяльність студентів, вдосконалювати навички екологічної поведінки, поглиблювати знання студентів про світ;
- Розвивати вміння і навички говоріння, читання, аудіювання та письма;

- Виховувати повагу до оточуючих та самоповагу, розвивати навички та вміння індивідуальної та групової роботи, виховувати інтерес до мови, що вивчається, виховувати.

Література та обладнання:

- Дзюба В.К. World around you. The Nature (Книга для читання англійською мовою вчотирьох частинах. Частина 1). – Харків: «Веста»: Видавництво «Ранок», 2002.

- Тучина Н.В., Меркулова Т.К., Кузьміна В.С. Speak English with Pleasure/За ред. Луїзи Грін (Велика Британія), Кіри О. Янсон (США). Київ: Майстер-клас, 2005. 288 с.

- Ноутбук
- Тексти для читання
- Картки із завданнями
- Відеоматеріал

https://www.youtube.com/watch?v=OasbYWF4_S8

Перебіг заняття :

I. Вступна частина

1. Налаштування на заняття.

Hello, my dear students. Nice to meet you here today.

What day is it today?

What date is it today?

Who is absent today?

Why is she absent?

2. Фонетично-мовленнєва зарядка.

a) Look at the pictures and guess the words (на дошці малюнки зі словами *повінь, снігопад, планета, ураган*).

b) Read the phrase and guess what it means

ROY G. BIV (red-orange-yellow-green-blue-indigo-violet)

- What is it?

- A rainbow.

3. Повідомлення теми заняття.

So you remember that our topic today is “Nature and environment”.

II. Основна частина.

Here on the board you see ballons in rainbow colours. To receive the task you need to pop a balloon. На дошці повітряні кульки кольорів веселки. Учні виконують завдання, які розміщені в середині кульок.

4. RED: Guess the words.

TAPENL/LANAMI/GUJNEL/TALPN/R
OWFEL

Answers:

planet/animal/jungle/plant/flower

5. ORANGE: Match the words with their definitions.

1) pollution	A. a group of living organisms consisting of similar individuals capable of exchanging genes or interbreeding
2) to preserve	B. a place that is frequented for holidays or recreation or for a particular purpose
3) species	C. aim to preserve (a threatened species or area) by legislating against hunting, collecting, or development
4) resort	D. the presence in or introduction into the environment of a substance which has harmful or poisonous effects.
5) to protect	E. a large open area of country covered with grass, especially one used for grazing
6) grassland	F. maintain (something) in its original or existing state

6. YELLOW: Put the words in the right order.

1) We/ do/ everything/ must/ environment/ to/ preserve/ the

2) Occupies/ three/ water/ of/ the/ quarters/ Earth

3) Fish/ live/ in/ and/ animals/ water/ the

4) Planet/ in/ our/ danger/ is/ now

7. GREEN: Choose the most urgent environmental problem. Say what you think about it.

- Soil pollution
- Water pollution
- Air pollution
- Greenhouse effect
- Growing amount of waste
- Thinning of the ozone layer

8. BLUE: Read the text as quickly and correctly as you can.

“Water and it`s Protection”, p. 31 (Читання тексту «Захист водних ресурсів»)

9. INDIGO: Watch the video and answer the questions. (Перегляд відеоматеріалу та відповіді на запропоновані питання).

1. What can you take instead of plastic bags?

2. What should you do if you are not using a computer?

3. What do we call the places where we bring things we don`t need?

4. How can you guess in what container you should put different waste (paper/metal/food/clothes)?

5. What things can you reuse?

10. VIOLET: National Parks (Speaking).

And now let`s talk about the ways people can preserve nature.

Your task was to find the information about national parks.

III. Заключна частина.

11. Рефлексія. Завершення заняття.

Do you like the lesson? Why? Or why not?

What new facts have you learnt at the lesson?

Your marks for today are...

The lesson is over. Good-bye. See you at the next lesson.

Під час вивчення даної теми учні здобувають та реалізують раніше здобуті компетенції з інших предметів:

Українська мова:

Словотворення, порядок слів в реченні.

- учні порівнюють порядок слів в англійській та українській мовах,
- учні вчаться логічно будувати усні висловлювання.

Природничі науки:

Назви природних явищ, стан довкілля, проблеми та заходи щодо його захисту, базові засади екологічної поведінки, інформація про найвідоміші національні парки світу.

- Учні систематизують знання про природні явища, поняття «екологія»,
- Учні дізнаються про заповідники і національні парки світового значення,
- Учні вчаться основам екологічної поведінки.

Інформаційні технології:

Робота з відеоматеріалом, створення презентації.

- Учні вдосконалюють вміння працювати з технічними засобами, самостійно створюючи презентації PowerPoint, здійснюють пошук інформації в мережі, набувають подальших навичок безпечного користування Інтернетом.

Тож, зробимо висновок, що впровадження міжпредметних зв'язків на уроках англійської мови є досить значущим так складним завданням, яке потребує значної уваги та зусиль з боку усіх учасників освітнього процесу.

Водночас, воно надає учням можливості набув раніше, в том числі з інших сфер, реалізувати себе в освітньому процесі відчувати власну значущість, радіти шляхом застосування знань, здобутих як успіху завдяки реалізації своїх знань, в межах даного уроку, так і тих, яких він умінь та навичок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Тучина Н.В., Меркулова Т.К., Кузьміна В.С. Speak English with Pleasure/За ред. Луїзи Грін (Велика Британія), Кіри О. Янсон (США). Київ: Майстер-клас, 2005. 288 с.
2. Інтернет-ресурс: <https://naurok.com.ua/referat-na-temu-realizaciya-mizhpredmetnih-zv-yazkiv-na-urokah-angl-movi-277982.html>
3. Інтернет-ресурс: https://www.youtube.com/watch?v=OasbYWF4_S8

ДИТЯЧИЙ САДОЧОК В СУЧАСНОМУ СВІТІ. ЯКИЙ БИ ХОТІЛОСЬ БАЧИТИ САДОЧОК В МАЙБУТНЬОМУ

УДК 373.24

СЕРГІЄНКО ОЛЕНА

*здобувачка освіти факультету дошкільної освіти та музичного мистецтва
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»*

В сучасному світі все дуже швидкоплине, бистро все міняється, щоб бути вирі подій бажанно використовувати крім звичних методик в дошкільному вихованні, приклади та методики сучасних науковців, дослідників та винахідників майбутнього.

Садочок майбутнього якій він повинен бути в сучасному світі. Цим питанням напевно задаються багато людей які працюють в цієї сфері діяльності педагогів, фахівців, та не тільки. Батьків теж турбує таке питання в сучасному світі зазвичай вони хвилюються за дитину хотят, щоб все було найкраще для дитини в дошкільному закладі.

Якій на справді повинен бути садочок в сучасному, та майбутньому світі. Читаючи багато статей надихаєшся прикладом в сучасному світі про новації в дошкільних закладах .

Дошкільний заклад для дітей яким я бачу має бути світлий затишний будинок. У такому садочку, якій більше схожий на затишний будинок є сучасне обладнання, зручні меблі, цікаві книги, яскраві іграшки.

Заклад дошкільної освіти майбутнього – це будинок, збудований за новими технологіями, А найголовніше – в цей будинок щоранку приходять малюки, щоб радісно і плідно провести день, погратися і поспілкуватися з друзями, з дорослими, дізнатись щось нове, цікаве, бо це – другий дім, сім'я дитини. Зустрічають хлопчиків і дівчаток в дитячому садку вихователі і педагоги, які живуть інтересами дітей, закохані у свою справу.

Інтер'єр садочку повинен бути сучасним, світлим, просторим, затишним та комфортним, групи не повинні бути перенаповнені.

Майбутнє приходить значно швидше та цікавіше коли педагоги приділяють увагу кожній дитині, та йдуть на зустріч і одночасно, діляться з ними досвідом і знаннями та закохані у свою справу.

Педагог, переступивши поріг дитячого садка, зобов'язаний зробити дитинство цікавим і незабутнім та допомогти кожній дитині знайти своє місце в житті. Це повинні бути ерудовані фахівці, які за допомогою постійної самоосвіти та різних курсів, тренінгів, семінарів та вебінарів освоюють нові технології, інноваційні форми роботи, які йдуть в ногу з часом і сприяють покращенню якості освітньо-вихованого процесу, організації заходів з оздоровлення та загартування, люблять дітей, з увагою ставляться до кожної дитини, надають можливість малюкам реалізувати себе, виходячи з їх інтересів, потреб і схильностей. Весь освітній процес повинен бути побудований за високими і новими технологіями, поєднуючись з традиційною класичною педагогікою, у формі гри, через яку творчий педагог повинен в ігровій діяльності навчити малюків необхідних умінь та навичок, пізнавати навколишній світ, засвоювати моральні цінності, моделі поведінки.

Це творчі люди, які в грі діляться з дітьми досвідом, знаннями і вміннями, дають свободу, заохочують ініціативу і спрямовують свою майстерність на розкриття дитини, на розвиток його особистості. Це ерудовані фахівці, які освоюють нові технології, інноваційні форми роботи.

Також слід використовувати традиційну народну педагогіку. Всі діти люблять казки. Творчий педагог через казку навчить дуже багато чому. Дитина

через казку пізнає навколишній світ, створює образне мислення, засвоює моральні цінності, моделі поведінки, прийняті в суспільстві, долучається до народної культури.

У дитячому садку майбутнього звучить музика, діти малюють, фантазують, відіграють!

У дитячому садку майбутнього дошкільних групах не повинно бути більше 15 діточок, це важливо для вихователя, щоб була можливість кожній дитині приділити увагу.

Для їх різнобічного розвитку необхідні працювати педагог психолог, вчитель-логопед, музичний керівник, інструктор з фізичної культури.

Педагоги працюють з дітьми, а не з "паперами". Дуже важлива приділяти увагу дітям. Я вважаю, що дітям треба більше приділяти увагу розмовляти, вміти слухати, бути дружелюбними, направляти їх інтерес на різноманітні цікаві заняття, ігри, руханки, математичні, логічні ігри, для розвитку мислення, мовлення, пам'яті, фантазії.

Щоб дитина, йдучи ввечері додому, залюбки хотіла знову йти в садочок.

Дитячий садочок майбутнього якій він буде залежить, від педагогів, які працюють в дитячому садку сьогодні і зараз. Це творчі люди, які в грі діляться з дітьми досвідом, знаннями і вміннями, дають свободу, заохочують ініціативу і спрямовують свою майстерність на розкриття дитини, на розвиток його особистості.

Важливу роль в роботі вихователя грає обладнання. Щоб продуктивно працювати для професійної роботи. Бажано, щоб було достатньо матеріалу. Багатофункціональний дидактичний

матеріал промислового виробництва. Забезпечення різноманітним ігровим обладнанням.

Створення гарного мікроклімату в колективі високоякісних педагогів. Також в садочках майбутнього необхідно мати сучасне обладнання ігрових майданчиків.

Дитячий садок повинен бути місцем, де діти можуть експериментувати, досліджувати та розвиватися відповідно до своїх інтересів і темпу. Кожна дитина унікальна, і правильний дитячий садок повинен забезпечувати індивідуальний підхід до кожного малюка.

Пріоритетом у дитячому садку є безпека та комфорт дітей. Місце повинно бути обладнане безпечними іграшками та забезпечувати належний догляд і нагляд з боку вихователів. Відкрите просторове планування з можливістю гри на свіжому повітрі.

Середовище в дитячому садку має бути позитивним та сприятливим. Позитивне ставлення вихователів та збалансовані взаємини між дітьми допомагають створити гармонійну атмосферу, де діти можуть відчувати себе комфортно та щасливими.

Вихователі, які працюють з дітьми, повинні бути не лише наставниками для них, а й друзями. Потрібно все робити з позитивними емоціями, великим бажанням, аби діти мали мотивацію щось зробити.

Щоденні заняття у дитсадку не обходяться й без спорту. З креативним веселим проведенням часу, щоб їм було цікаво займатися.

Даже в сучасному світі з новими технологіями, новаціями важливо в садочку на заняттях створювати атмосферу казкотерапії. Шана і любов до

книги починається з колиски. Сім'я, у якій не читають книжок, – духовно неповноцінна. В. О. Сухомлинський говорив, що культурні люди, свідомі трудівники виростають у сім'ях, де панує глибока повага до книжок. Всебічний розвиток дитини – запорука його успішного майбутнього.

Важливу роль у розвитку дитини відіграє читання книг, адже завдяки книгам діти пізнають світ, розкривають образне мислення, розвивають мовлення, пам'ять.

Безпека має першочергове значення, особливо зараз, коли в країні йде війна. Важливе значення має безпека дитини у садочку, також значення безпека самого укриття при садочку, якість меблів та обладнання. Все, що стосується безпеки дитини, має бути на вищому рівні: від добре доглянутих приміщень до іграшок та обладнання, які відповідають віку.

В сучасному ідеальному дитячому садочку на кухні повинен бути справжній професіонал. Продукти харчування повинні бути якісними, без домішок нетратів, здорове і якісне харчування. Меню має враховувати особливі дієтичні потреби дітей (якщо такі є), відповідати принципам здорового харчування та натурального набору продуктів.

Медичне обслуговування дітей також важливо, має бути забезпечено належним чинном. Обслуговування здійснюють медичні працівники, що входять до штату закладу, або відповідних закладів охорони здоров'я.

Дитячий садок – це не просто місце, де діти проводять свій день. Це перший крок у світ знань та досліджень. Тому педагогам треба прагнути зробити кожен день у садочку для дітей незабутнім та

важливим для кожного малюка, який з нами зайшов у захоплюючий світ освіти. сприяти поповнювати методичним сучасним обладнанням, враховуючи, що

Отже висновок заключається в тому, що важливо приділяти увагу дошкільним закладам в сфери розвитку діяльності та розвитку дітей в дошкільному закладі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Ідеальний дитячий садочок – який він? 05 лютого 2024. URL: <https://dityvmisti.ua/blog/8263-idealnyi-dytiachyi-sadochok-iakyi-vin/>
2. Розвиток дитини Як правильно обрати приватний дитячий садок. URL: https://childdevelop.com.ua/articles/develop/9992/?fbclid=IwY2xjawHrvQpleHRuA2FlbIxMAABHdFsN7kvLkzhKpk0y_od66ne_h7XczP9i-Fu3umOQU1jO5u3yeiHxTWUDA_aem_YhAm05mbbiCMaHj9SYmw
3. Соколовська Ніна. Дитяча книжка в сучасному освітньому просторі. URL: https://ped.kpnu.edu.ua/2020/11/20/dytiacha-knyzhka-v-suchasnomu-osvitnomu-prostori/?fbclid=IwY2xjawHrveFleHRuA2FlbQIxMAABHbCskcZaJcVz3Nc3Ys-nLnacc4--evEp0FVQyetgmyLmsDSKwqK7H-xr1Q_aem_4cBu9v6zGwcvBoSPEvGN4Q
4. Креативний розвиток дошкільників у сучасному освітньому процесі. URL: https://naurok.com.ua/kreativniy-rozvitok-doshkilnikiv-u-suchasnomu-osvitnomu-procesi-364068.html?fbclid=IwY2xjawHrv69leHRuA2FlbQIxMAABHbCskcZaJcVz3Nc3Ys-nLnacc4--evEp0FVQyetgmyLmsDSKwqK7H-xr1Q_aem_4cBu9v6zGwcvBoSPEvGN4Q
5. Бабенкова О. Вихователі не лише наставники, а й друзі: що таке ідеальний дитячий садочок. URL: https://24tv.ua/education/yakim-povinen-buti-idealniy-dityachiy-sadochok-ukrayina-novini_n1660696?fbclid=IwY2xjawHrwkVleHRuA2FlbQIxMAABHX3IBJ7B6qckkZgPkc-2WY96j6bYBJXiAgX9gNy-BMF06Ac4_01zJlPXJg_aem_kHFakRRtHbkrMFfzuZbTGA
6. Дитячий сад майбутнього. URL: https://yak.koshachek.com/articles/ditjachij-sadok-majbutnogo-kontent-platforma.html?fbclid=IwY2xjawHrwtlleHRuA2FlbQIxMQABHcpii55LSmTmtL_Wk9syx icYzP7bCXM55_NJvt6085X_baPD_mYMXy9pig_aem_pMYZ15HMvPeqAA9zCmDBLQ#google_vignette
7. Дитячий садок – це перший крок у світ освіти та виховання для кожного малюка. URL: https://aisu.school/dytiachij-sadok/?fbclid=IwY2xjawHrw6RleHRuA2FlbQIxMQABHRkqaXMYMkgKh1UgM8qboV84tEMysXh1jENTWSD5sQrQCMng2LRk2S6B7Q_aem_Qz6RC7eb-J5WHK_Qn3URNw
8. Горчак Ирина . Яким я бачу заклад дошкільної освіти. URL: https://vseosvita.ua/library/esse-yakym-ia-bachu-zaklad-doshkilnoi-osvity-maibutnoho-727687.html?fbclid=IwY2xjawHrxVNleHRuA2FlbQIxMQABHTwn9jSMfxytKZgUc_mbh

[PsrZlNMOMXOlqpP_EEuYMY_FcG0pYRHTOOXNQ_aem_PBeJb5AoDyfXGwMCWhI
OOQ](#)

9. Дитячий садок майбутнього, яким я його бачу? URL:

https://aytuzon.com.ua/dytyachyy-sadok-maybutnoho/?fbclid=IwY2xjawHrxo9leHRuA2FlbQIxMQABHeevMIwZg8ZEBlw2ROH93Y9PTKJx8h4v_L5JRIfpGT5rUCYk3zjvEEi7Lg_aem_8IgtWLCLvbXCGxLZKLR_gg

10. Сучасний дитячий садочок. URL: https://sdochok.blogspot.com/2017/10/blog-post_59.html?m=1&fbclid=IwY2xjawHrx6ZleHRuA2FlbQIxMQABHfnVWfCtE6uahya_5ZYjWBwDngzLiokAehKBdHhhKRJIs2JVw6bFQAQBQ_aem_YCKV8LMBiX5CeJIg4YAFhQ

У 2024-2025 навчальному році Комунальний заклад вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж» вкотре згуртовує молоді таланти і проводить вже в четверте Регіональний конкурс есе іноземною мовами “Podilia Thinks Global”. Вже другий рік поспіль до молоді Вінницької області доєднуються учні 8-11 класів Хмельниччини і вже вдруге здобувачі освіти пишуть есе англійською і німецькою мовою. Цьогоріч у конкурсі взяли участь близько 150 здобувачів середньої освіти. Найкращі твори друкуються у випуску.

**Гудзь Артем,
Вінницька область,
Глуховецький ліцей**

Volunteering is a powerful force that transforms communities in numerous ways. What impact does volunteering have on social issues and global challenges? What motivates people to volunteer? Have you taken any volunteer works and why (not)? Do you know any famous individuals who have made a significant impact through their volunteer work?

Volunteering is a powerful force that transforms communities in many ways, addressing social issues and contributing to solving global problems. It brings people together, creating a sense of unity and participation in solving common problems. The impact of volunteering is profound, as it changes not only those who participate, but also the society they help.

One of the most important effects of volunteering is its ability to solve urgent social problems. Since 2014, our lyceum has been actively involved in volunteering to support the Armed Forces of Ukraine. In particular, we weave camouflage nets, cook goodies, collect clothes and other necessary items for the

military, and hold school events such as ‘Instead of flowers - help for the Armed Forces of Ukraine’. This year, we have also added a new area to our list of volunteer activities - collecting drones, in which I am personally actively involved.

Since the beginning of the year, we have already collected 26 drones that are performing their tasks properly. I do this because I understand that every drone, camouflage net or other small thing is very important for our military, and I am really sure that everyone can help. I can confirm this with the words of Natalia Popova: ‘A Ukrainian volunteer can be a grandmother who knits socks, a child who draws a picture, or a philanthropist who donates a million dollars to a project.

Natalia Popova is a well-known volunteer who is probably known throughout Ukraine. During the Revolution of Dignity, she volunteered as part of the Volunteer Hundred, sending wounded Maidan participants for treatment abroad. And when the war in the East broke out, she started helping wounded soldiers and their families. Natalia was also one of the initiators of the creation of a centre to help the 51st Brigade. For this purpose, she moved from Kyiv to Kovel for several months to effectively organise the work on the ground.

The roots of Ukrainian volunteering go back to the times of Kyivan Rus. For example, Yaroslav the Wise was a great statesman who invested not only state funds but also his own. In 1037, he built the Church of St. Sophia. The prince took care of schools and libraries. Kostiantyn Ivanovych Ostrozkyi was a defender of the Orthodox faith, generously donating to churches. The prince built two churches in Vilno and founded the Holy Trinity Monastery in Ostroh. Among my contemporaries, I can mention Serhiy Prytula, who is perhaps the most famous Ukrainian volunteer. His most famous fundraisers are for Bayraktar drones, which played a key role in the defence and ousting of the enemy from Kyiv, the lease of a satellite whose images help our troops effectively destroy both manpower and enemy ammunition depots and provide invaluable intelligence, as well as his own foundation, which has been operating since 2020, which is a huge contribution to helping our military.

All volunteers: famous and not so famous, big benefactors and ordinary people who care, children and pensioners, share one common goal - to help those in need. Each of them does it in their own way: someone donates millions for drones, and someone knits warm clothes for our military, and everyone's contribution is equally important. So join the volunteering, because all you need is a desire. It is not for nothing that they say: 'Volunteers don't necessarily have the time, they just have the heart' (Elizabeth Andrew, <https://mednet.od.gov.ua/mizhnarodnyj-den-volontera-dyakuyemo-providnykam-svitla-ta-dobra-na-zemli/>).

**Петрук Даниель,
м. Хмельницький,
КЗСО «Ліцей № 17 ХМР»**

Everybody is willing to be successful. How would you define success? Describe your greatest achievement and give your formula or recipe for success.

Everyone is willing to be successful in his or her life.

How would I define the success? In my opinion it is not just a material benefits, recognition or being famous but, at the same time it is a feeling of satisfaction from what has been done. For every person the word "success" can have different meaning, everybody search his or her formula for success. Also, to my mind success is a result of my hard work and constant efforts, which contribute to my development in new beginnings and the ability to overcome difficulties on my way to success.

I believe that the real success consists not only of the certain aim but, also, of getting the experience on the way to this aim. My greatest achievement in my opinion is related to my development in the field of programming. I started studying the programming a few years ago. Before I could not even imagine that I would create my sites and games. My way to this achievement was long and hard, but I managed to make my dreams come true.

My first steps in going to the goal were studying information and creating simple codes. They were not very hard but they were a meaningful step for me. This was not only a victory over the difficulties of programming but also, over my doubts and fear of the failure.

Getting started was tough. At first, I studied HTML at school, which allowed me to create basic web pages. I found it not very difficult, but I realized that each stage came with its own challenges. Every project required a new approach and the enhancement of my skills. While programming I began learning JavaScript, which gave me the opportunity to create new sites and games.

Gradually, I started making more complicated games and every small success gave me the sense of moving in the right direction. Developing websites and games not only helped me to understand the fundamentals of programming but also taught me essential skills like creativity, logical thinking and problem solving. Every project became a test of my abilities and every time I succeeded I realized that success would not just be the result, but at the same time the experience gained on the way.

My formula of success is simple the perseverance, to continuous learning and the ability to embrace failure as part of the process. In my opinion, the most important thing is not to be afraid of mistakes and failures because programming is a constant challenge of testing yourself, solving problems and finding new solutions. Sometimes they are not obvious and you want to give up, but at this moment you have to continue working. Every small step towards the success leads to the great achievement. In conclusion, success is not just about reaching a destination, but about the growth, experiences, and lessons we gather along the way. It is the journey, filled with challenges and victories, that shapes us into better versions of ourselves and prepares us for new achievements. True success lies in our ability to persist, adapt, and find fulfillment in every step we take toward our dreams.

**Танасійчук Анна,
м. Хмельницький,
КЗЗСО «Ліцей № 9 ХМР»**

Heute Lernen viele Menschen Fremdsprachen. Was ist Ihnen über verschiedene Wege beim Erlernen einer Fremdsprachen bekannt? Wie haben Sie die Hindernisse beim Erlernen einer Fremdsprache überwunden?

Heutzutage ist es sehr wichtig und nötig Fremdsprachen zu lernen. Je mehr man weiß, desto besser für die Zukunft und die eigene Entwicklung. Jeder Mensch hat einen besonderen Grund, eine Fremdsprache zu lernen, zum Beispiel, um sich zu entwickeln, zu lernen, sich Ziele zu setzen und zu erreichen. Meiner Meinung nach trägt das Erlernen von Fremdsprachen zur Entwicklung der Intelligenz bei und erfordert eine besondere Einstellung zum Lernen. Außerdem können Sprachkenntnisse ein wichtiger Aspekt für die berufliche Entwicklung oder für diejenigen sein, die Geschäfte machen wollen. Heutzutage reisen viele Menschen gerne in andere Länder, um deren Kultur und Traditionen besser kennenzulernen. Aber um die Menschen besser zu verstehen, muss man zuerst ihre Sprache kennen.

Welche Methoden gibt es zum Erlernen von Fremdsprachen? Es gibt folgende hilfreiche Methoden beim Sprachenlernen:

- Kommunikationsmethode
- Online-Methode

- Immersionsmethode
- Visuelle Methode

Eine der effektivsten Methoden ist die Immersionsmethode. Man kommuniziert mit Ausländern, sieht sich Filme an, liest Bücher und hört Musik. Mit dieser Methode können Sie die Sprache viel schneller beherrschen. Vergessen Sie aber nicht die Grammatik und den Wortschatz, die ebenfalls wichtig sind. Um erfolgreich Grammatik und Wortschatz zu erlernen, müssen Sie die Sprache regelmäßig üben, viel lesen und Vokabeln lernen.

Welche Schwierigkeiten können beim Lernen auftreten? Vor allem ist das die Motivation entscheidend, denn wenn man die Motivation verliert, möchte man aufgeben. Deshalb benötigt man einen besonderen Ansatz. Konversationsübungen sind für Anfänger oft mit Angst verbunden, eine andere Sprache zu lernen und Fehler zu machen. In erster Linie ist es ein Test, denn jeder Fehler ist ein Schritt zur Verbesserung. Im Verlauf meines Lebens habe ich Fremdsprachen gelernt und kann mich als Polyglott bezeichnen.

Ich habe solche Sprachen gelernt:

- Englisch
- Deutsch
- Französisch

Von all diesen Sprachen hebe ich Englisch hervor. Ich habe Englisch mein ganzes Leben lang gelernt und möchte mein Leben mit dieser Sprache verbinden, da sie eine der am weitesten verbreiteten Sprachen ist und in vielen Ländern offiziell gesprochen wird.

Wegen seiner Grammatik ist Deutsch komplizierter als Englisch, aber es ist sehr spannend, vielfältig und hat große Zukunftschancen. Ukrainisch ist unsere Muttersprache. Es ist klar, dass unsere Sprache im Vergleich zum Englischen ebenfalls eine komplizierte Grammatik und Sprechpraxis hat, aber Ukrainisch ist recht melodios.

Französisch ist die eleganteste und sanfteste Sprache, aber sie ist auch ziemlich kompliziert mit vielen Regeln und Ausnahmen. Dennoch ist diese Sprache für internationale Angelegenheiten sehr wichtig.

Welche Sprache ist wichtig für die Zukunft? Meiner Meinung nach ist es Englisch, da kaum eine andere Sprache so weit verbreitet ist. Es ist eine der einflussreichsten Sprachen der Welt, besonders in den Bereichen Wissenschaft, Technologie, Wirtschaft und internationale Kommunikation. Deutschkenntnisse sind wichtig für die Wirtschaft, den Handel, die Technik und das Ingenieurwesen. Französisch ist die Sprache der Diplomatie und der Künste.

Meine wertvollen Tipps für die Menschen, die Fremdsprachen lernen:

Erstens, Motivation - motivieren Sie sich immer. Intensität und Praxis sind auch sehr wichtige Aspekte beim Lernen.

Zweitens, suchen Sie sich einen Lehrer, der Ihnen beim Lernen hilft. Wenn Sie sich für das Selbststudium entscheiden, kaufen Sie Arbeitsbücher und Bücher und versuchen Sie, so viele Wörter wie möglich zu lernen und sie in der Sprache anzuwenden.

Das Wichtigste ist, an sich selbst zu glauben und die Hoffnung nicht zu verlieren. Jeder kann zwei oder mehr Sprachen lernen; man muss nur den Wunsch dazu haben. Ich bin eine Person, die es früher gehasst hat, Sprachen zu lernen, aber ich wollte es wirklich. Ich habe zwei Sprachen selbstständig gelernt und hätte mir nie vorstellen können, dass ich heute

drei Sprachen leicht beherrschen würde. Ich war auch Englischlehrerin und habe kleine Kinder unterrichtet, die schon in den ersten Monaten große Erfolge und viel Motivation zeigten. Ich bin sehr stolz darauf und inspiriere andere, Fremdsprachen zu lernen. Später möchte ich mehr Erfolg haben und meine Fremdsprachenkenntnisse erweitern. Lernen Sie unbedingt Fremdsprachen, denn sie eröffnen Ihnen Chancen und Erfolg in der Zukunft in allen Bereichen und Branchen!

**Тарасюк Захар,
м. Хмельницький,
КЗЗСО «Лицей № 17 ХМР»**

An increasing number of people are now using the Internet to meet new people and socialize. Some people think social media have brought people closer together while others think people are becoming more isolated. What is your attitude to social media?

Advent of the Internet brought about huge changes in the way we communicate and obtain information. Initiated as a military project in secret laboratories of ARPA, it first connected four computers in the US. Gradually the network expanded and included more and more governmental and university computers. User friendly interface and Web browsers made Internet available for thousands of people in the 90s. Since then its growth never stopped – the network got more ramified and penetrated various spheres of human life. But the real breakthrough happened with the rise of social networks...

All these changes have had a huge impact on our lives and changed a lot of daily habits. Now it is possible for lots of people to do all their work from the comfort of their home, most of our interpersonal and professional communications have been transferred to social networks. They have literally glued us to computer and phone screens and tied to our desks and sofas. People prefer typing to writing or speaking. It is curious but this type of communication is transforming human language – nowadays people exchange short messages, mistakes and abbreviations become a norm; to show their emotions people use likes, memes or funny pictures. We can deduce that technologies have removed us away from those traditional settings where social and communication skills are developed. In one of his books, Isaac Asimov described a world in which humans couldn't bear to be in each other's presence. Instead, they communicated through TV screens. The author insisted that it would be a pathological society, and we can already see that happening. Even kids nowadays interact with their computers, phones, and tablets more often than not with their peers...

Anyway, we cannot say that social networks and possibilities they have brought are deteriorating human interpersonal relationships. Together with all the negatives they have created lots of opportunities in other spheres. Let's take education for example. Nowadays students can get in touch with teachers and students regardless of their geographical locations. During the recent pandemic social networks proved their efficiency by becoming an educational platform that fosters collaboration and smooth communication between students and educators. Besides, more and more educators run blogs, some of upload their

lectures on YouTube. Nevertheless, all this cannot substitute the real communication and discussion between teachers and students.

Moreover, social networks have surpassed their potential of catering to the needs of personal communication and created a medium for all those who want to proliferate commercial or political information. Companies target users of social networks to promote their products and services. Thanks to sophisticated algorithms users are constantly bombarded with highly relevant advertising content. Being a medium where information is freely available and is not controlled by authorities, social media have become a platform for journalists who run their news channels or independent blogs. Thus, users can get up-to-date information about events within seconds after they happened...

Nevertheless, social networks pose significant threat stability in society. Their ability to create a truthful portrait of a user based on their preferences, their ability to unite people in interest groups together with their capability to spread information instantly have made social networks a powerful manipulation tool. In hands of evil people social networks can be used to subtly mislead people, spark hostilities, or even start wars...

Although social networks may seem innocent communication platform, in reality their potential to manipulate masses significantly outweighs all their benefits. In this respect it is vital to raise our online awareness and responsibility. Primarily we need to limit our exposure to social networks and analyze information obtained from them.

Якименко Юлія

м. Вінниця,

КЗ «Вінницький ліцей № 13»

An increasing number of people are now using the Internet to meet new people and socialize. Some people think social media have brought people closer together while others think people are becoming more isolated. What is your attitude to social media?

In today's world, social media has become an essential part of how people interact. Platforms like Instagram, Facebook, Telegram and Twitter connect us instantly with friends, family, and strangers. However, there is ongoing debate about whether social media truly brings people closer or on the contrary, isolates them. I believe it offers both incredible opportunities for connection and potential risks for isolation and health problems.

Today, we cannot imagine our life without social media. They have penetrated into all areas of our activities. We start our morning with social media and we end our day with them. Even if someone does not have basic skills, he can make a stories, like a post or repost news. It has become so common that we do not notice it.

Social media has many benefits. It allows people to stay connected regardless of distance. During the COVID-19 pandemic, platforms like Zoom and WhatsApp helped families and friends maintain relationships when in-person meetings were impossible.

Another advantage is meeting people with shared interests. Online communities, such as Reddit forums or hobby groups on Facebook, unite individuals around common passions. As a photography enthusiast, I have benefited from joining such groups, learning new techniques, and sharing my work with other social media users.

Social media also raises awareness about important global issues. Movements like #BlackLivesMatter or #ClimateAction gained attention through platforms like Twitter, empowering people to advocate for change. These ideas very important in ourtime.

However, social media also has downsides. Excessive use can create a false sense of connection. For instance, scrolling through Instagram may make users feel involved in others' lives, but such interactions are often superficial. A 2019 study by Twenge and Campbell found that heavy social media use is linked to increased loneliness, especially among teens.

Another issue is the pressure to maintain a perfect online image. Unrealistic standards of beauty and success often lead to feelings of inadequacy and low self-esteem. I have personally experienced self-doubt when comparing my life to curated posts online on Instagram.

Moreover, social media reduces the quality of face-to-face interactions. Unfortunately, many people spend more time on their phones than engaging with those around them. This over-reliance on virtual communication often risks weakening personal relationships.

I have mixed feelings about social media. On one hand, it connects people and shares knowledge. It has helped me stay in touch with distant relatives and find like-minded individuals. On the other hand, its overuse can harm mental health and relationships.

To balance these effects, I limit my screen time, make a daily schedule and focus on meaningful interactions. For example, I use social media to learn or share ideas rather than aimlessly scrolling (what is popular for others). Additionally, I prioritize offline time with friends and family.

Social media is a powerful tool that can either strengthen or weaken relationships. While it offers great opportunities for connection, it also risks isolating individuals when overused or misused. The key is moderation and mindful use. By focusing on genuine communication and limiting unnecessary comparisons, we can enjoy the benefits of social media while avoiding its downsides.

ПЕРЕКЛАД ПОЕТИЧНИХ ТВОРІВ ЯК МЕТОД ЗБАГАЧЕННЯ ЛЕКСИЧНОГО ЗАПАСУ НА ЗАНЯТТЯХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

УДК 373.5.016:811.111 '25

КОРОЛЬ ТЕТЯНА

спеціаліст вищої категорії, старший учитель, учитель іноземних мов

КЗ «Вінницький ліцей № 13»

Summary: *This article draws attention to the special use of poetry translation in English language lessons as an innovative approach to enhancing language learning and cultural understanding. It engages students in creative linguistic exploration, enriches language acquisition by blending creativity, cultural education and linguistic precision.*

Keywords: *poetry translation, language learning, grammar improvement, vocabulary development, cultural understanding, critical thinking.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Важко уявити освіту або ж професійне зростання у сучасному світі без знання іноземної мови. Усім відомий факт, що найпоширенішою міжнародною мовою спілкування є англійська. Законом України англійська мова набуває офіційного статусу як одна з мов міжнародного спілкування в країні з 27 червня 2024. Попит на перекладачів, вимога роботодавців щодо володіння англійською мовою невпинно зростає. Вивчення англійської мови передбачає творчий підхід до засвоєння лексичного запасу та поглиблення міжкультурної компетенції. Одним з методів є переклад поетичних творів. Значимість і важливість перекладу віршів у навчальному процесі на уроках англійської мови є метою дослідження.

Аналіз досліджень і публікацій. Використання перекладу у вивченні іноземної мови постійно обговорюється у наукових колах. Лінгвісти наголошують на багатьох позитивних аспектах застосування перекладу у процесі вивчення іноземної мови. У роботах Роберта Фроста, Емілі Аптер, Романа Якобсона, Едварда Сейда, Лоуренса Венуті, Гері Кернса відзначається особливості поетичного перекладу, як балансування між культурами, передачею не лише фактажу, але й настрою, ритму та мелодики. : "Переклад поезії слід розглядати як акт відтворення. Перекладачі повинні ставитися до себе як до співавторів, відтворюючи сутність оригіналу, дозволяючи при цьому виникати мовним відмінностям." У своїй книзі **"Перекладацька зона"** (2006) Емілі Аптер обговорює ідею "перекладу неперекладного" і акт уявного

перенесення твору в нову мовну та культурну реальність. Вона вважає, що поезія часто працює в дуже нюансованій зоні значень, що вимагає від перекладача креативних рішень стосовно форми, змісту та впливу. Уроки з використанням творчого перекладу стають інтерактивними і захопливими, де кожен може розкрити свій потенціал.

Постановка завдання статті. Розкрити педагогічний потенціал використання перекладу віршів на уроках англійської мови, обґрунтувати його значення для формування мовних, культурних і творчих компетенцій учнів, а також запропонувати методичні підходи до інтеграції цього методу в навчальний процес. Визначити, як переклад віршів сприяє формуванню міжкультурної компетенції та розвитку емоційного інтелекту. Розкрити вплив творчої роботи з поезією на розвиток критичного мислення, естетичного смаку та креативності учнів. Дослідити, як переклад віршів може підвищити мотивацію до вивчення англійської мови.

Базою досліджень є комунальний заклад «Вінницький ліцей №13»

Виклад основного матеріалу дослідження. «З точки зору теорії міжкультурної комунікації при перекладі зіставляються не тільки дві мови, а й дві культури в широкому розумінні цього слова, а ситуативний контекст комунікації сприймається як частина культурного світу. У міжкультурній комунікації співрозмовники по-різному декодують висловлювання, а це значить, що комунікативна функція мови, яка полягає в передачі значення, не завжди або не в повному обсязі досягає своєї мети».[1,с.3] Використання перекладу під

час навчання англійської мови сприяє накопиченню в учнів знань та умінь, які допоможуть сприймати ситуативне мовлення у реальному житті.

У есе **"Translations of Poems"** "Переклади поезії" поет Роберт Фрост висвітлює труднощі та обмеження, які виникають при перекладі поезії, підкреслюючи, що це не просто механічний процес перетворення слів з однієї мови на іншу. Він стверджує, що переклад поезії вимагає розуміння емоційних та естетичних якостей оригінального твору. Фрост був глибоко переконаний, що кожна мова має свій унікальний звук, ритм та культурний контекст, які впливають на значення та сприйняття вірша. Він також розумів, що буквальний переклад часто не здатний передати сутність оригіналу, оскільки поетичні засоби, як рима, метрика та тон, важко зберегти в іншій мові. Це змусило його висловити думку, що перекладач повинен робити творчий вибір, щоб передати не лише значення, а й емоційну складову вірша.

Переклад віршів на уроках англійської мови може стати ефективним і креативним методом навчання. Переклад віршів розвиває не лише мовну компетенцію, а й ширший культурний та особистісний світогляд учнів.

Переклад поезії дозволяє ознайомитися з культурними реаліями та особливостями англійськомовного світу, що сприяє формуванню міжкультурної компетенції. Ми думаємо по-різному, використовуючи мовні засоби і логіку рідної мови та ерудицію. Закони мови впливають на розуміння контексту твору. Завдання вчителя познайомити учнів із основними розбіжностями між обома мовами. Робота над перекладом

допомагає учням засвоювати нові слова та фрази у контексті. Наприклад, вони вивчають синоніми, метафори та фразеологізми, сленг.

Лексичне збагачення відбувається завдяки роботі із словником, який зазвичай надає усі можливі значення слів та приклади їх використання. Інколи словник не може відобразити всі випадки контекстуально-ситуативного значення слова, тому що зустрічаються різні унікальні значення із безліччю відтінків. Багатозначність чи схоже звучання слів є основою загальновідомого «англійського гумору», ефект якого часто полягає у грі слів. Дослівний переклад жарту з англійської на українську мову не передає гумористичний аспект. Учнім доводиться підбирати український відповідник, щоб передати сенс гумористичного

висловлювання. (Наприклад,

- What do ghosts serve for dessert?
- Ice scream.

Таку вправу можна робити як розминку на початку уроку чи введенні теми, на етапі закріплення матеріалу.)

Переклад вірша є складним завданням для учнів. Щоб перекласти максимально наближено до оригіналу, потрібно зрозуміти задум автора, що вкладено у слова, які почуття, емоції мають віршовані слова викликати, яку картинку створює вірш, яку мелодію створюють звуки. Перед створенням перекладу учень має «вжитися» у вірш, декламуючи, роздумуючи та аналізуючи свої відчуття. Усе, що закладено автором, потрібно спробувати заново створити засобами рідної мови. Пошук асоціацій, образів, передача ритму та рими потребує творчості, сміливості самовираження і мотивації.

Аналіз граматичних структур у віршах сприяє закріпленню граматичних правил. Наприклад, учні можуть працювати над складними конструкціями, такими, як умовні речення чи інверсія. Учні можна розділити на групи для створення різних варіантів перекладу, що сприяє навичкам співпраці та критичного мислення.

Зазначимо важливість перекладу віршів для процесу вивчення іноземної мови.

- **Мовне занурення**

Переклад віршів сприяє глибшому зануренню у мову, адже вірші часто містять унікальні мовні звороти та стилістичні прийоми.

- **Покращення навичок перекладу**

Учні вчаться знаходити відповідники в рідній мові, працюючи з багатозначністю слів і контекстом.

- **Розвиток емпатії та емоційного інтелекту**

Розуміння поетичних образів і тем допомагає учням краще відчувати та розуміти емоції, як свої, так і інших людей.

- **Підвищення мотивації**

Вірші є цікавим і незвичним матеріалом, що робить уроки більш захопливими.

- **Інтеграція мистецтва в навчання**

Поєднання мовного та художнього аспектів сприяє розвитку естетичного смаку та інтересу до літератури. Декламування віршів у перекладі розвиває інтонацію, вимову та впевненість у спілкуванні.

Практичні приклади завдань

Пропонуємо кілька цікавих вправ для уроків з підлітками, які включають переклад віршів з англійської мови на українську:

1. Відчуй ритм

Мета: Зрозуміти ритм і емоційне забарвлення вірша.

- Учні слухають або читають вірш англійською.

- Обговорюють його основний ритм, тон і настрій.

- Завдання: перекласти вірш, зберігаючи ритм і стиль.

2. Мозаїка перекладу

Мета: Навчитися аналізувати ключові фрази.

- Учні отримують вірш англійською, розбитий на рядки чи строфи.

- Кожна група перекладає свій шматок.

- Всі разом збирають переклад і обговорюють, чи зберігся загальний зміст і настрій.

3. Креативний виклик

Мета: Розвинути творче мислення.

- Учні читають вірш і перекладають його дослівно.

- 2. Потім переробляють переклад, додаючи свої творчі елементи, щоб він звучав як поезія.

4. Відтінки слів

Мета: Поглибити знання лексики.

- Учні визначають ключові слова або фрази в вірші.

- 2. Аналізують варіанти, як вони можуть бути перекладені, залежно від контексту, обговорюють, який варіант підходить найкраще.

5. Два стилі

Мета: Побачити різницю між літературним і сучасним перекладом.

- Учні перекладають вірш двома способами: літературно (з римою і ритмом) та буквально.

- Обговорюють, який з варіантів краще передає зміст і емоцію.

6. Зворотний переклад

Мета: Перевірити розуміння змісту.

- Учні перекладають вірш англійською на українську. Потім інші учні перекладають цей текст назад англійською.

- Порівнюють оригінал і кінцевий результат.

7. Відчуй емоцію.

Мета: Підкреслити емоційну складову тексту.

- Учні вибирають емоцію, яку хочуть підсилити в перекладі (наприклад, сум, радість, ностальгія) і перекладають текст, додаючи відповідну лексику та інтонацію.

Ці вправи допоможуть учням розвинути мовну чутливість, творчість і навички перекладу. Для початківців підійдуть дитячі вірші, для просунутих учнів можна спробувати складніші поезії (напр., Т. С. Еліот, Сільвія Плат) або тексти пісень, як поезію. Для роботи з перекладом на уроках найкраще використовувати вірші, які є:

1. Короткими і зрозумілими, учням легше працювати з текстами до 8–12 рядків.

«Fire and Ice» Роберта Фроста «Hope is the Thing with Feathers» Емілі Дікінсон.

2. Емоційними. Вірші, які викликають сильні почуття або мають універсальні теми (любов, дружба, мрії, природа).

«If» Редьярда Кіплінга (уривки), «The Road Not Taken» Роберта Фроста

3. Зі зрозумілими образами

Тексти з яскравими, але не складними метафорами чи символами.

«Daffodils» Вільяма Вордсворта, «Stopping by Woods on a Snowy Evening» Роберта Фроста.

4. Культурно-нейтральними

Бажано уникати текстів з надмірно локальними чи архаїчними реаліями, які можуть бути незрозумілі.

5. Сучасними

Підліткам часто цікавіше працювати з поезією, близькою до їхнього часу

або тематики. «A Dream Within a Dream» Едгара Аллана По

Вірші Шелла Сільверстейна (наприклад, «Where the Sidewalk Ends»)

або тексти з пісень улюблених виконавців (наприклад, Тейлор Свіфт, Біллі Айліш).

Щоб **зацікавити учнів** перекладом віршів, зробивши процес творчим, інтерактивним і захопливим учитель має звертати увагу на:

1. Ігрові елементи

Переклад-батл: Розділіть учнів на групи, дайте однаковий текст для перекладу, а потім обговоріть, чий переклад найкращий.

Кодований переклад: запропонуйте «зашифровані» слова чи підказки, які учні повинні розгадати, щоб завершити переклад.

2. Візуалізацію

Попросіть учнів створити ілюстрацію до вірша після перекладу.

(наприклад, інтерактивне створення постерів або мемів на основі вірша.)

3. Музичний супровід

Читання віршів під фонову музику, щоб підкреслити атмосферу або виконати творче завдання: перекласти вірш і перетворити його на текст пісні.

4. Ролі та драматизацію

Учні мають уявити, що вони перекладають для театральної постановки. Нехай спробують «оживити» переклад, декламуючи його як актори.

5. Зворотній переклад

Готовий переклад українською учні мають відновити оригінал англійською.

Аналіз кількох різних перекладів одного вірша для порівняння: як

переклад впливає на сприйняття.

6. Використання технологій

Використання онлайн-інструментів для створення інтерактивних вправ (Kahoot, Wordwall) і штучного інтелекту (наприклад, для створення підказок чи варіантів перекладу).

7. Емоційну прив'язку

Під час читання вірша, діти описують що вони відчують. Учні можуть описати, як би вони самі написали вірш на цю тему, і порівняти з оригіналом.

Приклади учнівських спроб перекладу, 11 клас.

Morning Will there really be a "Morning"? Is there such a thing as "Day"? Could i see it from the mountains If I were as tall as they? Has it feet like Water lilies? Has it feathers like a Bird? Is it brought from famous counties Of which i have never heard? Oh, some Scholar! Oh, some Sailor! Oh, some Wise Men from the skies! Please to tell a little Pilgrim Where the place called "Morning" lies By Emily Dickinson	Ранок Чи справді буде “Ранок”? Чи є таке, що зветься днем? Чи міг би я побачити їх з гір Як був би я такий ж високий, як вони? Чи має стовбур водяної лілії ? Чи може пір'я птиці? А може принесене воно з країн відомих Про які і не чув я ніколи? О, якійсь учений! о, якійсь моряк! А ось мудрець небесний! Прохання Вам розповісти малому Пілігриму Де ж знаходиться місце, що ранком зветься. Баламутіна Ангеліна
My Hamster Has a Skateboard by Kenn Nesbitt My hamster has a skateboard. When he rides it, though, he falls. He takes off like a maniac and crashes into walls. He screams, “Geronimo!” and then goes crashing down the stairs. He’s good at knocking tables down and slamming into chairs. He’ll slalom through the living room	МІЙ ХОМЯК І СКЕЙТБОРД Мій хомячок гасає на скейтборді Коли женеться він — летить все шкереберть Здіймається в повітря, як маньяк. То стукнеться об стінку чи баняк. Кричить собі:” Герой летить вперед!” А потім вривається із тріском у буфет. Та бачили би ви, як він граційно переверта усі столи постійно! То він танцює брейк лиш на руці, Потім з розгону гепнеться в стільці.

and then you'll hear a, "Splat!"
which means that he's collided with
my mother or the cat.
He plows right into cabinets,
and smashes into doors,
I think he's wrecked on every bed
and every chest of drawers.
It's fun to watch him ride
because you're sure to hear a smash.
He doesn't skate so well but, boy,
he sure knows how to crash.

Він швидко промайне через вітальню,
Невдовзі чути там вже лайку у їдальні.
Не набрида йому okazія ота!
Знов налетів на мою маму чи кота.
Частенько риє носом в кабінеті.
Поодривав всі двері у буфеті.
Здається, що потрощив кожне ліжко,
Усі комоди, шафи й навіть діжку.
Але ж як весело за ним спостерігати!
Що буде далі вам не важко відгадати.
Хоча й не вміє мій хомяк кататись,
та краще всіх навчився він падати
Pogorilko Vladislav

Переклад віршів на уроках англійської мови має значний педагогічний ефект, оскільки сприяє всебічному розвитку учнів. Ключові переваги методу перекладу:

1. Розвиток мовної компетенції

Учні дізнаються нові слова та вирази, зокрема поетичні, які не завжди зустрічаються в повсякденній мові. Переклад дозволяє практикувати граматичні

структури у контексті. Навички стилістики: Учні вчаться працювати з мовними стилями та адаптувати текст залежно від його жанру.

2. Розвиток міжкультурної компетенції

Переклад сприяє кращому розумінню культури та менталітету носіїв мови, адже поезія відображає специфіку національної свідомості, історії та цінностей.

Вивчення культурних реалій допомагає уникати мовних і культурних бар'єрів у спілкуванні.

3. Розвиток критичного мислення

Учні аналізують зміст, образи, символіку та значення вірша, вчаться розуміти

підтекст. Завдання з перекладу вимагають зваженого вибору слів і конструкцій, що розвиває здатність до аналізу і синтезу.

4. Формування творчих здібностей

Учні створюють власний варіант перекладу, що розвиває уяву, художній смак і креативне мислення. Поєднання ритму та стилістичних засобів стимулює інтерес до творчої діяльності.

5. Емоційний і соціальний розвиток

Переклад поезії активізує емоційну сферу, оскільки учні співпереживають героям та ідеям тексту. Декламування перекладених віршів сприяє розвитку впевненості у спілкуванні та емоційної виразності.

6. Розвиток навичок самостійного навчання

Переклад вимагає пошуку інформації, аналізу джерел і формулювання висновків, що стимулює самостійність. Виникає мотивація до вдосконалення власних знань мови.

Спостерігається практичний педагогічний вплив на навчальний процес вивчення мови та успішність учнів:

1. Мотиваційний: Переклад віршів робить уроки цікавішими, сприяє більш

активному залученню учнів до того хто вивчає іноземну мову переклад на процесу навчання. уроках займає важливе місце.

2. Інтегративний: Поєднує мовні, літературні, культурні та мистецькі аспекти,

роблячи навчання багатограним.

3. Рефлексивний: Допомагає учням глибше розуміти свої емоції, думки і погляди через співставлення оригіналу та перекладу.

Висновки. Сучасний викладач мови має на меті навчити учнів ефективно спілкуватися і правильно поводитись в іншомовному середовищі. У відповідь на виклики сучасності методика викладання набула яскраво вираженої комунікативної спрямованості. Для тих

Переклад віршів — це педагогічно цінний метод, який одночасно розвиває мовні, когнітивні, соціальні та творчі здібності учнів. Він стимулює зацікавленість у вивченні мови, формує впевненість у своїх силах і забезпечує інтеграцію культури та мови в навчальний процес.

Саме через переклад стає можливим краще зрозуміти унікальність і своєрідність кожної культури, порівнюючи її з реаліями іншої культури, що сприяє розширенню кругозору, усвідомленню значення рідної мови у міжнародному контексті, а також роль країни та власне місце у світі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Загребельна А.О. Статус перекладу на заняттях з іноземної мови. СДУ, Факультет іноземної філології та соціальних комунікацій. 2019 -26 с URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/73049/1/Zahrebelna_Bachelous_paper.pdf
2. Кикоть В.М. Поетична форма й переклад Том 1 № 54 (2023): Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Іноземна філологія /URL: <https://doi.org/10.17721/if.54.23.10>
3. Огуй О. Слово, значення та інформація: перекладознавчі аспекти. *Іноземна філологія*. 2008. Вип. 120. С. 133–138.
4. Чепурна М. І. Проблематика перекладу художніх творів. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2010. № 14 (201).
5. Чередниченко О. І. Про мову і переклад. Київ: Либідь, 2007. 245 с
6. Jakobson R. On linguistic aspects of translation. *The Translation Studies Reader*. London ; New York : Routledge, 2000. -524 p.
7. Willis Barnstone. *The Poetics of Translation: History, Theory, Practice* Paperback 1995. 314 pages, by Yale University Press URL: [http://An ABC of Translating Poetry | Academy of American Poets](http://An%20ABC%20of%20Translating%20Poetry%20Academy%20of%20American%20Poets)
8. Роберт Лі Фрост. Переклади В. Кикотя. URL: <http://poetyka.uazone.net/frost/> (дата звернення: 10.12.2024).

ОМЕЛЯНЧИК Тетяна,

викладач кафедри української філології

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

БОЛИТЬ...

(переклад)

В печальній шафі в тихім залі
Безмовно **КНИГИ** помирали...
Вони поганими не були,
А люди просто їх забули.
Злетівши в інтернетні далі,
Їх просто більше не читали...
Жовтіли сторінки листків,
Де мудрість береглась віків,
І, без любові, їх оправи
Дихали пилом й помирали...

Наївні книги тихо скнили,
Не знали, що їх розлюбили.
І сподівалися, й чекали,
І згадували, й споминали,
І снилось їм тепло руки,
Котра гортала сторінки,
Торшеру світло десь високо,
Краплинки яблучного соку,
Що впали на листки розкриті,
Сухі дзвіночки, кимсь забуті,
Білет в театр, ніби закладка,
Слід пальця після шоколадки
І зграйка галочок-поміток,
Залишених чиймсь олівцем.
«О, як було чудово це!»

Вони зітхали... Та, проте,
Убогий світ хлебтав ковшем
«Відоси» з віртуалу «фіги»,
Які, до біса, братці, книги,
Де тупість всюди процвітає!
А в шафі вбогій в темнім залі
Повільно **КНИГИ** помирали...

Коли **ЛЮБОВ** змінилась словом «секс»

І бізнесом улюблена робота,
Коли в кишеню наглий *шопінг* вліз –
До магазину йти вже неохота.
Коли *рецепшином* назвали, як на сміх,
Той столик, що в вахтерній тітки Мані,
Ну а зарплата стала для усіх
Баблом, чи ще модніше – *мані-мані*.

Достойність, милосердя, честь в житті
На тлустий гаманець і джип змінились,
А **МУЖНІСТЬ** (О нещастя!) – далекі –
Давно в глухім куті вже опинилась.
Коли вишнева юнь дівочих губ
Змінилась силіконом штучним губки,
Коли не бачать краєвиди за вікном
Ті очі в телефонах у маршрутках,
Ми не помітили, як все це прижилось,
Ми не помітили, як раптом все змінилось.
Сміттям фальшивим переповнилось кіно,
Між *фейків* наша пам'ять заблудилась.

З багатством творчості цей чахлий *креатив*
У боротьбі він виявився вищим,
І як *хендмей* в темницю засадив
Мистецтво рукоділля й майже знищив.
Вже в нас не вихідний, а *уікенд*,
Книг не читаємо – вони у нас запилені,
А свята предків забуваєм вщент,
Живем між *хелюїном* й *валентинами*.

Спокійно вже сприймаєм все не те,
Міняєм музику на ритми клубних танців,
Втрачаєм мову, мудрість та лице
І підбираєм хлам у іноземців.
Ми не помітили, як все це відбулось,
На що ми самоцвіти проміняли,
Рідних традицій кришталеві роси
Заплямили, забули, розтоптали...

ВОЛИНЕЦЬ ІРИНА

*здобувачка вищої освіти філологічного факультету
КЗВО «Вінницьк гуманітарно-педагогічний коледж»*

When generals look above into the sky
Dreaming of the victory as they try
While Sabom and Ritchie strive of light's embrace
I gaze upon your face, my sacred place
My springtime vision, heaven's gentle glow
Among your flowers, I find my soul's flow
Gathering silver dew from violet's dawn
Pouring into the sea of sonnets and lore
My love, I am beside you, as my heart swore.

ХУДА ОЛЬГА

*здобувачка вищої освіти філологічного факультету
КЗВО «Вінницьк гуманітарно-педагогічний коледж»*

We've got enough time to hug – and time for avoiding each other
For closeness and staying apart – there're always plenty of hours
We've got enough time to talk – and to sit in the darkness of silence
And for love we don't need a clock – we can count the minutes of heartless.
And so everything has its time, and for each thing, we've got perfect minute
Our hours will flits over us and we'll drown in the sea of their limits.
The affection we owned in the past – it will fade with each passing second
There are no other ways..... for in life, everything's reckoned.
If it isn't– then it will die, as it missed its perfect moment.
Just the happiness always on time, just the luckiest knows how to follow.
Then let's learn ourselves every time and be strong to let go closest person.
We've got enough time to love – so the clock of love always is working.
There plenty hours to hug – and I will... till my heart hands are clocking.

Слинько Анна,

*здобувачка вищої освіти філологічного факультету
КЗВО «Вінницьк гуманітарно-педагогічний коледж»*

When generals gaze at the sky so high,
Dreaming of arches that touch the light,
When Sabo and Ritchie in writings bright
Speak of the world with a poet's sigh,
I only look in your face, my dear,
A vision of springtime, pure and near.

Among your flowers, I softly tread,
Gathering dewdrops, silver-spread,
Pouring them into a sea so wide—
Of sonnets and tanks, in waves they glide.
My dearest beauty, I stay by your side.

Святенко Богдана

*здобувачка вищої освіти філологічного факультету
КЗВО «Вінницьк гуманітарно-педагогічний коледж»*

There's a time to embrace—and a time to refrain,
A time to be bound—and a time to unchain.
A time for a talk—and a time to be still,
A time for deep love—and for apathy's chill.
There's a season for all, and a minute so right,
And the wave that once held us will fade out of sight.
And the tenderness burning will one day subside,
For only what's timely will truly abide.
What's untimely will wither, its spark will not last,
For happiness finds us when moments are passed.
So let's be attentive and rightly aligned,
To bravely allow what must leave us behind.
There's a time to be loved—by love unconfined,
A time to embrace—and now, your embrace is mine.

Маріна Діана,

*здобувачка вищої освіти філологічного факультету
КЗВО «Вінницьк гуманітарно-педагогічний коледж»*

There's a time to embrace—and a time to refrain
A time to unite—and a time to unchain
A time for deep talk—and a time to keep still
A time for sweet love—and a niche full of apathy filled
All things that are happening now have their suitable moment and day
And wave that once washed us onshore
will soon drift away
The tenderness burning must someday go dark
For only what's timely would have their own mark
What comes out of season will wither and fall
For happiness finds us when timing is all
So let's be attentive and embrace our shape
Let's be brave enough to let others escape
There is a time to love—and love beyond time

A time to embrace—and I hold you as mine

Vyzhha Valeriia,

*здобувачка вищої освіти філологічного факультету
КЗВО «Вінницьк гуманітарно-педагогічний коледж»*

There's time to embrace — and time to refrain from holding tight,
There's time to unite — and time to stand free, alone in the night.
There's time for the spoken — and time for the silence to stay,
There's time for love's warmth — and time for indifference's sway.

For all things, their moment, for all, the right hour,
And the wave that once carried us soon will lose power.
The tenderness lifting us high will one day fade,
For nothing eternal escapes time's sharp blade.

What's out of its season will wither, untimely,
For happiness finds us precisely, so timely.
So let us be mindful, and true to our core,
And bravely allow others to walk through their door.

There's time to love deeply — and love that defies time's decree,
There's time to embrace — and here, now, I embrace you and me.
Yurii Izdryk

Боковець Віта

*здобувачка вищої освіти філологічного факультету
КЗВО «Вінницьк гуманітарно-педагогічний коледж»*

There is
time to embrace - and a time for it to stay away from
time to unite - and a time to keep freedom
time to talk - and a time to stay speechless
time for love - and a spot in the heart for carelessness
all in good time and the right moment's track
the wave that held us will soon ebb back
the tenderness fuels us one day won't be mine
no other way: thrive what happens in time
and what is untimely will perish as well
happiness knocks when it's timely to tell
so let's stay attentive and pertinent now

then we will be able to let someone go
there's a time for love - timeless and true
a time to embrace - and I'm holding you.

Заря Олександра

*здобувачка вищої освіти філологічного факультету
КЗВО «Вінницьк гуманітарно-педагогічний коледж»*

«Even during the war
she continues to paint her nails pink,
apply pink lipstick on her lips,
the boy from the film department
loves to kiss
with his fingertips quietly and slowly
running through her yellow as dandelion hair
Occasionally, this boy comes into her
drab dreams
with a tin of pink paint».

Дусанюк Вікторія

*здобувачка вищої освіти філологічного факультету
КЗВО «Вінницьк гуманітарно-педагогічний коледж»*

There's time to embrace and time to avoid it
A time to unite and time to stay unbound
A time for talk and a time for silent
A time for love and a (place/niche) for indifference
Everything has its moment, every moment fits its place
And the wave that once bore us will soon abandon its chase
And the tenderness that lifts us will too fade away
There's no other way what is timely endures
And what's out of time - to oblivion it lures
Cause only when the time is right, does happiness come to us
So let us be watchful, and let our actions be true
Let us, with courage, allow other go away
There's a time to love - and love knows no time
There's a time to embrace - and here, I (embrace/ hold) you now

Маліцька Єлизавета

*здобувачка вищої освіти філологічного факультету
КЗВО «Вінницьк гуманітарно-педагогічний коледж»*

There's a time to embrace — and a time to be left without holding,
There's a time to unite — and a time to remain un beholden.

There's a time for a word — and a time to be silent and listen,
There's a time to love deep — and a time when indifference glistens.

For all things a season, for all things a moment is given,
And the wave that has carried us forth will soon be driven.
And the tenderness lifting us high will one day perish,
For only what's timely is real—what lasts, we cherish.

What comes out of season will fade, for it's never meant to,
For only in perfect accord can joy present you.
So let us be mindful, be right for each other's existence,
And bravely allow one another the need for resistance.

There's a time to love truly—a love that no time can confine,
There's a time to embrace—and so now, I hold you as mine.

Ірга Єлизавета,

*здобувачка вищої освіти філологічного факультету
КЗВО «Вінницьк гуманітарно-педагогічний коледж»*

Even in war she keeps painting her nails pink,
her lips pink—
the lips a boy from directing
adores to kiss.
His fingers row like a tiny boat
through her hair,
golden as sunlit grain,
softly, slowly, weightlessly,
There are moments when that boy
wanders into her faded dreams,
and a jar of pink paint in his hands.

Шилик Дарія

*здобувачка вищої освіти філологічного факультету
КЗВО «Вінницьк гуманітарно-педагогічний коледж»*

Ілля Чернілевський (10.06.1991-07.05.2022)

Talking with her about everything
As robbing a kiosk and running with no warning,
But instead, I say something heavy and boring.
Telling her by frowning for solidity,
I want to take her out of this province

From these amphetamine trips under imperious, dark linden trees
Give her books, her works: everything that doesn't fit in it
Or her soil will dry out, tired of summer showers.
Again she will miss every call and promises
Our meeting will take place as if against the reason
As if trying to touch the ground in weightless abyss
Or painting all the silver away.

Для того щоб пізнати народ, мало просто вивчити його звичаї та традиції. Недостатньо познайомитись з його архітектурою та здобутками, потрібно зазирнути у найпотаємніші глибини його душі, а зробити це можна лише тоді, коли ти познайомишся з його поезією. Лише поетичні рядки передають усю глибину думки, почуттів, чуйності до людей, природи, усього живого – всього, що панує в серцях людей. І саме тому необхідно вчити нашу молодь відкривати для себе нові поетичні твори та знайомитись з життям цілих епох. У нас на філологічному факультеті вже стало традицією щорічно влаштовувати перекладацькі конкурси. Здобувачі вищої освіти мають змогу не лише зануритись у ту чи іншу епоху, показати свій високий рівень володіння іноземними мовами, але й скористатися своїми професійними навичками перекладача, щоб за допомогою поезії об'єднати людські душі та серця.

Олеся Дрейчук,

викладач кафедри германської філології

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Конкурс на кращого перекладача поезії

“Poetry is an echo, asking a shadow to dance...”

Choose one of the given poems and make a Ukrainian version.

Send your work to the organizing committee.

The best works will be given prizes.

Robert Frost

The landscape of New England influenced many of Robert Frost's poems, which can be seen in “My November Guest.” In this poem, sorrow is personified as someone the speaker loved. While the speaker sees things one way, Sorrow sees them differently. She sees the beauty in autumn, while the poet cannot. We each see beauty in different things. Even in the midst of sorrow there can be something beautiful. In the midst of autumn, where leaves are dying, there is beauty in their changing colors.

My November Guest

***My Sorrow, when she's here with me,
Thinks these dark days of autumn rain
Are beautiful as days can be;
She loves the bare, the withered tree;***

She walks the sodden pasture lane.

Her pleasure will not let me stay.

She talks and I am fain to list:

She's glad the birds are gone away,

She's glad her simple worsted grey

Is silver now with clinging mist.

The desolate, deserted trees,

The faded earth, the heavy sky,

The beauties she so truly sees,

She thinks I have no eye for these,

And vexes me for reason why.

Not yesterday I learned to know

The love of bare November days

Before the coming of the snow,

But it were vain to tell her so,

And they are better for her praise.

William Wordsworth

William Wordsworth (7 April 1770 – 23 April 1850) was a major English Romantic poet who, with Samuel Taylor Coleridge, helped to launch the Romantic Age in English literature with their joint publication Lyrical Ballads (1798). Wordsworth's magnum opus is generally considered to be The Prelude, a semiautobiographical poem of his early years that he revised and expanded a number of times. It was posthumously titled and published, before which it was generally known as "the poem to Coleridge". Wordsworth was Britain's Poet Laureate from 1843 until his death in 1850.

I Wandered Lonely As A Cloud

I wandered lonely as a cloud

That floats on high o'er vales and hills,

When all at once I saw a crowd,

A host, of golden daffodils;

Beside the lake, beneath the trees,

Fluttering and dancing in the breeze.

Continuous as the stars that shine

And twinkle on the milky way,

They stretched in never-ending line

Along the margin of a bay:

Ten thousand saw I at a glance,

Tossing their heads in sprightly dance.
The waves beside them danced; but they
Out-did the sparkling waves in glee:
A poet could not but be gay,
In such a jocund company:
I gazed—and gazed—but little thought
What wealth the show to me had brought:

For oft, when on my couch I lie
In vacant or in pensive mood,
They flash upon that inward eye
Which is the bliss of solitude;
And then my heart with pleasure fills,
And dances with the daffodils.

William Wordsworth

Katie M. Elliott

I wrote this poem while crying at night and unable to go to sleep. Simply writing down my feelings calmed me. I was angry at myself for being so shy that I had isolated myself from those who loved me. I felt isolated, alone, and invisible. I didn't feel like anyone understood who I really was. I felt hurt because no one really took the time to get to know me.

Can Anybody Hear Me?
I want someone to hold me,
But I'm the only one here.
I want someone to listen to me,
But I'm the only ear.

Can anybody hear me?
Does anybody care?
Does anybody even know
I'm dealing with despair?

There are voices in my mind
Saying I should die.
Will anybody even tell me
They're only just a lie?

Does anybody love me?
Would they shed a tear?

Would anybody even care
If I were to disappear?

The ones who preach friendship
Have left me all alone.
The ones who are not here
Promised not to let me go.

Can anybody see me?
Does anybody care?
Does anybody even know
The burden that I bear?

I've built up this wall
To hide who I am,
And now that I need help,
I'm alone behind it all.

Can you see the real me?
Will you even try?
Can you even tell I need
A break in the wall tonight?

I'm crying all alone,
Not sure what to do.
Please just let me know
That at least I still have you.

Katie M. Elliott, 2016

Роботи учасників конкурсу на кращого перекладача поезії з англійської мови

«Poetry is an echo, asking a shadow to dance...»

Кейт М. Елліот - Чи хто-небудь чує мене?

Я хочу за когось триматися
Але я - тут одна.
Я хочу до кого-небудь прислухатися
Але у відповідь лиш луна.

Чи хтось коли-небудь почує мене?
Чи кого-небудь це хвилює?

Чи хтось колись дізнається про те,
Що стільки років я сама з собою воюю?

Хтось тихо шепоче в моїй голові
Що я повинна з цього світу бігти.
Чи хтось переконає, скаже мені,
Що це все брехня і я буду ще жити?

Цікаво, чи мене хтось кохає?
Пустили б вони щирі сльози?
Чи хтось про мене згадає,
Якщо я з цього світу піду?

Ті, хто запевняли мене в справжній дружбі
Залишили мене одну.
Ті, кого зараз поруч немає
Обіцяли підтримати, якщо я впаду.

Чи хто-небудь мене помічає?
Чи переймається хтось за те,
Чи хто-небудь взагалі знає,
Який хрест я несу завше?

І всередині себе я будувала стіну,
Щоб ніхто не дізнався, про сутність мою.
А зараз я кричу, що хочу порятунку,
Бо одна самотньо там стою.

А тепер ви бачите мене справжньою?
Чи хотіли б дізнатися ким я була і є?
Скажіть мені правду, хай навіть страшно,
Що в моїй стіні є щось руйнівне.

Моя душа не перестає ридати
Чи є вихід, чи все мине?
Обіцяй, дай мені знати,
Що ти ніколи не залишиш мене.

Переклад Ольги Гунько

Кейт М. Елліот - Чи хтось чує мої слова?

Чи хтось чує мої слова?
Я хочу підтримки, але я одна.

Лиш стіни чують,
як біль мій б'ється.

Чи хтось чує мої слова?
Можливо хтось хоче про мене подбати,
дізнатись чому я не можу спати?
Відчуваю лише що мушу померти,
ти хочеш сказати, що це все брехня?

Хтось любить мене?
Хтось сумує і плаче?
Чи хтось хоч збагне,
що мене вже нема?

Де ті, що дружбу обіцяли?
Куди лежить тепер їх шлях?
Вони немов би є і їх немає.
Де ті що обіцяли поруч бути,
що обіцяли душу зігрівати і берегти.

Чи хтось мене бачить?
Усім же байдуже, що в мене у думках.
Чи може знає хтось,
який то тягар: самотність,
безвихідь і сум.

Я будую стіну,
щоб себе приховати.
В результаті:
проблеми і я віч-на-віч.

Чи видно за нею мою справжню суть?
Чи спробує хтось дізнатись,
що поїдом їсть мою душу й життя.
Й вночі не дає мені спати.

Знову я на самоті,
Плачу і ридаю.
Я не знаю що робити, лише горе знаю.
Дай мені знати, що ти в мене є,
Що все ще мене ти кохаєш.

Переклад Лілії Беспетчук

Кейт М. Елліот - Чи може хтось мене почути?

Так хочеться щоб хтось мене послухав,
Але я тут одна сиджу в журбі.
Так хочеться, але ніхто не чує,
І я надалі тут на самоті.

Моя свідомість в скроні стукає мені,
Щоб я її почула хоче дуже.
Вона так радить щоб закрилась я в собі,
Але врятуй мене будь ласка, друже!

Я хочу просто щоб мене любили,
Щоб плакали за мною у біді,
І хочу щоб мене усі просили,
Не покидати світ в ці світлі дні

І всі хто клявся мені завжди
Зі мною бути поруч попри все
Покинули мене одну, відважну
Й моя свідомість на шматки мене порве.

Чи хтось побачить мій тягар,
Який мені у спину тисне дуже?
Моя свідомість – це є мій владар,
А мій владар – це щось жахливе й душе.

Я збудувала стіну щоб закритись,
І щоб ніхто мене ніколи не чіпав,
Але тепер мені потрібно попроситись,
Щоб допомогу хтось мені надав.

Я мрію щоб побачив ти мене,
І щоб побачив ти в мені щось справжнє.
Колись до того доля все зведе,
Що проломаєм ми стіну відважно.

Я плачу і ридаю дуже,
Не знаю що робити тут мені,
Але врятуй мене будь ласка, друже,
Бо всі ці почуття мої – живі.

Переклад Емми Горностай

Вільям Вордсворт - Я блукав як хмара над полями...

Я блукав, як хмара над полями,
Що пливе високо, між долами й горами.
Аж раптом в очах, немов уві сні,
Переді мною нарцисів натовп заряснів.
Біля ставка, де шепочуть дерева,
Кружляли вони золотаво-зелені.

Вони так ніжно колихались на вітру,
Мов зорі на Чумацькому шляху.
Сто тисяч нарцисів всі луки покрили,
Весь берег затоки вони оточили.
Легкі та вразливі кружляють обранці,
Повертаючи голови у жвавому танці.

А поруч, танок вітру і хвиль,
Огорнула поета краса звідусіль.
І серце від цього не в змозі мовчати,
Почало на radoщах тихо співати.
Його душа розквітла в мить,
Цей краєвид його так веселить.

Відтоді, як в задумі, у тиші лежу,
Вони являються мені, як на яву.
Аж серце радіє в мить світлу таку,
Разом із ними танцює в танку.
Забувши про сум і біди усі,
Не лячно лишатися вже в самоті!

Переклад Альбіни Герцун

Вільям Вордсворт - В полях і скелях вкритий сумом

Аж натовп дивний я зустрів
Нарцисів зграю в золотому вбранні
Близь озера у затінку дерев
Вони кружляли, а вітер
на сопілці грав
І грою ритму додавав

Немов би зірочки вони світилися
Немов би зорі на чумацькому шляху
Вони тремтіли й листям шепотіли
І вітрові встеляли шлях

Своїми золотими пелюстками

Як піддані господаря вітали
Схилили пуп'янки свої
Коли у танці крокували

В танок мільйони їх пускалось
Як моря хвиля їх торкалась
Поет свій смуток загубив
І радість в серці відновилась

Коли в очах той жовтий блиск
Жагу життєву віродив
І лежачи у вранішній істоті
Їх мерехтіння душу зігрива
Наповнює думки природи грою
І серце ніби ожива
Немов би з ними я танцюю
І знов життя моє кружля

Переклад Каріни Колійчук

Роберт Фрост - У листопаді приходить смуток

Мій смуток прокидається у листопаді.
На дощ чекає він із нетерпінням,
Для смутку – це найкращий день:
Щоб прогулятись між дерев
Потеревеніти із ними,
Та промайнути пасовиськом...

Мене у спокої ніколи він не полишає.
Про те, про се бубнить у голові;
То бач, птахи у вирій відлітають,
То сірість припадає до душі.
Як тільки срібдом вкриє все мороз –
Йому усе кортить побачить.

Понуру землю,
над якою похмуре небо нависа.
Він помічає все навколо,
що я волю пропустить.
Мене вважає він ханжою,
А я, все це –
забути був би радий.

Уже давно припала до душі,
Мені його кохана осінь.
Лише йому про це не зізнаюсь,
Та з нетерпінням я чекаю
Яскравих падолистих днів,
Коли природа розкошує
У надзвичайному вбранні.

А вчора я відчув всю велич
Похмурих листопадних днів
Коли і небо і земля
Й кожнісінька жива істота
Чекають матінку зиму
Щоб вона їхню наготу
Та білим легким снігом вкрила
І сном глибоким зберегла.

Переклад Поліни Шумської

“Wer reitet so spät durch Nacht und Wind?

Es ist der Vater mit seinem Kind...”

Erkennst du das Gedicht? Genau, es ist der “Erlkönig” von Goethe. Hast du damals in der Schule Gedichte auswendig gelernt? Vielleicht ist dir ja bis heute etwas davon im Gedächtnis geblieben.

Heute haben Sie hier 3 Deutsche Gedichte. Sie sollen ein Gedicht nehmen und eine Übersetzung aus dem Deutschen ins Ukrainische machen.

Günter Eich

Günter Eich wurde am 1. Februar 1907 in Lebus, im Südosten des Landkreises Märkisch Oderland in Brandenburg geboren und wuchs in Finsterwalde, Berlin und Leipzig auf.

Nach dem Abitur studierte er Volkswirtschaft und Sinologie in Berlin und Paris. Ab 1932 lebte Eich als freier Schriftsteller meist in Berlin sowie im Ostseebadeort Poberow. Die Jahre 1933-1940 waren für ihn eine produktive Zeit als Autor für den Rundfunk. Im Krieg wurde er eingezogen und verbrachte ein Jahr in amerikanischer Kriegsgefangenschaft. 1943 wurde er in Berlin ausgebombt. Fast alle Manuskripte wurden dabei vernichtet. Nach der Kriegsgefangenschaft ließ er sich in Geisenhausen bei Landshut nieder.

Eich spielte im literarischen Nachkriegsdeutschland eine wichtige Rolle, u.a. war er Mitbegründer der Gruppe 47. 1953 heiratete er die österreichische Schriftstellerin Ilse Aichinger, mit der er zwei Kinder hatte. Eich lebte mit seiner Familie zunächst in Lenggries, dann in Breitbrunn am Chiemsee und seit 1963 in Großgmain bei Salzburg, wo er am 20. Dezember 1972 verstarb.

Für seine Werke erhielt er mehrere Literatur- und Hörspielpreise, unter anderem 1950 den ersten Preis der Gruppe 47, 1952 den Hörspielpreis der Kriegsblinden und 1959

den Georg-Büchner-Preis. 1968 wurde ihm der Schiller-Gedächtnispreis verliehen. Zwei Literaturpreise sind nach ihm benannt.

Botschaften des Regens

Günter Eich

**Nachrichten, die für mich bestimmt sind,
weitergetrommelt von Regen zu Regen,
von Schiefer- zu Ziegeldach,
eingeschleppt wie eine Krankheit,
Schmuggelgut, dem überbracht,
der es nicht haben will –
Jenseits der Wand schallt das Fensterblech,
rasselnde Buchstaben, die sich zusammenfügen,
und der Regen redet
in der Sprache, von welcher ich glaubte,
niemand kenne sie außer mir –
Bestürzt vernehme ich
die Botschaften der Verzweiflung,
die Botschaften der Armut
und die Botschaften des Vorwurfs.
Es kränkt mich, daß sie an mich gerichtet sind,
denn ich fühle mich ohne Schuld.
Ich spreche es laut aus,
daß ich den Regen nicht fürchte und seine Anklagen
und den nicht, der sie mir zuschickte,
daß ich zu guter Stunde
hinausgehen und ihm antworten will.**

Ludwig Uhland

Ludwig Uhland war ein deutscher Dichter, Literaturhistoriker und Politiker. Er gehört zu den führenden Vertretern der schwäbischen Dichterschule und ist bekannt für seine romantische Lyrik und historische Balladen. Zu seinen bekanntesten Werken zählen "Der gute Kamerad" und "Schwäbische Kunde". Außerdem engagierte er sich politisch, war Mitglied der Frankfurter Nationalversammlung und setzte sich für liberale Reformen ein.

Frau im Garten Claude Monet

Entschluss

Ludwig Uhland

**Sie kommt in diese stillen Gründe,
Ich wag es heut mit kühnem Mut.**

**Was soll ich beben vor dem Kinde,
Das niemand was zu Leide tut?**

**Es grüßen alle sie so gerne,
Ich geh vorbei und wag es nicht;
Und zu dem allerschönsten Sterne
Erheb ich nie mein Angesicht.**

**Die Blumen, die nach ihr sich beugen,
Die Vögel mit dem Lustgesang,
Sie dürfen Liebe ihr bezeugen;
Warum ist mir allein so bang?**

**Dem Himmel hab ich oft geklaget
In langen Nächten bitterlich;
Und habe nie vor ihr gewaget
Das eine Wort: ich liebe dich!**

**Ich will mich lagern unterm Baume,
Da wandelt täglich sie vorbei;
Dann will ich reden als im Traume,
Wie sie mein süßes Leben sei.**

**Ich will – o wehe! welches Schrecken!
Sie kommt heran, sie wird mich sehn;
Ich will mich in den Busch verstecken,
Da seh ich sie vorübergehn.**

Heinrich Seidel

Heinrich Seidel

Geboren am 25.6.1842 in Perlin (Mecklenburg);
gestorben am 7.11.1906 in Großlichterfelde.

Seidel war der Sohn eines Pfarrers. Er studierte von 1860-1862 am Polytechnikum in Hannover, ab 1866 an der Gewerbeakademie in Berlin. Ab 1868 war er Ingenieur in einer Maschinenfabrik in Berlin. Seidel konstruierte als Ingenieur die Bedachung des Anhalter Bahnhofs. Seit 1880 lebte er als freier Schriftsteller und schilderte in Erzählungen die idyllischen Seiten des bürgerlichen Lebens.



Frühling

Heinrich Seidel

Was rauschet, was rieselt, was rinnet so schnell?
Was blitzt in der Sonne? Was schimmert so hell?
Und als ich so fragte, da murmelt der Bach:
„Der Frühling, der Frühling, der Frühling ist wach!“
Was knospet, was keimet, was duftet so lind?
Was grünet so fröhlich? Was flüstert im Wind?
Und als ich so fragte, da rauscht es im Hain:
„Der Frühling, der Frühling, der Frühling zieht ein!“
Was klingelt, was klaget, was flötet so klar?
Was jauchzet, was jubelt so wunderbar?
Und als ich so fragte, die Nachtigall schlug:
„Der Frühling, der Frühling!“ - Da wusst' ich genug!



Роботи учасників конкурсу перекладу поезії з німецької мови “Wer reitet so spät durch Nacht und Wind? Es ist der Vater mit seinem Kind...”

Гюнтер Айх – Послання дощу

Звістки мені дощові принесло,
Краплі шепочуть від даху до даху.
Наче хвороба, неначе прокляття,
В серце холодне послання вповзло.

Гримить за стіною метал під вікном,
Букви сплітаються з шелестом грому,
І дощ заговорює в мертвій імлі
Мовою, знаною тільки мені.

Чую в потоках я відчай і страх,
Злидні, наругу і докір у такт.
Та все ж я не вірю, що виннна я в тім,

Хоча ці слова прориваються в дім.

Гучно скажу я: не лячний твій гнів!
Дощу і докорам я не корюся.
В слухну хвилину вийду до злив
І відповім, і не побоюся.

Переклад Емми Горностай

Генріх Зайдель - Весна

Що дзвінко струмочком так весело ллє?
Що сяє на сонці, іскриться, блистить?
Я тільки спитав — і струмок зажурчав:
«Весна вже, весна вже, весна вже прийшла!»

Що ніжно зростає, що пахне кругом?
Що вітру шепоче? Що зеленіє?
Я тільки спитав — і почув в тихім гаю:
«Весна вже, весна вже, настала весна!»

Що дзвінко співає, що тужить, звучить?
Що радісно свище, що в небо летить?
Я тільки спитав — і почув солов'я:
«Весна вже, весна вже!» — і зрозумів я!

Переклад Анастасії Мороз

Генріх Зайдель - Весна

Що шепоче, струмує, дзюркоче вразливе?
Що в сонці іскриться? Що світиться срібне?
Я тільки спитав – і почув у струмка:
“Це весна, це весна, прокидається вона!”

Що брунькує, що сходить, що пахне так ніжно?
Що в листі шепоче і квітне так пишно?
Я тільки спитав – і почув у гіллі:
“Це весна, це весна, входить в наші краї!”

Що співає, що тужить, що кличе так дзвінко?
Що радіє, що славить натхненно й глибоко?
Я тільки спитав – і почув солов'я:
“Це весна, це весна!” – і зрозумів я.

Переклад Вікторії Тумінової

Генріх Зайдель – Весна

Що шумить, що ллється, що тече так швидко?

Що блищить на сонці, що так сяє видко?
Запитав я й зашумів потік
“Весна, весна, весна як щорік!”
Що бруньки пускає, що сходить, що пахне так ніжно?
Що зеленіє так радо? Що шепоче вітер втішно?
Запитав я й зашумів безкрайній гай
“Весна, весна, весна вже! Зустрічай!
Що дзвенить, що сумує, що звучить так ясно?
Що радіє, що тішиться, що звучить так прекрасно?
Я запитав у солов’я, та й зрозумів -
Уже весна!

Переклад Вікторії Соломської

Генріх Зайдель – Весна

Що шепче, що дзюрчить, що біжить угору?
Що в сонці виблискує, сяє прозоро?
І поки я слухав, струмок заспівав:
Весна вже пробуджена, час її настав!
Що брунькується, що проростає в гаю?
Що ніжно лоскоче траву і ріллю?
І вітер шепоче у гомоні-гаю:
Весна вже приходить у землю твою!
Що дзвінко співає, що плаче, тремтить?
Що срібною флейтою в небі звучить?
І в тиші раптово почув я в гіллі:
Весна! О, весна! Зрозумів я її!

Переклад Олени Бронзової

Людвіг Уланд - Рішення

Вона йде в цей куточок тихий,
Я маю сміливість, мій час настав.
Чого ж боятись дитяти стиха,
Що кривди ще нікому не завдав?
Їй кожен радо шле привіт,
Я ж мовчки лину повз завжди,
А до зірки, що ясніше всіх,
Не смію навіть звести погляд.
До неї хиляться всі квіти,
Їй птах співає гімн весни,
Їм можна почуття відкрити,
Чому ж не можу я, чому?

Не раз я небу нарікав
Вночі у тузі самоти,
Але ні разу не зважавсь
Єдине слово їй сказати: «люблю»!
Я сяду в тіні під гіллям,
Щодня сюди вона приходить,
Й у сні промовлю її ім'я,
Що без неї не живе душа.
Я мушу... Боже! Що за страх!
Вона іде! Вона близька!
Я сховаюсь в кущах отак
Й побачу, як мине вона.

Переклад Єлизавети Маліцької

Людвіг Уланд – Рішення

Вона прийде у цю долину,
Сьогодні зважусь я знов.
Чого боятися дитини,
Що не приносить людям зло?
Всі щиро тут її вітають,
А я проходжу – ні, мовчу.
І погляд свій не піднімаю
До зірки, що в душі несу.
Квіти до неї нахилялись,
Пташки співають про любов.
Їм можна все – вони і не вагались,
А я тремчу, немов без слів.
Я небу часто дорікав
В гірких і довгих ночах мли,
Та перед нею я мовчав –
Не смів сказати: тебе люблю!
Я сяду під старим деревом,
Де ходить вічно мрія ця,
І прошепчу, немов у мареві:
"Ти – суть солодкого життя!"
Я зважусь – о, який же жах!
Вона іде! Ось мить ясна!
Я в хащах сховаюсь від страху
І бачитиму, як вона йде...

Переклад Даші Гунько

ВИМОГИ
до підготовки науково-методичних статей
Збірника «ВІСНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу»

До оформлення статей висуваються такі вимоги (Бюлетень ВАК України.–2009.– № 5):
Матеріали, надіслані до редакції, повинні торкатися актуальної проблематики, факти мають бути викладені з максимальною точністю.

Поданий рукопис **наукової статті** мусить бути структурований у такий спосіб:

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Виокремлення мети та основних завдань дослідження. Виклад основного матеріалу дослідження. Висновки та перспективи подальших досліджень та містити УДК.

Рукопис **статті з методики** повинен містити: методичну доцільність задекларованої розробки, аналіз попередньо набутого досвіду, розбудову заняття в розгорненому вигляді, практичну вагомість напрацювання та результати впровадження.

До рукопису додаються анотації (українською та англійською мовами), у яких повинна бути чітко сформульована основна ідея статті та стисло обґрунтована її актуальність (обсяг 6-8 рядків), а також ключові слова та словосполучення. При викладанні матеріалу необхідно дотримуватися норм сучасної літературної мови та стандартизованої термінології, уникати позанормативних форм і конструкцій.

Робочі мови журналу: українська, англійська.

До друку у Віснику приймаються статті – результати оригінальних науково-методичних здобутків, які раніше ніде не друкувалися (мінімальний обсяг – 7 А4, максимальний – 12 сторінок, з урахуванням списку літератури, таблиць, графіків, схем та ілюстрацій).

До редакції подавати рукописний варіант статті (з підписом автора чи авторів) та електронну версію публікації.

Рукопис готується за допомогою текстового редактора версії Microsoft Word 7 і вище.

Параметри сторінки: розмір паперу – А4 (книжна орієнтація), усі поля – 2 см, шрифт Times New Roman, 14 pt, міжрядковий інтервал – 1,5.

До статті додаються: короткі відомості про автора (авторів): прізвище, ім'я, по батькові; науковий ступінь, вчене звання, категорія, педагогічне звання, повна назва установи, де працює чи навчається автор; посада, номер контактного телефону.

Редакційна колегія залишає за собою право редагування та коректури поданих матеріалів. Однак, відповідальність за зміст статей несуть автори.

Список використаної літератури оформляти відповідно до Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 та в порядку цитування. Веб-посилання у списку використаних джерел мають супроводжуватися коректними URL-адресами з наведеними датами звернення. Якщо публікація має цифровий ідентифікатор DOI (Digital Object Identifier), його обов'язково слід зазначати наприкінці опису джерела.

Забороняється цитування та внесення до списку використаних джерел, які опубліковані російською мовою, а також іншими мовами, якщо вони опубліковані на території росії та білорусі.

Шановні дописувачі Вісника!

Для отримання довідок, надання зауважень та пропозицій просимо звертатись на Viber

097-211-64-54 або e-mail: heorhiivna@gmail.com

Медіа-редактор: к.пед.н., доц. Марценюк Олена Георгіївна

НАУКОВО-ВИРОБНИЧЕ, НАВЧАЛЬНЕ, ДОВІДКОВЕ ВИДАННЯ

Вісник науково-методичних досліджень Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

Відповідальність за підбір, точність наведених на сторінках журналу фактів, цитат, статистичних даних, дат, прізвищ, географічних назв та інших відомостей, а також за розголошення даних, які не підлягають відкритій публікації та за дотримання академічної доброчесності несуть автори опублікованих матеріалів. Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій. Матеріали публікуються в авторській редакції. Передрукування матеріалів, опублікованих в журналі, дозволено тільки зі згоди автора та видавця. Будь-яке використання – з обов'язковим посиланням на журнал.

ВИПУСК 1 (48)

Засновник та видавець:

Комунальний заклад вищої освіти
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Реквізити редакції та видавця:

Адреса: 21019, м. Вінниця, вул. Нагірна, 13

Телефон: (0432) 57-50-42, 68-62-25

<https://vgpk.edu.ua/>

Ціна: договірна

Підписано до друку 27.02.2025.

Формат 60x84/8. Папір офсетний. Друк цифровий.

Друк. арк. 21,5. Умов. друк. арк. 20. Обл.-вид. арк. 20,2.

Наклад 100 прим. Зам. № 3796/1.

Віддруковано ФОП Корзун Д.Ю. з оригіналів замовника.

Свідоцтво про державну реєстрацію фізичної особи-підприємця
серія В02 № 818191 від 31.07.2002 р.

21034, м. Вінниця, вул. Немирівське шосе, 62а.

Тел.: 0 (800) 33-00-90, (096) 97-30-934, (093) 89-13-852, (098) 46-98-043.

e-mail: info@tvoru.com.ua

<http://www.tvoru.com.ua>